

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

**Π.Μ.Σ. «ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ»**

**ΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΩΝ
ΓΚΡΙΖΩΝ ΛΥΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΚΟΣ

ΑΜ: ΠΓ2019313

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΗ: ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΙΒΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΩΡΓΙΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη αναλύει τη σχέση των τρομοκρατικών οργανώσεων με τα ΜΜΕ με μελέτη περίπτωσης αυτή των Γκρίζων Λύκων. Η ανάλυση ξεκινά με τους ορισμούς των όρων «τρομοκρατία» και «ριζοσπαστικοποίηση». Ακολουθεί η εξέταση της σχέσης μεταξύ των ΜΜΕ και της τρομοκρατίας και της αιτιώδους συνάφειας έναντι της συνδρομής, η παρουσίαση των θεωριών της κοινωνικής μετάδοσης και του μιμητισμού, η επισκόπηση των τομέων όπου τα ΜΜΕ έχουν δυνητικά αρνητικό και θετικό αντίκτυπο, και η σημασία του λόγου και του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζονται οι τρομοκρατικές επιθέσεις. Στη συνέχεια εξετάζονται: η πιθανή επίδραση τους στην απειλή της τρομοκρατίας, ο τρόπος με τον οποίο ενισχύουν ή καταστέλλουν τις κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις των τρομοκρατικών επιθέσεων, η ακούσια προώθηση των στόχων των τρομοκρατών, η ευθύνη τους στη διαίωνιση ή την ενθάρρυνση των προκαταλήψεων, και τέλος, η εμπλοκή τους στη σωρευτική ριζοσπαστικοποίηση. Η μελέτη περίπτωσης αναλύει το ιδεολογικό υπόβαθρο και την δράση της οργάνωσης Γκρίζοι Λύκοι. Η ανάλυση ξεκινά με μία ιστορική αναδρομή στην πορεία του ΜΗΡ (το πολιτικό σκέλος της οργάνωσης) και των Γκρίζων Λύκων (η νεολαία) από την ίδρυση τους μέχρι σήμερα. Ακολουθεί η παρουσίαση της ιδεολογίας και των συμβόλων τους και οι επιρροές που έχουν δεχτεί. Στη συνέχεια παρουσιάζονται η δράση τους εντός της Τουρκίας, καθώς και στην Ευρωπαϊκή όσο την Ασιατική ήπειρο. Από τα άρθρα που παρουσιάστηκαν διαπιστώνει κανείς ότι σε γενικές γραμμές τα ευρωπαϊκά ΜΜΕ ακολουθούν ένα συγκεκριμένο τρόπο παρουσίασης των Γκρίζων Λύκων ως μίας ακροδεξιάς και υπερεθνικιστικής οργάνωσης, χωρίς ωστόσο πουθενά να αναφέρεται ο όρος τρομοκρατία ή τρομοκρατική οργάνωση. Επίσης γίνεται προσεκτική αναφορά στις επιθέσεις των Γκρίζων Λύκων για την αποφυγή προώθησης της ιδεολογίας τους. Η δράση τους πλέον συνδέεται άμεσα με τον Τούρκο πρόεδρο Recep Tağip Erdoğan. Η συνοπτική αναφορά στα γεγονότα, χωρίς λεπτομέρειες στοχεύει στην αποτροπή της μετάδοσης ή του μιμητισμού των μεθόδων που υιοθετούν οι Γκρίζοι Λύκοι όταν διαπράττουν τις βίαιες επιθέσεις τους, καθώς τα ΜΜΕ προσπαθούν να μην συμβάλλουν στην περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση, τη στρατολόγηση, την κινητοποίηση στη βία και την μίμηση μεθόδων τρομοκρατικής επίθεσης από άλλους. Γίνεται επίσης προσπάθεια να μην γίνει διάχυση του φόβου και να μειωθεί στο ελάχιστο ο αρνητικός αντίκτυπος της αναφοράς στην τρομοκρατία, στη προκειμένη περίπτωση μέσω της χρήσης άλλων όρων (π.χ., ακροδεξιός εξτρεμισμός, κλπ.). Επίσης, η παρουσίαση των γεγονότων και της δράσης των Γκρίζων Λύκων δεν φαίνεται να ενθαρρύνει ούτε τη διαίωνιση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων που συνδέονται με τον ισλαμισμό.

ABSTRACT

The study analyzes the communication of terrorist organizations through the traditional media with a case study of Grey Wolves. The analysis begins with the definitions of 'terrorism' and 'radicalization'. This is followed by an examination of the relationship between the media and terrorism, the presentation of theories of social transmission and mimetic theory, an overview of the areas where the media have a potentially negative and positive impact, and the importance of the context within which terrorist attacks occur. The analysis involves the possible impact of media on the threat of terrorism; how media reinforce or suppress the social and psychological effects of terrorist attacks; the inadvertent promotion of terrorists' objectives; their responsibility for perpetuating or encouraging prejudice, and finally, their involvement in cumulative radicalization. The case study analyzes the ideological background and actions of the organization Grey Wolves. The analysis begins with a historical overview of the MHP (the political arm of the organization) and the Grey Wolves (the youth organization) since their founding to date. The presentation continues with a presentation of their ideology and symbols, the influences they have received, their action within Turkey, as well as Europe and Asia. From the articles analyzed one can see that in general the European traditional media follow a specific way of presenting the Grey Wolves as a far right and ultranationalist organization, but nowhere is the term terrorism or terrorist organization mentioned. There is also careful reference to the attacks of the Grey Wolves to avoid promoting their ideology. Their action is now directly linked to the Turkish President Recep Tağip Erdoğan. The brief reference to the facts, without details, aims to prevent the transmission of their ideology or mimicking of the methods adopted by the Grey Wolves when committing their violent attacks, as the media try not to contribute to further radicalization, recruitment, mobilization in violence and imitation of methods of terrorist attack by others. An effort is also being made not to spread fear and to minimize the negative impact of reporting on terrorism, in this case using other terms (e.g., far-right extremism, etc.). Nor does the presentation of the events and actions of the Grey Wolves by the media seem to encourage the perpetuation of the prejudices and stereotypes associated with Islam.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2. ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ & ΜΜΕ	9
2.1 Τρομοκρατία και ριζοσπαστικοποίηση.....	9
2.2 Τρομοκρατία και ρόλος των παραδοσιακών ΜΜΕ	10
2.3 Θεωρίες κοινωνικής μετάδοσης και μιμητισμού	13
2.4 Αρνητική ή θετική επίδραση των ΜΜΕ στην τρομοκρατία.....	16
2.5 Χρήση του λόγου από τα ΜΜΕ και η τρομοκρατία.....	17
2.6 Πλαισίωση της τρομοκρατίας	20
2.7 Επίδραση των παραδοσιακών ΜΜΕ στην απειλή της τρομοκρατίας	21
2.8 Μεγέθυνση των κοινωνικών και συναισθηματικών επιπτώσεων της τρομοκρατίας	23
2.9 Ακούσια προώθηση των τρομοκρατικών στόχων από τα ΜΜΕ	25
2.10 Διαιώνιση ή ενθάρρυνση των προκαταλήψεων	26
2.11 Εμπλοκή των ΜΜΕ στη σωρευτική ριζοσπαστικοποίηση και τον εξτρεμισμό	28
3. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ – ΟΙ ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ	30
3.1 Ιστορικό	31
3.2 Σύμβολα και ιδεολογία των Γκρίζων Λύκων	34
3.3 Ιδεολογία και πολιτική δράση του ΜΗΡ	38
3.4 Παραστρατιωτική δράση των Γκρίζων Λύκων εντός της Τουρκίας	39
3.4.1 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αριστερών	40
3.4.2 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αλεβίδων.....	41
3.4.3 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης.....	42
3.4.4 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αρμενίων της Τουρκίας	43
3.4.5 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Κούρδων της Τουρκίας	43
3.4.6 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον ξένων στόχων	45
3.4.7 Δράση των Γκρίζων Λύκων που σχετίζεται με Τουρκικό Κράτος και το ΝΑΤΟ ..	46
3.5 Παραστρατιωτική δράση των Γκρίζων Λύκων εκτός Τουρκίας	47
3.5.1. Αζερμπαϊτζάν.....	47
3.5.2 Κίνα (Xinjiang).....	48
3.5.3 Ρωσία	49
3.5.4 Τσετσενία.....	49
3.5.5. Κριμαία	50
3.5.6 Συρία.....	50
3.5.7 Γερμανία	50
3.5.8 Αυστρία.....	51
3.5.9 Βέλγιο	52
3.5.10 Ολλανδία.....	53
3.5.11 Γαλλία	54
3.5.12 Σουηδία	54
3.5.13 Βατικανό	54
3.5.14 Κύπρος.....	55
3.6 Τρόπος δράσης των Γκρίζων Λύκων στα πλαίσια της τουρκικής διασποράς	56
4. ΟΙ ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΜΕ	59
5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ.....	72
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΡΘΡΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΜΜΕ	82

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κίνδυνος της τρομοκρατίας, και ειδικότερα της ισλαμικής, έγινε ένας κύριος ορατός φόβος για τους ευρωπαϊκούς λαούς και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής των χωρών. Η αποτελεσματικότητα των δυνάμεων ασφαλείας και της αστυνομίας σε ολόκληρη την Ευρώπη αμφισβητήθηκαν από ισλαμιστές βομβιστές, και τρομοκράτες με θρησκευτικά κίνητρα, που μάχονταν ενάντια στις αρχές μιας φιλελεύθερης κοινωνίας, βασισμένης στην ελευθερία, την ανοχή και την πολυμορφία. Ταυτόχρονα, οι ειδικοί προειδοποίησαν εδώ και πολύ καιρό ότι παρόλο που η Ευρώπη είναι επιτυχής στην εξάλειψη αυτών των απειλών, η πολιτική, η διοίκηση και η ασφάλεια κλείνουν τα μάτια τους στον αποκαλούμενο «νόμιμο» εξτρεμισμό, έναν κίνδυνο που δεν βασίζεται σε επιθέσεις, δολοφονίες, αλλά στην έκρηξη εντός των ευρωπαϊκών κοινωνιών με τη διείσδυση τέτοιων εξτρεμιστικών στοιχείων στα βασικά της θεσμικά όργανα μέσω νόμιμων τρόπων, που ωστόσο διαιρούν την ευρωπαϊκή πολυεθνική βάση, δημιουργώντας «παράλληλες κοινωνίες», όπου οι μειονότητες ζουν μια ζωή με αυταπάτες, χωρίς ενσωμάτωση.

Η τρομοκρατία περιγράφεται ως «μια μορφή πολιτικά υποκινούμενης βίας και εκφοβισμού, η οποία χρησιμοποιεί στρατηγικές επικοινωνίας για να ενισχύσει την επιδιωκόμενη επίδραση που είναι η πρόκληση τρόμου» (White, 2020:8). Η τρομοκρατία χρησιμοποιεί ένα ευρύ φάσμα εργαλείων επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των λεγόμενων «παραδοσιακών» μέσων μαζικής ενημέρωσης (MME). Ωστόσο, ο ρόλος των MME στην προώθηση των στόχων της τρομοκρατίας είναι αμφιλεγόμενος, ακόμη και στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας, καθώς είναι δύσκολο να χαράξει κανείς άμεσες σχέσεις αιτιώδους συνάφειας λόγω της ποικιλομορφίας των παραγόντων που συμβάλλουν στην τρομοκρατία και της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης.

Τα παραδοσιακά MME (π.χ. εφημερίδες, ραδιόφωνο και τηλεόραση) μπορούν να παρέχουν τη δημοσιότητα που επιδιώκουν οι τρομοκράτες. Υπάρχει ευρεία συναίνεση ότι η αναφορά των MME στην τρομοκρατία συνεισφέρει σε αυτό, και υπάρχει σαφής συνέργεια μεταξύ της επιθυμίας των MME για μια συγκλονιστική ιστορία και της επιθυμίας των τρομοκρατών για δημοσιότητα. Πρόκειται για μια συμβιωτική σχέση, διότι η τρομοκρατία δεν μπορεί να ανθίσει χωρίς το «οξυγόνο της δημοσιότητας» (Matusitz, 2013). Οι προκλήσεις αυτής της σχέσης πολλαπλασιάζονται στη σύγχρονη εποχή δεδομένης της ταχείας εξέλιξης και επιτάχυνσης του κύκλου των ειδήσεων, κυρίως λόγω της ψηφιακής προόδου (Beckett, 2019).

Τα MME μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των αρνητικών επιπτώσεων των τρομοκρατικών επιθέσεων. Ενώ τα επίπεδα φόβου είναι δύσκολο να μετρηθούν εμπειρικά, η έρευνα έχει δείξει μια ουσιαστική θεωρητική σχέση ότι τα MME μπορούν να ενισχύσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της τρομοκρατίας και τα συλλογικά επίπεδα του δημόσιου φόβου (White, 2020:9). Αυτό οφείλεται κυρίως στο ρόλο τους στη μετάδοση των γεγονότων σε περισσότερους ανθρώπους από αυτούς που θα είχαν επηρεαστεί άμεσα από την επίθεση (Combs, 2017). Οι δημοσιογράφοι δεν είναι ουδέτεροι. Λόγω του ρόλου τους στην παραγωγή ειδήσεων και στον επηρεασμό της κοινής γνώμης, οι δημοσιογράφοι μπορούν να γίνουν συμμετέχοντες στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης (Brown et al., 2017). Ο λόγος τους και ο τρόπος με τον οποίο πλαισιώνουν τις αναφορές τους μπορούν να έχουν αντίκτυπο. Για παράδειγμα, μπορούν να αναπαράγουν ανακριβείς πληροφορίες (διαδίδοντας έτσι δυσανάλογο φόβο) ή να πλαισιώσουν τρομοκρατικά επεισόδια με τρόπο που να ενισχύει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα (Beckett, 2016).

Η αναφορά των MME μπορεί να συμβάλει στην μίμηση της τρομοκρατίας. Η θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης υποδηλώνει ότι η αναφορά τρομοκρατικών γεγονότων ενθαρρύνει τη διάδοση τρομοκρατικής συμπεριφοράς μεταξύ ατόμων με παρόμοιες ιδέες. Αυτή η θεωρία προτείνει ότι η αναφορά των MME σε μια τρομοκρατική επίθεση μπορεί να είναι το σημείο αιχμής για κάποιο άλλο άτομο που είχε εξετάσει προηγουμένως το ενδεχόμενο τέλεσης μιας βίαιης πράξης. Η μιμητική θεωρία, από την άλλη, προτείνει ότι η μίμηση των τρομοκρατικών επιθέσεων μπορεί να συμβεί με σκοπό την επίτευξη της ίδιας δημοσιότητας ή αναγνώρισης. Στην έρευνα της η White, (2020:9) διαπίστωσε ότι η θεωρία της μίμησης είναι πιο χρήσιμη από τη θεωρία της μετάδοσης στην εξήγηση του τρόπου με τον οποίο η αναφορά των MME σε τρομοκρατικές επιθέσεις μπορεί να ενθαρρύνει τη χρήση μιας συγκεκριμένης μεθόδου επίθεσης. Για παράδειγμα, οι αεροπειρατείες αεροσκαφών στις δεκαετίες του 1970 και του 1980 (Martin, 2017). Αυτή η θεωρία θα μπορούσε επίσης να εφαρμοστεί στις πολλαπλές ευρωπαϊκές επιθέσεις που πραγματοποιήθηκαν με οχήματα τα τελευταία χρόνια (White, 2020:9).

Η παρούσα μελέτη αναλύει τη σχέση μεταξύ των MME και την τρομοκρατία, με μελέτη περίπτωσης αυτή των Γκρίζων Λύκων. Εξετάζει πως προβάλλονται η ιδεολογία και οι απόψεις των Γκρίζων Λύκων από τα MME στην Ευρώπη. Η ανάλυση ξεκινά με τους ορισμούς των όρων «τρομοκρατία» και «ριζοσπαστικοποίηση». Ακολουθεί η εξέταση της σχέσης μεταξύ των MME και της τρομοκρατίας και της αιτιώδους συνάφειας έναντι της συνδρομής, η παρουσίαση των θεωριών της κοινωνικής μετάδοσης και του μιμητισμού, η επισκόπηση των

τομέων όπου τα ΜΜΕ έχουν δυνητικά αρνητικό και θετικό αντίκτυπο, και η σημασία του λόγου και του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζονται οι τρομοκρατικές επιθέσεις. Στη συνέχεια εξετάζονται (1) η πιθανή επίδραση των παραδοσιακών ΜΜΕ στην απειλή της τρομοκρατίας με την ενθάρρυνση της ριζοσπαστικοποίησης, της στρατολόγησης ή/και της κινητοποίησης στη βία, (2) ο τρόπος με τον οποίο τα παραδοσιακά ΜΜΕ ενισχύουν ή καταστέλλουν τις κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις των τρομοκρατικών επιθέσεων, όπως τα επίπεδα φόβου ή/και κοινωνικής συνοχής, (3) η ακούσια προώθηση των στόχων των τρομοκρατών, (4) η ευθύνη των ΜΜΕ στη διαίωνιση ή την ενθάρρυνση των προκαταλήψεων ως αποτέλεσμα της αναπαραγωγής τρομοκρατικού περιεχομένου, και τέλος, (5) η εμπλοκή τους στη σωρευτική ριζοσπαστικοποίηση.

Η μελέτη περίπτωσης αναλύει το ιδεολογικό υπόβαθρο και την δράση της οργάνωσης Γκρίζοι Λύκοι, η οποία έχει αναγνωριστεί από ορισμένες κυβερνήσεις ξένων χωρών ως τρομοκρατική, αν και στην Τουρκία, χώρα στην οποία γεννήθηκε και συνεχίζει τη δράσης της, χαίρει ιδιαίτερης εκτίμησης τόσο από το λαό όσο και από ένα σημαντικό κομμάτι της κρατικής εξουσίας. Η Γκρίζοι Λύκοι χρησιμοποιούν τόσο νόμιμους τρόπους για να διεισδύσουν στις χώρες της Ευρώπης, αλλά και τη βία και την τρομοκρατία για να προωθήσουν την ιδεολογία τους που ταυτίζεται πλέον και με την ιδεολογία του τουρκικού κράτους.

Η ανάλυση ξεκινά με μία ιστορική αναδρομή στην πορεία του ΜΗΡ (το πολιτικό σκέλος της οργάνωσης) και των Γκρίζων Λύκων (η νεολαία) από την ίδρυση τους μέχρι σήμερα. Ακολουθεί η παρουσίαση της ιδεολογίας και των συμβόλων τους και οι επιρροές που έχουν δεχτεί. Στη συνέχεια παρουσιάζονται η δράση τους εντός της Τουρκίας, όπως και οι δράσεις και επιδράσεις τους σε διάφορες χώρες του κόσμου τόσο στην Ευρωπαϊκή όσο την Ασιατική ήπειρο. Στη συνέχεια η μελέτη επικεντρώνεται στον τρόπο που προβάλλονται από τα ΜΜΕ και πως αυτό συντελεί στην προβολή της ιδεολογίας και των στόχων τους.

Ο τουρκικός «νόμιμος» εξτρεμισμός, που παρατηρείται στη προσέγγιση που κατά κύριο λόγο ακολουθούν οι Γκρίζοι Λύκοι στην Ευρώπη, συνδυάζει τον εθνικισμό, τον ρατσισμό, τον αγώνα κατά των ίσων δικαιωμάτων για τις γυναίκες, τις εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες, με τη θρησκεία, με επίκληση της τουρκικής ανωτερότητας. Η έννοια αυτή δεν εντοπίζεται πλέον μόνο στην Τουρκία. Η πολιτική του Recep Tağir Erdoğan και αυτή του εταίρου του στο συνασπισμό με το ΜΗΡ Devlet Bahçeli χρησιμεύει ως παράδειγμα του πως εξάγεται μια εθνικιστική και ισλαμιστική ιδεολογία στην Ευρώπη και τις τουρκικές κοινότητες, σε μια προσπάθεια αποσταθεροποίησης των ευρωπαϊκών κοινωνιών και της πολιτικής των

ευρωπαϊκών κυβερνήσεων, με την στρατολόγηση των νέων Τούρκων που ζουν στη διασπορά, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία, η Γαλλία, το Βέλγιο, κ.α.

Είναι οι Γκρίζοι Λύκοι τρομοκρατική οργάνωση; Το όνομα τους κρύβει μια εξτρεμιστική ιδεολογία πίσω από έναν μανδύα ασαφούς μεταφορικής φρασεολογίας. Ποιοι είναι ακριβώς οι Γκρίζοι Λύκοι της Τουρκίας; Δεν υπάρχει εύκολα αναγνωρίσιμη δομή στην ηγεσία τους, ωστόσο οι δραστηριότητές τους εμφανίζονται συχνά συντονισμένες. Χρησιμοποιούν ένα λεξιλόγιο που σχετίζεται συνήθως με τον ρατσισμό, ωστόσο είναι υπεύθυνοι για μερικές από τις πιο φρικτές παραβιάσεις της θρησκευτικής ελευθερίας στη σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας. Τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης συχνά αρνούνται ότι υπάρχουν οι Γκρίζοι Λύκοι, ωστόσο πολλοί κυβερνητικοί αξιωματούχοι έχουν αδιάψευστη σχέση μαζί τους. Για όσους δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτήν, η γλώσσα των Γκρίζων Λύκων κατά καιρούς ακούγεται ακίνδυνη, αλλά κρυμμένη κάτω από μια τέτοια γλώσσα είναι η μισαλλοδοξία και η ικανότητα ανάφλεξης ενός πολέμου. Η Τουρκία αρνείται σθεναρά ότι οι Γκρίζοι Λύκοι είναι τρομοκρατική οργάνωση. Ωστόσο, πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, με πρωτοπόρο την Γαλλία, έχουν αρχίσει να τους κατατάσσουν στις τρομοκρατικές οργανώσεις με παγκόσμια δράση.

2. ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ & ΜΜΕ

2.1 Τρομοκρατία και ριζοσπαστικοποίηση

Οι ορισμοί της τρομοκρατίας συχνά αμφισβητούνται, καθώς «η απόφαση για το αν μια συγκεκριμένη πράξη βίας συνιστά «τρομοκρατική πράξη» βασίζεται σε κρίσεις σχετικά με το πλαίσιο, τις συνθήκες και την πρόθεση της βίαιης πράξης, και όχι οποιοδήποτε αντικειμενικό χαρακτηριστικό που είναι εγγενές σε αυτήν» (Jakson Smyth & Gunning, 2009:35). Οι ορισμοί που αναφέρονται συχνά αναφέρονται: στη βία που χρησιμοποιείται από μη-κρατικούς παράγοντες που στοχεύει να υποκινήσει το φόβο μεταξύ ενός κοινού-στόχου προκειμένου να επιτευχθεί ένας πολιτικός στόχος (Hoffman, 2017, Pape, 2006). Ο Hoffman (2017:41) επεκτείνει αυτόν τον ορισμό και περιγράφει την τρομοκρατία ως «σχεδιασμένη για να δημιουργήσει εξουσία εκεί όπου δεν υπάρχει ή για να εδραιώσει την εξουσία εκεί όπου υπάρχουν πολύ λίγα». Σημειώνει επίσης ότι «μέσω της δημοσιότητας που δημιουργείται από τη βία που προκαλούν, οι τρομοκράτες επιδιώκουν να αποκτήσουν τη δύναμη, την επιρροή και την εξουσία που διαφορετικά στερούνται, για να επιφέρουν πολιτικές αλλαγές είτε σε τοπική είτε σε διεθνή κλίμακα» (Hoffman, 2017:41).

Τα ΜΜΕ διαδραματίζουν ρόλο στην επέκταση του αποτυπώματος της τρομοκρατίας μέσω της μετάδοσης ενεργειών οι οποίες – τις περισσότερες φορές – επηρεάζουν άμεσα μόνο έναν σχετικά μικρό αριθμό ανθρώπων. Πολλά διαφορετικά είδη γεγονότων – τα οποία μπορεί να έχουν επισημανθεί στο παρελθόν απλώς από τη φύση της πράξης τους (π.χ., βομβιστικές επιθέσεις, δολοφονίες και απειλές) – αναφέρονται πλέον ως τρομοκρατία, αυξάνοντας έτσι την αξία εντυπωσιασμού στην οποία στοχεύουν τα ΜΜΕ (Zulaika & Douglass, 1996).

Η ριζοσπαστικοποίηση είναι ένας αμφισβητούμενος όρος και περιγράφεται με πολλούς τρόπους (Sedgwick. 2010: 479-494), αλλά είναι κοινώς κατανοητή ως «η κοινωνική και ψυχολογική διαδικασία της σταδιακά ενεργούς προσήλωσης σε εξτρεμιστικές ιδεολογίες» (EC, 2019:6). Ως ριζοσπαστικοποίηση αναφέρεται η διαδικασία κατά την οποία ένα πρόσωπο αποδέχεται τη χρήση βίας για την επίτευξη πολιτικών, ιδεολογικών ή θρησκευτικών στόχων. Ωστόσο, πρέπει να επισημάνει κανείς ότι η ριζοσπαστικοποίηση από μόνη της δεν οδηγεί στο βίαιο εξτρεισμό ή την τρομοκρατία και ότι οι ριζοσπαστικές συμπεριφορές δεν είναι κατ' ανάγκη προβληματικές (Παρατηρητής της Θράκης, 2018).¹ Η διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης συνήθως είναι μια μη-γραμμική, ρευστή και συχνά ιδιοσυγκρασιακή μετάβαση που επηρεάζει διαφορετικούς ανθρώπους με διάφορους τρόπους, και δεν

¹ <https://www.paratiritis-news.gr/article/203537/I-Ksanthia-O-oros-rizospastikopoiisi-stin-Ellada>

συνεπάγεται απαραίτητα μια πορεία προς τη βία. Συχνά, η ριζοσπαστικοποίηση περιγράφει αντ' αυτού μια διαδικασία με την οποία οι πεποιθήσεις ενός ατόμου μετακινούνται από το να είναι σχετικά συμβατικές στην επιδίωξη μιας δραστηκής αλλαγής στην κοινωνία: αυτό δεν είναι άμεσα συνώνυμο με την τρομοκρατία και συνήθως παραμένει μη-βίαιο. Ωστόσο, μόλις ένα άτομο αποφασίσει ότι ο τρόμος και η βία είναι δικαιολογημένα μέσα για την επίτευξη ιδεολογικής, πολιτικής ή/και κοινωνικής αλλαγής, το άτομο αυτό γίνεται βίαιος εξτρεμιστής (Sedgwick, 2010: 479-494).

Ο όρος αυτός αντικατοπτρίζει μια κάποια πολυπλοκότητα ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έρχονται να αποδεχθούν και να υποστηρίξουν τη χρήση βίαιων μέσων για την επίτευξη πολιτικών στόχων. Η διαδικασία της ριζοσπαστικοποίησης είναι η «διαδικασία της ιδεολογίας, των παραπόνων και της κινητοποίησης που συγκλίνουν σε ένα σημείο» (Shaffer, 2016:384). Η ριζοσπαστικοποίηση μπορεί να «κατηγορηθεί για πολλά πράγματα, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης στην ιδεολογία, την θυματοποίηση, την αποξένωση, την κοινωνικοποίηση, τα κοινωνικά δίκτυα, το διαδίκτυο, τις ελλείψεις στους οικογενειακούς δεσμούς, το τραύμα, τη σχετική κοινωνική και οικονομική στέρηση και τους «πολιτισμούς της βίας» (Brown, 2013:37). Στην έρευνά της, η White (2020:15) διαπίστωσε ότι το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας που ανέλυσε αναφέρεται γενικά στην τρομοκρατία ως «πράξεις βίας που διαπράττονται από μη-κρατικούς παράγοντες για να εμπνεύσουν τον τρόπο προκειμένου να επιτευχθούν πολιτικοί ή ιδεολογικοί στόχοι, και πιστεύει ότι η έννοια της τρομοκρατίας δεν διαφοροποιείται συχνά με σαφή τρόπο από τη ριζοσπαστικοποίηση».

2.2 Τρομοκρατία και ρόλος των παραδοσιακών ΜΜΕ

Υπάρχει ένα ευρύ φάσμα θεωριών σχετικά με το ρόλο των ΜΜΕ στην τρομοκρατία. Ο Eid (2013:609-15) υποστηρίζει ότι τα ΜΜΕ καθοδηγούνται από τον ανταγωνισμό και το κέρδος και στη συνέχεια ευδοκιμούν από τη βία και τη διαμάχη. Επωφελούνται από τις συγκλονιστικές ιστορίες όσο το δυνατόν περισσότερο, καθώς ενισχύουν την ακροαματικότητα τους και τους αριθμούς των θεατών. Έτσι, τα ΜΜΕ είναι στην ευχάριστη θέση να μεταδώσουν τη βία των τρομοκρατικών επιθέσεων, δίνοντας μια πλατφόρμα στους δράστες της βίας και επεκτείνοντας τον αντίκτυπό τους σε όλο τον κόσμο (Eid, 2013:609-615). Αυτή η προοπτική καθιστά τα ΜΜΕ ως ένοχους συμμετέχοντες στον κύκλο της βίας. Ωστόσο, σύμφωνα με πολλούς, αυτή είναι μια υπερβολικά απλοποιημένη άποψη.

Ο Barnhurst (1991: 112-137) δηλώνει ότι υπάρχουν δύο μοντέλα για τη σχέση μεταξύ των ΜΜΕ και της τρομοκρατίας. Στο πρώτο μοντέλο, τα ΜΜΕ είναι υπεύθυνα για τρομοκρατία.

Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει αιτιώδης σχέση μεταξύ των MME και της τρομοκρατίας. Αυτή η σχέση οδηγεί σε μια λύση που απαιτεί ρύθμιση των MME, καθώς η κάλυψη της τρομοκρατίας υποκινεί παρόμοιες επιθέσεις. Στο δεύτερο μοντέλο, τα MME είναι ευάλωτα στην τρομοκρατία και θύματα του ρόλου τους στην ενίσχυση της τρομοκρατίας. Εδώ, η ρύθμιση των MME θα ενθαρρύνει μόνο τους τρομοκράτες να στραφούν σε άλλα μέσα επικοινωνίας, τα οποία είναι άμεσα διαθέσιμα στις φιλελεύθερες κοινωνίες (για παράδειγμα, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες διαδικτυακές πλατφόρμες μέσω ενημέρωσης) (Barnhurst. 1991: 112-137).

Στη μέση αυτού του φάσματος – και η συνηθέστερη άποψη του ρόλου των MME στην τρομοκρατία – είναι ότι υπάρχει μια συμβιωτική σχέση. Ουσιαστικά, αυτό σημαίνει ότι τα MME δεν αναζητούν ενεργά την τρομοκρατία για να ενισχύσουν την προβολή τους, αλλά ότι τα δύο θα επωφεληθούν αμοιβαία το ένα από το άλλο. Υπάρχει μια περίπλοκη, διασυνδεδεμένη σχέση μεταξύ των δύο οντοτήτων: τα MME επιθυμούν να παράγουν μια καλή ιστορία και οι τρομοκράτες επιδιώκουν να παρέχουν μια συναρπαστική, αν και τρομακτική ιστορία, που συχνά ταιριάζει στις απαιτήσεις των MME (Matusitz, 2013). Ο Matusitz (2013: 54) αναφέρει την άποψη του Hoffman ο οποίος λέει ότι «με τη βοήθεια των MME – πρόθυμα ή απρόθυμα – η τρομοκρατία φτάνει εύκολα σε ένα παγκόσμιο ακροατήριο. Μεταξύ των MME και της τρομοκρατίας, υπάρχει μια πολύ διαδραστική (συμβιωτική) σχέση».

Ορισμένοι θεωρούν το ρόλο των MME στην τρομοκρατία ως μια ακούσια σχέση που απορρέει από το παγκόσμιο περιβάλλον. Αυτή η άποψη βρίσκεται στη μέση του φάσματος και δεν θεωρεί τα MME υπεύθυνα για τη δημιουργία της σχέσης. Επειδή τα MME φτάνουν σε ένα διεθνές ακροατήριο, ενθαρρύνουν τους τρομοκράτες να επωφεληθούν από αυτή την ευκαιρία να γίνουν παγκοσμίως ορατές οι πράξεις τους και να επιδείξουν τις μεθόδους επίθεσης και τις βίαιες στρατηγικές τους (Sedgwick, 2007:97-112). Σύμφωνα με αυτή την άποψη, οι τρομοκράτες μπορούν να θεωρηθούν ως διευθυντές ενός δράματος, προσαρμόζοντας τις στρατηγικές τους και τα σχέδια επίθεσης τους για να δημιουργήσουν το μεγαλύτερο δυνατό ακροατήριο – κατά κάποιο τρόπο, μια τρομοκρατική πράξη στοχεύει περισσότερο σε εκείνους που παρακολουθούν από εκείνους που είναι πραγματικά άμεσα θύματα της επίθεσης. Η τρομοκρατία θεωρείται ως μια μορφή επικοινωνίας, με κύριο στόχο το παγκόσμιο κοινό και όχι τα άμεσα θύματα της επίθεσης (Korstanje 2013:167-184).

Η συμβιωτική σχέση μεταξύ των MME και της τρομοκρατίας μπορεί να χωριστεί σε τρία μέρη. Πρώτον, ο ρόλος των MME είναι να λειτουργούν ως αγωγός της τρομοκρατικής προπαγάνδας προσφέροντας στους τρομοκράτες το «οξυγόνο της δημοσιότητας» (Matusitz, 2013).

Δεύτερον, η υπερβολική αναφορά της τρομοκρατίας στρεβλώνει την κατανόηση του μεγέθους της τρομοκρατικής απειλής. Τρίτον, η κάλυψη τρομοκρατικών επιθέσεων από τα ΜΜΕ μπορεί να εμπνεύσει ένα φαινόμενο μίμησης ή μια μιμητική τρομοκρατία (Elshimi, 2018). Και οι τρεις αυτές πτυχές σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο τα ΜΜΕ καλύπτουν την τρομοκρατία και όχι με τον λόγο που την καλύπτουν. Ως εκ τούτου, μπορούν να μετριάστούν – τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό – από πρακτικές υπεύθυνης περιγραφής των γεγονότων. Η δύναμη των ΜΜΕ ως παράγοντα κοινωνικοποίησης έχει αυξηθεί εκθετικά παράλληλα με την επικράτηση τους στην κοινωνία. Ως εκ τούτου, τα ΜΜΕ μπορεί καταστούν ένα ενισχυμένο επικοινωνιακό πεδίο μάχης, γράφοντας και παράγοντας ιστορία, ενώ εξυφαίνουν άτυπα κοινωνικά δίκτυα (Vertigans, 2016).

Ο ρόλος των ΜΜΕ ως αγωγού τρομοκρατικής προπαγάνδας μπορεί να αντιπροσωπεύει στη μία πλευρά του φάσματος των απόψεων τη θυματοποίηση. Κατ' αυτή την άποψη, οι τρομοκράτες εκμεταλλεύονται τα ΜΜΕ για να αυξήσουν την προβολή τους και να διασπείρουν ευρύτερα τις ιδέες τους: «Η μεταφορά μέσω αγωγού βασίζεται στη ιδέα σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι επικοινωνούν χρησιμοποιώντας τα ΜΜΕ για σκοπούς κωδικοποίησης – δηλαδή, (1) μετατρέποντας ιδέες σε λέξεις, σημεία ή σύμβολα·(2) μεταφέροντας αυτά μέσω ενός αγωγού (π.χ. κανάλι ή μέσο), και (3) και παραδίδοντας τα στους αποδέκτες τους. Σύμφωνα με το σκεπτικό αυτό, η τρομοκρατία είναι μια επικοινωνιακή στρατηγική που ευδοκιμεί κάνοντας χρήση του οξυγόνου της δημοσιότητας» (Matusitz, 2013). Αυτή η άποψη φαίνεται θεωρητικά να απαλλάσσει τους δημοσιογράφους από κάθε ευθύνη στη διαδικασία ενίσχυσης της τρομοκρατίας ή αναπαραγωγής τρομοκρατικής προπαγάνδας στις ειδήσεις. Ωστόσο, δεν εξετάζει το ρόλο που διαδραματίζουν τα ΜΜΕ στην επιλογή του λόγου, στη διαμόρφωση της τρομοκρατικής βίας και σε άλλες πτυχές της λήψης αποφάσεων κατά την συγγραφή άρθρων ή την παρουσίαση εικόνων.

Ο ρόλος των ΜΜΕ δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αυτά συμερίζονται τις αξίες ή τους στόχους των τρομοκρατών στους οποίους αναφέρονται. Αντίθετα, δείχνει ότι ο ανοικτός χαρακτήρας των φιλελεύθερων κοινωνιών καθιστά τα ΜΜΕ ευάλωτα στην εκμετάλλευση και τη χειραγώγηση από τρομοκράτες, οι οποίοι επιδιώκουν να αναπαράγουν και να ενισχύουν την ατζέντα τους. Σύμφωνα με τον Wilkinson, (1997) όσον αφορά τα ΜΜΕ, η ατζέντα αυτή επικεντρώνεται γενικά σε «τέσσερις κύριους στόχους»: (1) να μεταδώσει μέσω της προπαγάνδας την πράξη τους και να δημιουργήσει ακραίο φόβο μεταξύ των ομάδων-στόχων τους, (2) να κινητοποιήσει ευρύτερη υποστήριξη για τον σκοπό τους μεταξύ του γενικού πληθυσμού και της διεθνούς κοινής γνώμης, τονίζοντας θέματα όπως η δικαιοσύνη του σκοπού

τους και το αναπόφευκτο της νίκης τους (3) να ματαιώσουν και να διαταράξουν την αντίδραση των εκάστοτε κυβερνήσεων και των δυνάμεων ασφαλείας, για παράδειγμα, προτείνοντας ότι όλα τα αντιτρομοκρατικά μέτρα τους είναι εγγενώς τυραννικά και αντιπαραγωγικά, και (4) να κινητοποιήσουν, να υποκινήσουν και να ενισχύσουν την βάση τους με πραγματικούς και δυνητικούς υποστηρικτές και με τον τρόπο αυτό να αυξήσουν τους οπαδούς τους, να συγκεντρώσουν περισσότερα κεφάλαια και να εμπνεύσουν περαιτέρω επιθέσεις (Wilkison, 1997).

Η κάλυψη της τρομοκρατίας από τα MME συμβάλλει μερικές φορές στην τρομοκρατία και τις συμπεριφορές τρομοκρατών ή τρομοκρατικών ομάδων. Για παράδειγμα, πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι η κάλυψη της τρομοκρατίας από τα MME μπορεί να συμβάλει στην ακούσια συνέπεια της ενθάρρυνσης των τρομοκρατών να συνεχίσουν να επιτίθενται ή να χρησιμοποιούν παρόμοιες μεθόδους με εκείνες που έχουν χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα «επιτυχείς» (Jetter, 2017:32). Επίσης, συγκεκριμένοι τρόποι αναφοράς τρομοκρατικών επιθέσεων θα μπορούσαν να διαδώσουν περαιτέρω τον φόβο στην κοινωνία και να συμβάλουν στη στρατολόγηση περισσότερων οπαδών σε μια τρομοκρατική οργάνωση (Beckett, 2019). Αυτό δεν είναι ένα συνεπές ή αξιόπιστο αποτέλεσμα, επομένως δεν συνεπάγεται αιτιώδη συνάφεια. Αντίθετα, μπορεί να αναφέρεται ως μια συνεισφέρουσα σχέση στην οποία η κάλυψη από τα MME συμβάλλει μερικές φορές στις αρνητικές επιδράσεις της τρομοκρατίας.

Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα στον τρόπο με τον οποίο ορισμένα από τα παραδοσιακά MME αναφέρουν επί του παρόντος την τρομοκρατία, τα οποία θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον αρνητικό αντίκτυπο της ή/και να ενθαρρύνουν την εξάπλωσή της. Με τον εντυπωσιασμό για τις δραματικές πράξεις βίας και καταστροφής που διέπραξαν τρομοκράτες, ορισμένοι θα έλεγαν ότι τα MME έχουν έτσι «προκαλέσει» επιθέσεις προσφέροντας μια πλατφόρμα για την εκπλήρωση του σκοπού των τρομοκρατών που είναι η διάδοση της τρομοκρατίας. Αν και «είναι πολύ πέρα από τις δυνάμεις, ακόμη και των σύγχρονων MME, η δημιουργία ενός τρομοκρατικού κινήματος. ωστόσο όταν βρίσκεται σε εξέλιξη η τρομοκρατική βία, η σχέση μεταξύ των τρομοκρατών και των MME τείνει αναπόφευκτα να γίνει συμβιωτική» (Wilkinson, 1997).

2.3 Θεωρίες κοινωνικής μετάδοσης και μιμητισμού

Κατά τη συζήτηση της αιτιώδους συνάφειας όσον αφορά το ρόλο των MME και της τρομοκρατίας, υπάρχει μια κοινή συζήτηση σχετικά με τις θεωρίες της κοινωνικής μετάδοσης και του μιμητισμού. Η θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης αναφέρεται στην επιρροή που έχουν

τα άτομα εντός των κοινωνικών δικτύων μεταξύ τους και στις συμπεριφορές που διαχέονται μέσω αυτών των δικτύων. Στη μεταδοτικότητα των ιών στην βιοϊατρική υπάρχουν πρότυπα αύξησης και μείωσης κάτι που ισχύει και στην κοινωνική μετάδοση. Ένα άτομο μπορεί να έχει περισσότερο ή λιγότερο επαφή με τους ανθρώπους σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, ή μπορεί να αναπτύξει διάφορα είδη αντίστασης που μειώνουν τις πιθανότητες μεταφοράς της συμπεριφοράς, ακόμη και αν υπάρχουν εξωγενείς παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό. Η δυναμική της κοινωνικής μετάδοσης υποδεικνύει μια ενδογενή διαδικασία, στην οποία η διάδοση των κοινωνικών κανόνων εμφανίζεται μόνο μέσα από την ομάδα και τα υψηλά επίπεδα αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών αυτής της ομάδας. Ωστόσο, ακόμη και όταν το αρχικό άτομο της συμπεριφοράς μπορεί να έχει εκλείψει, η μεταδοτική συμπεριφορά μπορεί ακόμα να αναπτυχθεί και να εξαπλωθεί, όπως και ο ιός της γρίπης. Παρόμοια με τον τρόπο που οι ιοί εξαπλώνονται στη θεωρία των μικροβίων, οι βίαιες τάσεις εξαπλώνονται από το ένα άτομο ή μία κοινότητα στην άλλη μέσω στενής κοινωνικής επαφής, εκτός εάν τα άτομα ή οι κοινότητες είναι διατεθειμένα να αντισταθούν ή να έχουν αναπτύξει ανοχές. Μερικά παραδείγματα ανοχών που θα μπορούσαν να βοηθήσουν τα άτομα ή τις κοινότητες να αντισταθούν στην κοινωνική μετάδοση περιλαμβάνουν: πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, αυξημένη πολιτική συμμετοχή, βελτιωμένο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, αυξημένη πρόσβαση στους πόρους, και πρόσβαση στην οικονομική και πολιτική εξουσία (Kirkpatrick, 2012).

Στην έρευνά της η White (2020:24) αναφέρει ότι δεν υπάρχουν ομόφωνα ευρήματα για τη θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης. Οι επιστημονικές αξιολογήσεις, οι οποίες δείχνουν ότι οι αντιλήψεις των ατόμων, τα εσωτερικά τους συστήματα συλλογισμού και οι αντιλήψεις τους για τους κινδύνους βασίζονται στις σχέσεις με τα κοινωνικά δίκτυα των ομοϊδεατών ατόμων, είναι εκείνες που υποστηρίζουν κάποια εκδοχή της θεωρίας μετάδοσης και της «μετάδοσης» των συμπεριφορών. Ωστόσο, η «μετάδοση» δεν είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο εξαπλώνεται η πολιτική βία. Η διάδοση είναι παρόμοια με τη μετάδοση, αλλά επικεντρώνεται στη διάδοση ιδεών και συμπεριφορών μέσω της φυσικής επέκτασης των συγκρούσεων σε διασυνοριακό επίπεδο. Αντί οι νέες συμπεριφορές να μεταδοθούν μέσω εντός στενού κοινωνικού δικτύου, μπορεί να περάσουν από πρόσφυγες που είναι εθνικά, θρησκευτικά ή πολιτιστικά παρόμοιοι. Οι συμπεριφορές είναι πιο πιθανό να περάσουν με μεταδοτικό τρόπο μόνο εάν παρατηρηθούν κάποιο είδους ομοιότητες που συνδέουν τις ομάδες (Cliff & First, 2013:292-314). Παρόλο που οι όροι κοινωνική μετάδοση και διάδοση χρησιμοποιούνται συχνά εναλλασσόμενα, υπάρχει σαφής διάκριση. Η διάδοση μπορεί να οδηγήσει σε «μια

διαδικασία όπου πολλαπλές τρομοκρατικές ενέργειες πραγματοποιούνται ανεξάρτητα ως απάντηση σε εξωτερικά ερεθίσματα, ή όπου πολλαπλά τρομοκρατικά γεγονότα αποδίδονται σε μία οντότητα (άτομο ή ομάδα) στο διάστημα ή/και στο χρόνο» (White, 2016:2). Συχνά, η μετάδοση ή η διάδοση μπορεί να είναι η πηγή αυτού που αναφέρεται ως «κύμα» της τρομοκρατίας (δηλαδή, το ακανόνιστο μοτίβο μερικών συμβάντων με μεγάλη απόσταση που συμβαίνουν μετά από μια σχετική περίοδο αδράνειας) (White, 2016).

Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν τα κοινωνικά δίκτυα στα οποία βασίζεται η θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης μπορούν να επηρεαστούν από τα MME. Παρόλο που η θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης δανείζεται από την επιδημιολογία για να περιγράψει την εξάπλωση συμπεριφορών σε μια ομάδα, υπάρχουν κάποιες διαφορές. Σε αντίθεση με τις ασθένειες, οι συμπεριφορές χρειάζονται έναν μηχανισμό με τον οποίο μπορούν να εξαπλωθούν. Αυτό έγκειται στο πώς η μίμηση ποικίλλει από τη μετάδοση σε κάτι περισσότερο από ένα σημασιολογικό επίπεδο. Η μίμηση είναι ένας μηχανισμός συμπεριφοράς που έχει τεκμηριωθεί καλά από τον τομέα της ψυχολογίας, και μπορεί να βοηθήσει στην εξήγηση της αυξημένης πιθανότητας κάποιου που συμμετέχει σε συμπεριφορές παρόμοιες με εκείνες στις οποίες έχουν εκτεθεί. Η μίμηση δείχνει μια συμπεριφορά που μαθαίνεται και ενισχύεται κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου, η οποία είναι παρόμοιας φύσης με μια παρατηρούμενη πράξη. Δεν θα είναι πάντα ένα ακριβές αντίγραφο της πράξης, αλλά θα είναι κάτι με παρόμοια χαρακτηριστικά. Οι εξωτερικές μεταβλητές μπορούν να προσδιοριστούν στη μίμηση, ωστόσο είναι πιο δύσκολο να ληφθούν υπόψη στη θεωρία μετάδοσης. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να μιμηθούν ένα μοντέλο με το οποίο μοιράζονται ομοιότητες (όπως η ηλικία ή το φύλο) που ενδεχομένως έχει μια πιο αυξημένη κοινωνική θέση ή που έχει αναγνωριστεί ή ανταμειφθεί (Meindl & Ivy, 2017:368–70).

Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να προβληθεί το επιχείρημα ότι η «μίμηση» περιγράφει με πιο εύστοχο τρόπο το αποτέλεσμα που μπορούν να ενθαρρύνουν τα MME με την κάλυψη της τρομοκρατίας. Είναι πιο εφαρμόσιμη από τη θεωρία ότι τα MME διαδίδουν την τρομοκρατία ως κοινωνική μετάδοση, η οποία απαιτεί άμεση επαφή με ένα άλλο άτομο σε μια στενή ομάδα ή κοινότητα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτοί που πραγματοποιούν μαζικές δολοφονίες δεν μιμούνται προσωπικά γεγονότα. Οι Meindl και Ivy (2017:368–370) διαπίστωσαν ότι, συχνά, είναι γεγονός ότι όλες οι πληροφορίες που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο μιμητικής συμπεριφοράς για έναν μαζικό δολοφόνο μεταδόθηκαν μέσω κάποιου καναλιού επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των παραδοσιακών MME. Ως εκ τούτου, τα MME

μπορούν να ενθαρρύνουν τη μιμητική συμπεριφορά. Αυτό είναι δυνατό μέσω ζωντανών εκπομπών βίαιων γεγονότων ή ακόμα και μέσω περιγραφών σε βάθος.

Μέσω των επιλογών μετάδοσης, τα MME διαδραματίζουν ρόλο στην αύξηση της πιθανότητας μίμησης. Αυτοί οι τύποι επιλογών σχετίζονται με το περιεχόμενο, όπως η μεγάλης διάρκειας κάλυψη που προβάλλει επανειλημμένα τους τρομοκράτες, το μανιφέστο τους ή την ιστορία ζωής τους. Αυτή η αναγνώριση μπορεί να ενθαρρύνει την μίμηση με την παροχή θέσης και φήμης στον μαζικό δολοφόνο ή τρομοκράτη. Για παράδειγμα, οι πιθανοί μιμητές μπορεί να ταυτίζονται με τις λεπτομέρειες της ζωής ενός δολοφόνου και, ως εκ τούτου, να είναι πιο διατεθειμένοι να τις μιμηθούν προκειμένου να αναζητήσουν το ίδιο επίπεδο αναγνώρισης (Meindl & Ivy, 2017:368–70). Με βάση τα παραπάνω, η White (2020:24) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η μιμητική θεωρία εφαρμόζεται περισσότερο στο ρόλο των MME στην ενίσχυση της τρομοκρατίας.

2.4 Αρνητική ή θετική επίδραση των MME στην τρομοκρατία

Ο Koehler (2019) δηλώνει ότι οι δημοσιογράφοι πρέπει να γνωρίζουν ότι, μόλις μπουν στη διαδικασία αναφοράς για την τρομοκρατία, δεν είναι πλέον ουδέτεροι. Ενώ οι υπεύθυνες πρακτικές αναφοράς απαιτούν αντικειμενικότητα, υπάρχει πάντα ένας ορισμένος βαθμός προσωπικής μεροληψίας και διαμόρφωσης της αφήγησης που είναι αδύνατο να αποφευχθεί, θέτοντας τους δημοσιογράφους σε θέση να επηρεάσουν το τρόπο που επιδρά ή έχει αντίκτυπο η αναφορά στην τρομοκρατία (Zulaika, 1996). Για να διατηρηθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η αντικειμενικότητα, οι Alexander και Latter (1990) υποστηρίζουν ότι τα MME πρέπει να αποφεύγουν τη χειραγώγηση τους είτε από την τρομοκρατική είτε την κυβερνητική προπαγάνδα. Μικρή διαφορά υπάρχει μεταξύ των ηθικών πρακτικών αναφοράς, της κατάλληλης λογοκρισίας και του ανταγωνισμού για μια «καλή ιστορία» (Alexander & Latter, 1990).

Τα MME είναι συχνά ταυτόχρονα υπεύθυνα και ευάλωτα στο να γίνουν εργαλείο της τρομοκρατίας. Οι περισσότερες τρομοκρατικές οργανώσεις στην ιστορία δεν διαθέτουν τους πόρους για να δημιουργήσουν τις δικές τους επαγγελματικές επιχειρήσεις ενημέρωσης όπως τα MME. Ως αποτέλεσμα, έχουν θέσει ως στόχο την προσοχή των παγκόσμιων MME. Οι επιθέσεις στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972 από την παλαιστινιακή ομάδα Black September αποτελούν ένα ισχυρό παράδειγμα αυτού: οι επιχειρήσεις ομηρίας και καταπολέμησης της τρομοκρατίας μεταδόθηκαν ζωντανά σε όλο τον κόσμο. Επιπλέον, οι επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ήταν ένα από τα πιο ζωντανά τηλεοπτικά γεγονότα στην

ιστορία. Αυτά τα είδη γεγονότων δείχνουν σαφώς την ικανότητα των τρομοκρατικών ομάδων να χειραγωγούν τα παγκόσμια MME για δικούς τους σκοπούς προπαγάνδας (Conway & Dillon, 1996:116-134).

Η κυβέρνηση μπορεί επίσης να παρακάμψει τις ηθικές πρακτικές των MME. Για παράδειγμα, οι McLaughlin και Miller (1996) σημειώνουν πως, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, τα MME χρησιμοποιήθηκαν για να μεταδώσουν τη θέση της βρετανικής κυβέρνησης σχετικά με τον αγώνα με τον IRA. Το τελευταίο ήταν το μόνο αποτέλεσμα της σύγκρουσης, και ορισμένα MME εκείνη την εποχή θεώρησαν ακόμη και καθήκον τους στον αγώνα κατά της τρομοκρατίας να εγκαταλείψουν την αντικειμενικότητα και να αναφέρουν μόνο την οπτική της κυβέρνησης. Εδώ, είναι σαφές ότι όλες οι πλευρές προσπαθούν να χρησιμοποιήσουν τα MME προς όφελός τους, καθιστώντας τα βασικούς παράγοντες στο δράμα της κάλυψης της τρομοκρατίας και εμποδίζοντας την ικανότητά τους να διατηρήσουν τις δικές τους κατευθυντήριες γραμμές αναφοράς (McLaughlin & Miller, 1996). Οι αστυνομικές αρχές και οι αρχές ασφαλείας μπορούν να συμβάλουν στον μετριασμό της παραπλάνησης και της διάδοσης της παραπληροφόρησης, η οποία απειλεί την ανεξάρτητη αναφορά και τη δημόσια γνώση, με την έγκαιρη και ακριβή ενημέρωση του κοινού σε περίπτωση τρομοκρατικών επιθέσεων. Ωστόσο, μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν αυτή την πλατφόρμα για να προωθήσουν τις δικές τους ημερήσιες διατάξεις (Altheide, 2007).

Τα MME μπορούν επίσης να έχουν θετικό αντίκτυπο, ενεργώντας ως ειρηνοποιός ή προβάλλοντας την κοινοτική και διακοινοτική αλληλεγγύη (McLaughlin & Miller, 1996). Τα MME μπορούν να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις απειλές για την ασφάλεια και τις διαδικασίες έκτακτης ανάγκης με μη-δραματικό τρόπο, και να ενθαρρύνουν τη δημόσια συζήτηση σχετικά με τις κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της τρομοκρατίας. Η Archetti (2015) αναφέρει ότι στη σύγχρονη εποχή, τα MME πρέπει να κατανοήσουν πώς οι «στρατηγικές επικοινωνίες» και οι «αφηγήσεις» μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποτελεσματικά εργαλεία για την καταπολέμηση του εξτρεμισμού (Archetti, 2015). Αναγνωρίζει, ωστόσο, ότι υπάρχουν πολλές προβληματικές καταστάσεις που πρέπει να ξεπεραστούν για να είναι αυτό ρεαλιστικό.

2.5 Χρήση του λόγου από τα MME και η τρομοκρατία

Λόγω της απουσίας σαφών ορισμών για την τρομοκρατία και τη ριζοσπαστικοποίηση, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη κατανόησης των επιπτώσεων της γλώσσας και του λόγου στα MME. Η εναλλαγή της χρήσης των όρων αυτών στην παρουσίαση γεγονότων από τα MME

ενθαρρύνει τη σύγχυση του κοινού όσον αφορά την πολυπλοκότητα των ζητημάτων. Από την 11^η Σεπτεμβρίου, η χρήση όρων όπως η ισλαμική ή μουσουλμανική «ριζοσπαστικοποίηση» έχει αυξηθεί δραστικά, παράλληλα με μια γενικότερη αύξηση της αντιμουσουλμανικής ρητορικής (Brown et al., 2017). Αν και έχουν γίνει προσπάθειες να εισαχθούν άλλοι όροι σε μια προσπάθεια μείωσης της στοχοποίησης, όλες οι φράσεις που χρησιμοποιούνται συνήθως υποδεικνύουν έλλειψη κατανόησης για το Ισλάμ και την τρομοκρατία – συχνά συνδέουν τη θρησκεία με τη βία της τρομοκρατίας, η οποία επιβάλλει αρνητικά στερεότυπα (Brown et al. 2017). Συχνά, τα MME χρησιμοποιούν ακόμη και τους όρους «ριζοσπαστικοποίηση» και «βίαιος εξτρεμισμός» χωρίς πλαίσιο, αποδίδοντας όλο και περισσότερες πράξεις στην τρομοκρατία. Είναι σαφές ότι υπάρχει έλλειψη εκτίμησης για το πώς η γλώσσα διαμορφώνει την κατανόησή μας για τον κόσμο και τον τρόπο με τον οποίο οι δράσεις που αναλαμβάνουμε οδηγούν σε ιδιαίτερες συνέπειες (Brown et al. 2017). Ωστόσο, αυτή η περιφρόνηση δεν υπάρχει σε όλα τα MME και πρέπει να σημειωθεί ότι ορισμένα έχουν λάβει μέτρα, για παράδειγμα, για να περιορίσουν τη χρήση του όρου «τρομοκρατία» (Reuters, 2019).

Ένα άλλο στοιχείο που πρέπει να λάβει κανείς υπόψη είναι ο αντίκτυπος του οπτικού περιεχομένου μιας παρουσίασης. Οι εικόνες που υποδεικνύουν προκατάληψη ή συγκλονιστική βία έχουν αποτελέσει αντικείμενο πολιτικής και ιδεολογικής εξέτασης, αλλά ελάχιστη προσοχή έχει δοθεί στην επιλογή του οπτικού περιεχομένου που περιλαμβάνεται στις παρουσιάσεις για την τρομοκρατία και του τρόπου με τον οποίο μπορεί να γίνει έκφραση της ίδιας μεροληψίας ή εντυπωσιασμού. Περαιτέρω ανάλυση του οπτικού περιεχομένου στις εκθέσεις για την τρομοκρατία μπορεί να βοηθήσει στην ανάδειξη του αντίκτυπο της αυτοεπιβαλλόμενης λογοκρισίας στα MME και κατά πόσον ακολουθούν τις κατευθυντήριες γραμμές υπεύθυνης παρουσίασης των γεγονότων. Η σύγκριση του οπτικού περιεχομένου αυτών των εκθέσεων ως προς το λόγο που χρησιμοποιείται θα μπορούσε να βοηθήσει να διακρίνει κανείς μεταξύ κάλυψης ρουτίνας και υπερβολικής κάλυψης. Πολύ λίγη ακαδημαϊκή έρευνα έχει ολοκληρωθεί μέχρι στιγμής σχετικά με το πόσο χρόνο ομιλίας και πόσες στήλες είναι πραγματικά αφιερωμένες στην τρομοκρατία (Barnhurst, 1991, Matusitz, 2013).

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες επιρροής στη γλώσσα των παρουσιάσεων για την τρομοκρατία είναι η λογοκρισία και ο αφηγηματικός έλεγχος. Αυτά μπορεί να είναι ενεργητικά ή παθητικά, αυτοεπιβαλλόμενα, με γνώμονα την κυβέρνηση ή ακόμη και προϊόν του ανταγωνισμού. Δεδομένου ότι ο λόγος είναι ένα ισχυρό εργαλείο που ενισχύεται και διαδίδεται μέσω της εμβέλειας της παγκόσμιας αναφοράς, τα MME πρέπει να είναι προσεκτικά με τις εξωτερικές δυνάμεις που προσπαθούν να επηρεάσουν την αντικειμενικότητά τους. Αυτό προέρχεται από

τους ίδιους τους τρομοκράτες που προσπαθούν να χειραγωγήσουν το ακροατήριό τους σε συμπάθεια ή υποστήριξη, καθώς και από την κυβέρνηση που προσπαθεί να εφαρμόσει στρατηγικές ασφαλείας μέσω υποστηρικτικής συζήτησης των ΜΜΕ. Από την 11^η Σεπτεμβρίου, έχουν εφαρμοστεί σημαντικές αλλαγές στην εξωτερική και εσωτερική πολιτική των ΗΠΑ, οι οποίες δεν αναφέρθηκαν ουσιαστικά και, συνεπώς, δεν αμφισβητήθηκαν από μεγάλους ειδησεογραφικούς οργανισμούς. Αυτό, μέσω εκτεταμένης ποιοτικής ανάλυσης των ΜΜΕ, αποδεικνύεται ότι οφείλεται τουλάχιστον εν μέρει στα μηνύματα που έχουν ετοιμάσει οι υπεύθυνοι λήψης πολιτικών αποφάσεων για την ενθάρρυνση της εγχώριας στήριξης του νέου ηγετικού ρόλου που θα αναλάβουν οι ΗΠΑ στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας (Altheide, 2007). Αυτό το είδος των κυβερνητικών μηνυμάτων διολίσθησε στο προϋπάρχον έγκλημα που σχετίζεται με το λόγο του φόβου που προωθείται από τα ΜΜΕ στις ΗΠΑ. Αυτός ο λόγος τοποθετεί το φόβο ως κεντρικό χαρακτηριστικό της καθημερινής ζωής, που εκφράζεται μέσω της διάχυτης επικοινωνίας, της συμβολικής συνειδητοποίησης και της προσδοκίας κινδύνου και φόβου (Altheide, 2007).

Η κυβέρνηση μπορεί επίσης να επιδείξει αφηγηματικό έλεγχο ή λογοκρισία προσπαθώντας να καταστείλει την αναφορά στην τρομοκρατία για να μειώσει τα επίπεδα κοινωνικού φόβου. Ωστόσο, σε μια φιλελεύθερη δημοκρατική κοινωνία, η υπερβολική κυβερνητική παρέμβαση ή λογοκρισία φαίνεται βαριά και το κράτος μπορεί να χάσει τη νομιμότητά του εάν καταστέλλει αντιλαϊκές ή ανεπίσημες απόψεις. Χρησιμοποιώντας τα ΜΜΕ για να απονομιμοποιήσουν τους αντιπάλους, ενώ προσπαθούν επίσης να διατηρήσουν τη δική τους εικόνα, οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν μια λεπτή γραμμή (Schlesinger, Murdock & Elliott, 1984).

Εκτός από τη χειραγωγή της τρομοκρατίας και την κυβερνητική παρέμβαση στον λόγο, υπάρχει επίσης η αυξανόμενη πίεση του ανταγωνισμού μεταξύ των οργανώσεων ΜΜΕ. Η αυξανόμενη εμπορευματοποίηση των ΜΜΕ μπορεί να αποδειχθεί μεγαλύτερη απειλή για την αντικειμενική αναφορά και χρήση του λόγου από τον άμεσο πολιτικό έλεγχο. Αυτό οφείλεται στο περιεχόμενο και το πρότυπο του τι αναφέρεται να καθορίζεται όλο και περισσότερο από το τι είναι δημοφιλές και εμπορεύσιμο. Κατά κάποιο τρόπο, λοιπόν, η αγορά επιδεικνύει αυτολογοκρισία ως προς τον λόγο στις αναφορές των ΜΜΕ και προσπαθεί να περιορίσει την ενημέρωση του κοινού ή το φάσμα των απόψεων (Schlesinger, Murdock & Elliott, 1984).

2.6 Πλαισίωση της τρομοκρατίας

Ο τρόπος με τον οποίο τα ΜΜΕ «πλασιώνουν» την τρομοκρατία επεκτείνει τη συζήτηση σχετικά με το λόγο και την γλώσσα που χρησιμοποιείται στην παρουσίαση της τρομοκρατίας. Σε μελέτες επικοινωνιών που διενεργήθηκαν, η θεωρία διαμόρφωσης σχετίζεται με την διαμόρφωση της ημερήσιας διάταξης, αλλά πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα προτείνοντας ότι τα ΜΜΕ εστιάζουν την προσοχή τους σε ορισμένα γεγονότα (τα οποία στη συνέχεια τίθενται σε ένα συγκεκριμένο πεδίο της έννοιας μέσω της διαμόρφωσης) (Goffman, 1974). Πέρα από την επιλογή του λόγου, η διαμόρφωση εξετάζει επίσης τον τόνο, τις εικόνες και τις επιπτώσεις της αναφοράς για την τρομοκρατία. Αντιπροσωπεύει «επαναλαμβανόμενους τρόπους επιλογής, έμφασης και αποκλεισμού που παρέχουν μια συνεκτική ερμηνεία και αξιολόγηση των γεγονότων. Οι αποφάσεις και οι κοινές πρακτικές στη συλλογή ειδήσεων – που καθορίζουν τι και πώς καλύπτονται οι ιστορίες – συμβάλλουν σε αυτά τα πλαίσια» (Norris, Kern & Just, 2004:4). Ο τρόπος με τον οποίο τα ΜΜΕ αναφέρονται και πλασιώνουν την τρομοκρατία επηρεάζει τον αντίκτυπο που αυτή έχει. Η Archetti (2013:33) δηλώνει ότι «η επικοινωνία είναι ο ίδιος ο καταλύτης της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η αναγνώριση της σημασίας της επικοινωνίας επιτρέπει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο σχηματίζονται οι ταυτότητες [sic], τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έρχονται να μοιραστούν έναν πολιτικό σκοπό και να κινητοποιηθούν γύρω από αυτόν, καθώς και πώς η πολιτική δράση μπορεί να μετατραπεί σε βία».

Συχνά, υπάρχουν επαναλαμβανόμενα πλαίσια, καθώς οι δημοσιογράφοι τείνουν να διαμορφώνουν τις ιστορίες με την ίδιο τρόπο με την πάροδο του χρόνου. Επίμονη διαμόρφωση τείνει να φέρει την ιστορία με το ίδιο τρόπο, ακόμη και αν η κατάσταση έχει αλλάξει. Για παράδειγμα, αυτό μπορεί σταδιακά να κλιμακώσει τον λόγο του φόβου γύρω από την τρομοκρατική βία, και να προωθήσει ακούσια συγκεκριμένες ερμηνείες των γεγονότων. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, η απειλή της τρομοκρατίας έχει μειωθεί από την 11^η Σεπτεμβρίου, αλλά το επίπεδο του κοινωνικού φόβου έχει αυξηθεί. Αυτό οδήγησε σε μαζική αλλαγή της κοινής γνώμης των ΗΠΑ σχετικά με την εφαρμογή της εθνικής ασφάλειας και της εξωτερικής πολιτικής. Η χρήση επίμονων πλαισίων μπορεί επίσης να αποκλιμακώσει την αναφορά για την τρομοκρατία, καθώς οι ιστορίες γίνονται λιγότερο ελκυστικές για το κοινό και, συνεπώς, λιγότερο «επικαιρες» για τα ΜΜΕ. Η έννοια των επίμονων πλαισίων ειδήσεων αμφισβητεί το βαθμό στον οποίο η κάλυψη του εξτρεμισμού μπορεί ποτέ να ανταποκριθεί στα αντικειμενικά πρότυπα που καθορίζονται με βάση κάποιες ηθικές κατευθυντήριες γραμμές. Οι δημοσιογράφοι μπορούν να κλίνουν προς το μήνυμα της τρομοκρατίας νομιμοποιώντας τη βία

και ενδεχομένως ενθαρρύνοντας περαιτέρω επιθέσεις, αλλά μπορούν επίσης να κλίνουν προς την «επίσημη» εκδοχή των γεγονότων και την ερμηνεία της κυβέρνησης μέσω ενός πλαισίου που τους παρέχεται από δημόσιους αξιωματούχους (Archetti, 2013). Ενώ η λογοκρισία σε μεγάλο βαθμό στηλιτεύεται από τα MME, ο Nacos και οι συνάδελφοί (2011) του επισημαίνουν ότι υπάρχει κάποιο επίπεδο αποδοχής μιας αμφίδρομης συνομιλίας μεταξύ της κυβέρνησης και των δημοσιογράφων σχετικά με τη διαμόρφωση αποδεκτών πλαισίων με τα οποία μπορούν να γίνουν αναφορές στις τρομοκρατικές επιθέσεις. Τα MME είναι επίσης στην ευχάριστη θέση να μεγεθύνουν τυχόν ανησυχίες που εκφράζονται από την κυβέρνηση, καθώς αυτό τους δίνει μια συγκλονιστική ιστορία. Δυστυχώς, αυτό μπορεί επίσης να ενισχύσει άσκοπα την απειλή της τρομοκρατίας, διότι δίνεται περισσότερο έμφαση σε μια κυβερνητική αύξηση του επιπέδου απειλής από οποιαδήποτε μείωση του. Αυτό μπορεί να ενθαρρύνει ένα υψηλότερο επίπεδο κοινωνικού φόβου, συμβάλλοντας σε ένα πιο πολωμένο πολιτικό κλίμα (Nacos, Bloch-Elkon & Shapiro, 2011).

2.7 Επίδραση των παραδοσιακών MME στην απειλή της τρομοκρατίας

Το ερώτημα που εγείρεται είναι κατά πόσον τα παραδοσιακά MME επηρεάζουν την απειλή της τρομοκρατίας μέσω της ενθάρρυνσης ή της αποθάρρυνσης της ριζοσπαστικοποίησης, της στρατολόγησης ή/και της κινητοποίησης στη βία. Υπάρχει γενική συναίνεση ότι η παρουσίαση της τρομοκρατίας από τα MME μπορεί να ενθαρρύνει τους ανθρώπους, οι οποίοι έχουν ήδη δεσμευτεί για μια τρομοκρατική στρατηγική, να δράσουν ή ίσως να χρησιμοποιήσουν μια μέθοδο που παρουσιάστηκε από τα MME με συγκεκριμένο τρόπο (Brighi, 2015). Ωστόσο, υπάρχει λιγότερη συμφωνία σχετικά με το αν η κάλυψη της τρομοκρατίας από τα MME μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την κοινωνική μετάδοση της βίας.

Όπως συζητήθηκε προηγουμένως, η «ριζοσπαστικοποίηση» συνδέεται συνήθως με τον εξτρεμισμό και την τάση της ιδεολογίας να ηγείται σε μια διαδικασία προσωπικών και κοινωνικών παραπόνων, οδηγώντας ένα άτομο να υιοθετήσει μια βίαιη στρατηγική. Δεδομένου ότι η μιμητική θεωρία δεν καλύπτει το απαραίτητο βάθος κινήτρων που θα χρειαζόταν για την ενθάρρυνση της ριζοσπαστικοποίησης, αυτό ωθεί το ζήτημα της ενθάρρυνσης / αποθάρρυνσης στη σφαίρα της θεωρίας της κοινωνικής μετάδοσης. Υπάρχουν μελέτες που υποστηρίζουν την εξάπλωση της συμπεριφορικής μετάδοσης μέσω μιας ομάδας (Gould, Jamieson & Romer, 2003: 1269-1284). Εάν ο καταλύτης αυτής της μετάδοσης ήταν η αναφορά της τρομοκρατίας από τα MME, τότε θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ενθαρρύνει τη μετάδοση συμπεριφοράς, η οποία θα μπορούσε να παρακινήσει ένα άτομο να μοντελοποιηθεί με βάση προηγούμενους τρομοκράτες. Ωστόσο, η εύρεση στοιχείων ότι τα MME είναι ο

κύριος καταλύτης δεν είναι πρακτική, καθώς υπάρχουν πολλοί παράγοντες επιρροής – αυτοί περιλαμβάνουν πιθανούς καταλύτες όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι στρατολόγοι, τα blogs και τα chatrooms, καθώς και το κοινωνικό περιβάλλον (Begeer, 2016).

Η ισχυρότερη θεωρητικά υποστήριξη μεταξύ των MME και της ριζοσπαστικοποίησης είναι ότι τα πρώτα μπορούν να θεωρηθούν ως παράγοντας που συμβάλλει στην δεύτερη. Υπάρχει ισχυρή θεωρητική συμφωνία ότι τα MME μπορούν να ενθαρρύνουν τη ριζοσπαστικοποίηση (Nacos, 2016). Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι τα MME συμβάλλουν έμμεσα στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης και στην επίκληση των μαχητικών ομάδων μέσω της αναφοράς κοινωνικών και πολιτικών γεγονότων, καθώς και προβλημάτων και κρίσεων σε όλο τον κόσμο (Altheide, 2009). Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση του τοπίου των MME εκθέτει περισσότερους ανθρώπους στις συμπεριφορές ατόμων από όλο τον κόσμο και τους δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνουν τις επικοινωνίες τους μέσω της αναφοράς των MME. Μια σύγκριση περιπτωσιολογικής μελέτης διαπίστωσε ότι αυτός ο έμμεσος αντίκτυπος της αναφοράς των MME ενθάρρυνε την απονομιμοποίηση συναινετικών ιδεολογιών, οι οποίες με τη σειρά τους άφησαν περισσότερο χώρο για τη νομιμοποίηση του μαχητικού λόγου (Vertigans, 2016). Επιπλέον, όσον αφορά την ενθάρρυνση ή την αποθάρρυνση της στρατολόγησης από τα παραδοσιακά MME, είναι πιθανό ότι με την αναφορά τους στην τρομοκρατία τα MME θα μπορούσαν να παρακινήσουν ένα άτομο, το οποίο ήδη εξέταζε τρομοκρατικές στρατηγικές, να επιδιώξει στρατολόγηση ή να είναι ανοικτό στην επιρροή των στρατολόγων. Για παράδειγμα, η Stern (2006) έχει προτείνει ότι η συμμετοχή των γυναικών σε τρομοκρατικές επιθέσεις στη Μέση Ανατολή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην «κοινωνική μετάδοση». Ο ορισμός του όρου περιστρέφεται γύρω από τη διαπερατότητα της σημειολογίας του θανάτου στον παλαιστινιακό πολιτισμό και το κοινωνικό καθεστώς που παρέχει την υψηλότερη τιμή σε εκείνους που επιλέγουν το θάνατο ενός μάρτυρα. Μέσω αυτής της ανύψωσης της αυτοκτονίας, η τρομοκρατική ατζέντα και οι συναφείς πολιτιστικές αξίες έχουν αυξήσει την πιθανότητα μίμησης τόσο μεταξύ ανδρών όσο και γυναικών στην κοινωνία της Μέσης Ανατολής. Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στη διαμόρφωση από τα MME αυτής της μεθόδου τρομοκρατικής επίθεσης ως «έντιμης».

Τέλος, πρέπει να αναλυθεί ο αντίκτυπος των παραδοσιακών MME στην ενθάρρυνση/αποθάρρυνση της κινητοποίησης στη βία. Σε ό,τι αφορά την ενθάρρυνση, η μιμητική θεωρία παρέχει ένα πλαίσιο για την κατανόηση των ρόλων που διαδραματίζουν η κάλυψη των MME και η διαμόρφωση των γεγονότων στην ενθάρρυνση άλλων να μιμηθούν τρομοκρατικές ενέργειες (αν και υπάρχουν, φυσικά, ένα ευρύ φάσμα παραγόντων επιρροής). Προβλήθηκε ο

ισχυρισμός ότι η υπερβολική έμφαση των MME σε έντονα και συγκλονιστικά βίαια γεγονότα – εν μέρει λόγω της επιθυμίας των οργανώσεων MME να μεγιστοποιήσουν τον αριθμό αναγνωστών τους και τα κέρδη τους – τα καθιστά πιο ένοχα στην ενθάρρυνση της κινητοποίησης στη βία σε ευπαθή άτομα (Duwe, 2000). Τελικά, δεν είναι πρακτικό να προσπαθήσει κανείς να αποδείξει εμπειρικά εάν τα MME ενθαρρύνουν ή αποθαρρύνουν άμεσα τη ριζοσπαστικοποίηση, τη στρατολόγηση ή την κινητοποίηση στη βία, λόγω της ποικιλίας των διασυνδεδεμένων παραγόντων. Ωστόσο, είναι προφανές ότι η αναφορά της τρομοκρατίας από τα MME έχει αντίκτυπο και δεν παραμένει ουδέτερη σε αυτές τις διαδικασίες.

2.8 Μεγέθυνση των κοινωνικών και συναισθηματικών επιπτώσεων της τρομοκρατίας

Πρέπει επίσης να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο τα παραδοσιακά MME επηρεάζουν τον αντίκτυπο της τρομοκρατίας μέσω της ενίσχυσης ή της καταστολής των κοινωνικών και ψυχολογικών επιπτώσεων της τρομοκρατίας. Απαιτείται ανάλυση των ευρύτερων επιπτώσεων της προβολής της τρομοκρατίας από τα MME στην κοινωνία και όχι σε εκείνους που οι ίδιοι θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε τρομοκρατικές δραστηριότητες.

Δεδομένου ότι τα παγκόσμια ραδιοτηλεοπτικά δίκτυα μεταδίδουν τον αντίκτυπο των τρομοκρατικών επιθέσεων σε ένα πολύ ευρύτερο κοινό από ό, τι θα επηρεαζόταν άμεσα από την επίθεση, το ζήτημα της ενίσχυσης είναι σχετικά απλό. Ωστόσο, η διάρκεια κάλυψης των τρομοκρατικών επιθέσεων συχνά καθορίζεται από τον αριθμό των δημοσιογράφων που είναι παρόντες για να καλύψουν το γεγονός. Για παράδειγμα, υπάρχει λιγότερη κάλυψη από τα δυτικά MME των επιθέσεων σε μη-δυτικά μέρη του κόσμου, τουλάχιστον εν μέρει λόγω της λιγότερο εμπορευματοποιημένης παρουσίας των MME εκεί. Το κατά πόσον αυτή η έκθεση στην παγκόσμια κάλυψη της τρομοκρατίας υπερτονίζει την ικανότητά της να επηρεάσει οποιαδήποτε κοινωνία – ενισχύοντας έτσι τα κοινωνικά επίπεδα φόβου – είναι ένα πιο αμφισβητούμενο σημείο (Matusitz, 2013).

Από τη μία πλευρά του επιχειρήματος, η κυβέρνηση θεωρείται ότι εκμεταλλεύεται το ρόλο των MME στην ενίσχυση του φόβου. Η ενοχή των MME σε αυτό μπορεί να έρθει με τη μορφή των αφηγήσεων τους για την τρομοκρατία και τη βία, οι οποίες έχουν την τάση να αποσυνθέτουν πολύπλοκα γεγονότα και να εστιάζουν την αφήγηση με απλοϊκές εξηγήσεις. Οι δημοσιογράφοι συχνά δαιμονοποιούν έναν «άλλο» και τροφοδοτούν την «πολιτική του φόβου». (Altheide, 2009). Η Altheide (2009:43) επισημαίνει ότι: «Οι όροι έγκλημα, θύμα και φόβος ενώνονται στα δελτία ειδήσεων για την τρομοκρατία με γνώμονα την οικοδόμηση

δημόσιου λόγου που αντικατοπτρίζει συμβολικές σχέσεις σχετικά με την τάξη, τον κίνδυνο και την απειλή που μπορεί να αξιοποιηθούν από πολιτικούς φορείς λήψης αποφάσεων. Η χρήση αυτών των όρων από τα MME συνδέεται με μια μακροχρόνια σύνδεση του φόβου και της θυματοποίησης με το έγκλημα και την ανασφάλεια». Υποστηρίζεται ότι τα MME συχνά αξιοποιούνται από επίσημες πηγές για να διαδώσουν το φόβο μέσω της διαμόρφωσης ειδήσεων για την τρομοκρατία, να δημιουργήσουν τόσο μια δημόσια πεποίθηση ότι «τα πράγματα είναι εκτός ελέγχου» και μια συλλογική ανάγκη να παραχωρήσει η κυβερνητική παρέμβαση με ισχυρότερη εσωτερική πολιτική ασφάλειας» (Altheide, 200:479). Αυτή η διάχυση του φόβου θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι επηρεάζει αρνητικά την κοινωνική συνοχή, καθώς υπάρχει μια συλλογική αίσθηση θυματοποίησης που συνδέεται με την τρομοκρατία, η οποία επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται την καθημερινή ζωή, αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και βλέπουν γεγονότα και εμπειρίες (Altheide, 2009:56).

Από την άλλη πλευρά του επιχειρήματος, οι τρομοκράτες εκμεταλλεύονται την ενίσχυση του φόβου μέσω της παγκόσμιας μετάδοσης των επιθέσεων από τα MME σε ένα ευρύτερο κοινό. Η ενίσχυση του φόβου είναι ένας από τους πολλούς λόγους για τους οποίους οι τρομοκράτες βασίζονται στα MME. Οι τρομοκράτες βασίζονται στα MME για να δημοσιοποιήσουν τις πράξεις και τα κίνητρά τους, ως εκ τούτου, η αναφορά των MME αποτελεί μέρος της επικοινωνιακής στρατηγικής τους (Gal-Or, 2015). Υπάρχουν επίσης πρόσθετοι στόχοι εκτός από την ενίσχυση του φόβου, όπως η πόλωση της κοινής γνώμης, η ενθάρρυνση της προσέλευσης νέων μελών, η δημοσίευση αιτημάτων, η παραπλάνηση των εχθρών, η επικοινωνία με τους εταίρους, η απόκτηση πληροφοριών για ομήρους και πολλά άλλα. Οι σύγχρονοι τρομοκράτες είναι συχνά αρκετά έμπειροι στην εκμετάλλευση των MME, ακόμη και χωρίς τη συνεργασία δημοσιογράφων (Falkheimer, 2014). Όπως σημείωσε ο Hoffman, ωστόσο, η διάδοση του φόβου σε ένα ευρύτερο κοινό δεν είναι μοναδική στις δυνατότητες των MME αυτής της παγκοσμιοποιημένης εποχής. Ήδη από τους Ζηλωτές και τις Σταυροφορίες, οι τρομοκρατικές ενέργειες είχαν σχεδιαστεί για να έχουν εκτεταμένες επιπτώσεις.

Ο Sun Tzu, ο αρχαίος Κινέζος στρατηγός, δήλωνε χαρακτηριστικά: «σκοτώστε έναν, τρομάξτε 10.000» (Prunckun, 2014:178-185). Τώρα, με τις προόδους των σύγχρονων παγκόσμιων MME, δεκάδες χιλιάδες γρήγορα μετατρέπονται σε εκατομμύρια (Vertigans, 2016). Η διάχυση του φόβου αυξάνεται έτσι στη σύγχρονη κοινωνία. Αυτό οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στην αντίληψη του κοινού για δραματική αύξηση της απειλής που συνιστά η τρομοκρατία (η οποία έχει διαιωνιστεί από την αναφορά των MME), παρόλο που η πιθανότητα άμεσης επίδρασης είναι σχετικά μικρή (Eliason, 2009:371-376).

2.9 Ακούσια προώθηση των τρομοκρατικών στόχων από τα MME

Αν και υπάρχει εκτενής συζήτηση σχετικά με το βαθμό στον οποίο τα παραδοσιακά MME διαδραματίζουν ρόλο στην ακούσια πρόοδο της τρομοκρατίας, το γεγονός ότι τα MME παίζουν ρόλο – πρόθυμα ή απρόθυμα – είναι σε μεγάλο βαθμό αδιαμφισβήτητο. Ο Laqueur (2006:104) έχει φτάσει στο σημείο να πει ότι «τα MME είναι ο καλύτερος φίλος των τρομοκρατών. Η πράξη του τρομοκράτη από μόνη της δεν είναι τίποτα». Έχοντας αυτό κατά νου, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα MME, καλύπτοντας την ανάγκη δημοσιότητας της τρομοκρατίας, ενθαρρύνουν την περαιτέρω τρομοκρατία μέσω της προβολής της. Ωστόσο, η ευθύνη των MME για την τρομοκρατία, ένα σύνθετο πρόβλημα με πολιτικές ρίζες, δεν αποτελεί βάσιμο αίτημα. Αντ' αυτού, είναι πιο βάσιμο να ισχυριστεί κανείς ότι τα MME συνεισφέρουν ακούσια, μέσω ενός μιμητικού αποτελέσματος της «κλιμάκωσης». Η διάρκεια κάλυψης των τρομοκρατικών επιθέσεων που λαμβάνουν στις ειδήσεις μπορεί να γίνει μια πηγή ενθάρρυνσης για άλλους να μιμηθούν τις ενέργειες σε αναζήτηση του ίδιου επιπέδου δημοσιότητας. Αυτό επιτρέπει σε μια μικρή ομάδα ανθρώπων να έχουν τεράστια δύναμη στα κοινωνικά και πολιτικά δίκτυα και διατηρεί τα θέματα ζωντανά (Tan, 1988:3032).

Ο Nacos (2016) αναφέρει ότι οι τρομοκράτες διαπράττουν τις πράξεις βίας για να επιτύχουν τρεις βασικούς στόχους: να κερδίσουν την προσοχή, την αναγνώριση και κάποιο βαθμό σεβασμού ή νομιμότητας. Η προβολή των MME μπορεί να προωθήσει κατά λάθος αυτούς τους στόχους, επιτρέποντάς τους να επιτύχουν έναν ή περισσότερους από αυτούς τους στόχους. Οι τρομοκράτες μπορούν ακόμη και να αξιοποιήσουν την κάλυψη που τους παρέχεται από τα MME (και τον αντίκτυπο που έχει αυτό στα κοινωνικά επίπεδα του φόβου και της συνοχής) για να εισέλθουν στην πολιτική συζήτηση. Αυτό μπορεί τελικά να τους επιτρέψει να επιτύχουν τους πολιτικούς τους στόχους. Έτσι, τα MME γίνονται ένας διάυλος επικοινωνίας μεταξύ των τρομοκρατών και της κυβέρνησης, που καθοδηγείται από τον κοινωνικό φόβο. (Torres-Soriano, 2008:1-20). Αυτό υποδηλώνει ότι τα MME διαδραματίζουν ρόλο στη δημοκρατική διαδικασία διακυβέρνησης, υποδεικνύοντας την ανάγκη για κάποια μορφή ρύθμισης.

Οι αυτοεπιβαλλόμενες κατευθυντήριες γραμμές υπεύθυνης αναφοράς που ενημερώνονται από την ακαδημαϊκή κατανόηση των υποκείμενων ζητημάτων των δεσμών μεταξύ MME και τρομοκρατίας φαίνεται να είναι η καλύτερη λύση για την ελαχιστοποίηση του βαθμού στον οποίο τα MME προωθούν κατά λάθος τους στόχους των τρομοκρατών. Δεν είναι, ωστόσο, μόνο οι τρομοκράτες που εκμεταλλεύονται τα MME για την αναπαραγωγή της προπαγάνδας τους. Η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τα MME για σκοπούς ανταλλαγής μηνυμάτων, όπως έκανε μέσω της λογοκρισίας των επιθέσεων του IRA στα βρετανικά MME. Στην περίπτωση αυτή, η

κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έλεγχε τι θα μπορούσαν να πουν οι δημοσιογράφοι για τις επιθέσεις και τους πίεζε να λάβουν κάποια πολιτική θέση σχετικά με τα κίνητρα των επιτιθέμενων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την «διπλωματία των μεγάλφωνων» και την προχειρότητα, και κορυφώθηκε με την απαγόρευση των ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων του 1988, η οποία απείλησε την παραπαίουσα ειρηνευτική διαδικασία (Condit & Cottle, 1997:282-296). Τα MME, κατ' αυτόν τον τρόπο, γίνονται θύματα της μάχης που ακολουθεί μεταξύ κυβερνήσεων, τρομοκρατικών οργανώσεων και φόβου.

Εναλλακτικά, τα MME του Ηνωμένου Βασιλείου μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στον καθορισμό του χρησιμοποιούμενου λόγου και της πλαισίωσης της τρομοκρατίας, γεγονός που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση ή την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων του φόβου. Μπορούν να είναι επιτυχημένοι συντονιστές, εάν χρησιμοποιούνται οδηγίες υπεύθυνης αναφοράς. Τέτοιες κατευθυντήριες γραμμές είναι συχνά πιο συχνές με τη δημόσια τηλεοπτική κάλυψη παρά την εμπορική (Iqbal, 2015:197-212).

2.10 Διαιώνιση ή ενθάρρυνση των προκαταλήψεων

Λόγω του επιταχυνόμενου ρυθμού του κύκλου ειδήσεων και της έλλειψης εξειδικευμένων γνώσεων στο πλαίσιο της προβολής σχετικά με τις περίπλοκες και ποικίλες επιπτώσεις της τρομοκρατίας, υπάρχει ευρεία συμφωνία και ανησυχία ότι οι δημοσιογράφοι και τα παραδοσιακά MME αναπαράγουν τρομοκρατικό περιεχόμενο στις εκθέσεις τους. Αυτό μπορεί να διαδώσει το φόβο και τη σύγχυση και συχνά ενθαρρύνει την προκατάληψη ή την εχθρότητα, με βάση προκαταλήψεις και αβάσιμες απόψεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις «έκτακτες» ειδήσεις, δεδομένου ότι υπάρχει λίγος χρόνος για να ελεγχθούν τα γεγονότα και μια σύνθετη ροή πληροφοριών με μια ποικιλία εξωτερικών πηγών άσκησης επιρροής προσφέρει συνεχείς ενημερώσεις. Αυτοί οι εξωτερικοί παράγοντες επιρροής περιλαμβάνουν: ψηφιακά μέσα, κυβερνητικά μηνύματα, τρίτους, και τους ίδιους τους τρομοκράτες. Οι κακές πρακτικές επαλήθευσης και η έλλειψη πλαισίου στην υποβολή εκθέσεων μπορούν να διαιωνίσουν επιβλαβή στερεότυπα, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση της αποξένωσης και των προκαταλήψεων – δύο παράγοντες που μπορούν να βοηθήσουν τους τρομοκράτες να ενισχύσουν τη στρατολόγησή τους, εκτός από την παροχή δωρεάν δημοσιότητας. Οι υπεύθυνοι διαμόρφωσης των αναφορών των MME σχετικά με την τρομοκρατία έχουν σημαντική ευθύνη και πρέπει να ελαχιστοποιήσουν την αναπαραγωγή των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων (Beckett, 2019).

Έχουν διεξαχθεί μελέτες σχετικά με τις αντιδράσεις του κοινού στην κάλυψη της τρομοκρατίας από τα ΜΜΕ. Σε αυτές, μετρήθηκαν οι συναισθηματικές και συμπεριφορικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων που παρακολουθούν τρομοκρατικές – και μη τρομοκρατικές – βίαιες εκπομπές. Τα ευρήματα αποκάλυψαν ότι τα επίπεδα άγχους, θυμού, στερεοτύπων και αντίληψης του εχθρού ήταν υψηλότερα μετά την έκθεση στα ΜΜΕ (Shoshani & Slone, 2008:627-640). Η κάλυψη των τρομοκρατικών επιθέσεων συχνά κυριαρχεί στον κύκλο ειδήσεων μετά από ένα νέο περιστατικό, αν και δεν λαμβάνουν όλες οι επιθέσεις τα ίδια επίπεδα προσοχής – καθοριστικοί παράγοντες όπως η τοποθεσία μιας επίθεσης, οι στόχοι και ο αριθμός των θανάτων μπορούν να επηρεάσουν τα επίπεδα κάλυψης.

Κάποιοι υποστηρίζουν ότι, δεδομένης της πρόσφατης εστίασης στην ισλαμική τρομοκρατία, η θρησκεία του δράστη διαδραματίζει τον πιο σημαντικό ρόλο στο πόσο παρέχεται κάλυψη στα ΜΜΕ. Για παράδειγμα, μια μελέτη διαπίστωσε ότι η ανισότητα της κάλυψης της τρομοκρατίας είναι τόσο έντονη στις ΗΠΑ που η κάλυψη των επιθέσεων που διαπράττονται από μουσουλμάνους τρομοκράτες έλαβε, κατά μέσο όρο, 357% μεγαλύτερη κάλυψη από άλλες επιθέσεις (Kearns, Betus & Lemieux, 2019:985-1022). Αυτή η ανομοιογενής κάλυψη μπορεί να ενθαρρύνει τη διαιώνιση των αντιμουσουλμανικών προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, τα οποία μπορούν συχνά να φθάσουν σε ένα σημείο στα αμερικανικά ΜΜΕ ώστε να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, και επομένως στην κυβερνητική πολιτική (Nacos & Torres-Reyna, 2007).

Τα ζητήματα γύρω από την απεικόνιση του Ισλάμ από τα ΜΜΕ ως συνδεδεμένου με την τρομοκρατία, ειδικά στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, αποτέλεσε ένα έντονο θέμα συζήτησης. Ωστόσο, ορισμένα ερευνητικά προγράμματα έχουν διαπιστώσει ότι τα ΜΜΕ διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη σύνδεση του Ισλάμ με την τρομοκρατία στην ευρύτερη κοινή γνώμη, η οποία ενθαρρύνει τους ανθρώπους να επιδείξουν προκαταλήψεις και να δημιουργήσουν ένα στερεότυπο του μουσουλμάνου στο μυαλό τους (Hayati-Yusof et al., 2013). Οι δημοσιογράφοι, οι συντάκτες, οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς, ακόμη και οι εκδότες πρέπει να αναγνωρίσουν το ρόλο που διαδραματίζουν στη διαιώνιση των προκαταλήψεων μέσω των αναφορών τους στην τρομοκρατία. Αυτό που λένε ή γράφουν μπορεί να επηρεάσει τις ζωές χιλιάδων ανθρώπων. Ως εκ τούτου, έχουν ηθική ευθύνη να ακολουθούν τις υπεύθυνες κατευθυντήριες γραμμές (Biernatzki, 2002).

Το ευρύ κοινό είναι επίσης υπόλογο όσον αφορά τη διασφάλιση ότι καταναλώνουν την υπεύθυνη αναφορά των ΜΜΕ. Συχνά, οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στην αναπαραγωγή περιεχομένου σε τρομοκρατικές επιθέσεις ή μυστικές

υπηρεσίες. Αυτή η ευαισθησία και η αντίστοιχη έλλειψη σαφών πληροφοριών μπορεί να είναι υπεύθυνες για την καθοδήγηση της δημόσιας συζήτησης. Σε κάποιο βαθμό, αυτό μπορεί να μετριαστεί μέσω της αστυνομίας και των αρχών ασφαλείας που παρέχουν έγκαιρες και ακριβείς πληροφορίες. Λόγω τόσο του δημόσιου όσο και του δημοσιογραφικού περιορισμού της ακριβούς γνώσης σχετικά με την τρομοκρατία, είναι συχνά αναπόφευκτο ότι, τουλάχιστον αρχικά, η αναφορά στην τρομοκρατία θα εναρμονιστεί με τις υπάρχουσες απόψεις και τα στερεότυπα για να αποκτήσει αξιοπιστία, διευρύνοντας έτσι τον ρόλο των MME στη διαιώνιση και την ενθάρρυνση των προκαταλήψεων (Jenkins, 2017).

2.11 Εμπλοκή των MME στη σωρευτική ριζοσπαστικοποίηση και τον εξτρεμισμό

Η έννοια της σωρευτικής ριζοσπαστικοποίησης είναι σχετικά νέα και εξακολουθεί να συζητείται, επομένως είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ο βαθμός στον οποίο η κάλυψη της τρομοκρατίας από τα MME μπορεί να ενθαρρύνει ή να αποθαρρύνει αυτό το αποτέλεσμα. Η έννοια του σωρευτικού εξτρεμισμού, η οποία σχετίζεται άμεσα με την αθροιστική ριζοσπαστικοποίηση, κέρδισε για πρώτη φορά την προσοχή της πολιτικής και της ακαδημαϊκής ανάλυσης το 2006, μετά τις ταραχές του Bradford το 2001 και τις βομβιστικές επιθέσεις στο Λονδίνο το 2005 (Feldman & Littler, 2006:204-216). Είναι μια έννοια που υποδηλώνει ότι μια μορφή εξτρεμισμού μπορεί να τροφοδοτήσει και να ενισχύσει άλλες μορφές εξτρεμισμού, και μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί σε σχέση με την ικανότητα των αντιτιθέμενων μη-φιλελεύθερων στρατοπέδων να ριζοσπαστικοποιήσουν ένα κατά τα άλλα φιλελεύθερο δημοκρατικό κοινό. Μέχρι στιγμής, ο όρος έχει εφαρμοστεί στις ακροδεξιές εξτρεμιστικές αντιδράσεις στον ισλαμικό θρησκευτικό εξτρεμισμό, και το αντίστροφο. Η συνδεσιμότητα μεταξύ των διαφόρων μορφών εξτρεμισμού εξακολουθεί να αποτελεί εκκολαπτόμενο τομέα μελέτης και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω. Ωστόσο, μια μελέτη του Demos δείχνει ότι μετά από μια τρομοκρατική επίθεση, υπάρχει μια μετρήσιμη αύξηση των επιθέσεων «εκδίκησης» για ένα σύντομο χρονικό διάστημα (Feldman & Littler, 2006:204-216). Πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί μέριμνα ώστε να μην υποτεθεί ότι αυτή η βραχυπρόθεσμη κλιμάκωση είναι η ίδια ενδεικτική μιας αυτοσυντηρούμενης σωρευτικής διαδικασίας.

Η μελέτη Demos ήταν η πιο σημαντική μελέτη που έχει δημοσιευθεί μέχρι στιγμής σχετικά με τον αντίκτυπο της σωρευτικής ριζοσπαστικοποίησης στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στην ανάλυση της για την κλιμάκωση της βίας μεταξύ ισλαμιστικών και ακροδεξιών ομάδων στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά τη δολοφονία του Lee Rigby το 2013, η μελέτη σημειώνει ότι αυτή η σχέση δεν είναι απαραίτητα διχοτομική: μπορεί επίσης να εφαρμοστεί και σε άλλες μορφές εξτρεμισμού. Αυτή η αλληλένδετη αύξηση των επιπέδων βίας έχει προκαλέσει ανησυχία στο κοινό και την

πολιτική. Λόγω αυτού, οι ακαδημαϊκοί έχουν αυξήσει τη διερεύνηση των πιθανών σωρευτικών ή αμοιβαίων επιπτώσεων στη ριζοσπαστικοποίηση ή τον εξτρεμισμό, αλλά απαιτείται περαιτέρω έρευνα προτού να υπάρξει πρακτική αξία αυτής της έννοιας για τη χάραξη πολιτικής (Bartlett & Birdwell, 2013:3). Απαιτείται επίσης περαιτέρω έρευνα για να προσδιοριστεί η έκταση του ρόλου των ΜΜΕ σε αυτό το φαινόμενο. Δεν είναι ακόμη γνωστό εάν η διαιώνιση των προκαταλήψεων ή των στερεοτύπων στην υποβολή εκθέσεων συμβάλλει σε αυτό το σωρευτικό αποτέλεσμα, είτε στο ευρύ κοινό είτε σε εκείνα που έχουν ήδη δεσμευτεί για ακραίες ιδεολογίες.

3. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ – ΟΙ ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ο Εθνικισμός (Milliyetçilik) είναι μία από τις θεμελιώδεις αρχές του οικοδομήματος που εισήγαγε ο Mustafa Kemal Atatürk κατά την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας το 1923, που σύμφωνα με την ιδρυτική της διακήρυξη αποτελεί διάδοχο κράτος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Οι Νεότουρκοι, ο ίδιος ο Κεμάλ, αλλά και ομάδα διανοουμένων με επικεφαλής τον Ziya Gökalp ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα, ήταν πεπεισμένοι ότι το νέο τουρκικό κράτος θα μπορούσε να επιβιώσει μόνο αν αποκτούσε ομοιογένεια, τόσο ως προς την εθνική, αλλά και την κοινωνική, πολιτισμική και πληθυσμιακή του βάση. Έπρεπε ο λαός να αποκτήσει εθνική συνείδηση και εθνική υπερηφάνεια για την καταγωγή του. Παράλληλα έπρεπε να εξαλειφθούν όλες οι εθνό-θρησκευτικές μειονότητες (π.χ., Έλληνες-Ρωμιοί, Αρμένιοι, Εβραίοι, Αλεβίδες) και να ομογενοποιηθούν οι φυλετικές (π.χ., Κούρδοι, Τσερκέζοι, Λαζοί, κλπ.) (Jacob, 1981).

Στα πλαίσια του τουρκικού εθνικισμού αναπτύχθηκαν δύο θεωρητικά ρεύματα: (1) ο Παντουρανισμός και (2) ο Παντουρκισμός. Ως έννοια ο Παντουρανισμός προηγείται της ίδρυσης της Τουρκικής Δημοκρατίας και θεωρείται μία ευρύτερη έννοια. Πρεσβεύει ότι η φυλετική και γλωσσολογική ομοιογένεια μεταξύ των περισσότερων φυλών που έχουν κοιτίδα τους την επαρχία Xinjiang της Κίνας (όπου και σήμερα το μουσουλμανικό στοιχείο ανθεί) και τις Μογγολικές στέπες συνδέει τα τουρκογενή φύλλα του Καυκάσου κατά φυσικό τρόπο με τους κατοίκους της σημερινής Τουρκίας. Σύμφωνα με το ιδεολόγημα τους, το σύνολο των υποτίθεται όμαιμων αυτών φυλών καλείται Τουράν, είναι δε υπεύθυνο για σχεδόν το σύνολο των αρχαίων πολιτισμών της Ανατολής, αλλά και του Δυτικού πολιτισμού. Από την άλλη, ο Παντουρκισμός υιοθετεί ένα πιο πραγματιστικό πλαίσιο. Θεμελιώθηκε από τον θεωρητικό Ziya Gökalp και επιβιώνει ακόμα και σήμερα στις τάξεις του εθνικιστικού τουρκικού κόμματος Milliyetçi Hareket Partisi, (MHP) και τη νεολαία του, τους περίφημους «Γκρίζους Λύκους». Προτείνει μια πιο ενεργή πολιτική σύνδεσης της Τουρκίας με τα τουρκογενή φύλλα του Καυκάσου, δεδομένης της πολιτισμικής συγγένειας των ατόμων που μιλούν γλώσσες της Ουραλό-Αλταϊκής γλωσσικής ομάδας (Jacob, 1981).

3.1 Ιστορικό

MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ

Εικόνα 1 – Το λογότυπο του κόμματος MHP²

Το Κόμμα Εθνικής Δράσης (MHP – Milliyetçi Hareket Partisi) ιδρύθηκε το 1969 από τον πρώην συνταγματάρχη του Τουρκικού Στρατού Alparslan Türkeş, ο οποίος από το 1965 ήταν αρχηγός του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος των Χωρικών (CKMP – Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi). Σε ένα συνέδριο στα Άδανα στις 8-9 Φεβρουαρίου του 1969 το κόμμα μετονομάστηκε σε MHP. Ο Türkeş, ο οποίος είναι ευρέως σεβαστός από τους Τούρκους εθνικιστές, αναφέρεται από αυτούς συνήθως με τον τίτλο «Αρχηγός» (Başbuğ). Ο Devlet Bahçeli ανέλαβε μετά το θάνατο του Türkeş το 1997. Το MHP πρεσβεύει τις ιδεολογίες της άκρας δεξιάς στην Τουρκία και χαρακτηρίζεται ως υπερεθνικιστικό και ευρωσκεπτικιστικό. Συχνά αναφέρεται επίσης ως φασιστικό (Arikan & Burak, 1999, Jacoby, 2012), ενώ συνδέεται με παραστρατιωτικές οργανώσεις και πολιτοφυλακές (Sullivan, 2011). Κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα ακολούθησε κυρίως την ιδεολογία του Παντουρκισμού και μια τουρκική εθνικιστική πολιτική ατζέντα. Η πτέρυγα νεολαίας του κόμματος είναι η οργάνωση «Γκρίζοι Λύκοι» (Bozkurtlar) με τίτλο εμπνευσμένο από την τουρκική μυθολογία. Η οργάνωση είναι επίσης γνωστή ως «Εθνικιστική Εστία» (Ülkü Ocakları). Τα μέλη της αρνούνται την πολιτική φύση του ιδρύματος και ισχυρίζονται ότι είναι ένα πολιτιστικό και εκπαιδευτικό ίδρυμα³ (Radikal, 2011), σύμφωνα με το πλήρες επίσημο όνομά του: «Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της Εθνικιστικής Εστίας» (Ülkü Ocakları Eğitim ve Kültür Vakfı). Ο ηγέτης των Γκρίζων Λύκων θεωρεί ότι η οργάνωση έχει καλύτερο μηχανισμό συγκέντρωσης πληροφοριών ακόμη και από αυτόν του επίσημου τουρκικού κράτους (Deger, 1978).

² http://www.mhp.org.tr/mhp_index.php

³ http://www.radikal.com.tr/siirt_haber/siirt_ulkü_ocaklari_baskani_yesilkok-1223490

Εικόνα 2 – Το λογότυπο των Γκρίζων Λύκων και της Εθνικιστικής Εστίας⁴

Το MHP είχε δεσμούς με το Εστία των Διανοουμένων (ΑΟ – Aydınlar Ocağı), μια δεξιά δεξαμενή σκέψης που ξεκίνησε το 1970 από καταξιωμένους καθηγητές πανεπιστημίου, η οποία χρησίμευσε ως συνδετικός κρίκος μεταξύ των κοσμικών-συντηρητικών, εθνικιστικών και ισλαμικών δεξιών οργανώσεων, προωθώντας την ιδεολογία της τουρκό-ισλαμικής σύνθεσης. Οι ιδέες του ΑΟ, οι οποίες συγκρίθηκαν με εκείνες της γαλλικής Nouvelle Droite, είχαν καθοριστική επιρροή στα προγράμματα του MHP και χρησίμευσαν για να προσδώσουν στο κόμμα της άκρας δεξιάς μια πιο νόμιμη, αξιοσέβαστη εικόνα (Arikan, 1999).

Ο Alparslan Türkeş ίδρυσε το κόμμα αφού επέκρινε τα μέλη του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP - Cumhuriyet Halk Partisi) επειδή απομακρύνονταν πολύ από τις εθνικιστικές αρχές του ιδρυτή τους Mustafa Kemal Atatürk, υποστηρίζοντας ότι δεν θα είχε ιδρύσει το MHP αν το CHP δεν είχε παρεκκλίνει από την ιδεολογία του Atatürk (Sullivan, 2011). Το MHP κέρδισε αρκετές έδρες στις γενικές εκλογές του 1973 και του 1977 για να λάβει μέρος σε δύο κυβερνήσεις συνασπισμού με επικεφαλής τον ηγέτη του Κόμματος Δικαιοσύνης (AP – Adalet Partisi) Süleyman Demirel. Ο Türkeş διετέλεσε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης της Τουρκίας μεταξύ 1975 και 1977 σε αυτό που αναφέρεται ως κυβέρνηση του Πρώτου Εθνικιστικού Μετώπου και πάλι μεταξύ 1977 και 1978 στο Δεύτερο Εθνικιστικό Μέτωπο. Όταν ο τουρκικός στρατός κατέλαβε την εξουσία στις 12 Σεπτεμβρίου 1980, σε ένα βίαιο πραξικόπημα υπό την ηγεσία του στρατηγού Kenan Evren, το κόμμα απαγορεύτηκε, μαζί με όλα τα άλλα ενεργά πολιτικά κόμματα εκείνη την εποχή, και πολλά από τα ηγετικά μέλη του φυλακίστηκαν. Πολλά μέλη του κόμματος εντάχθηκαν στο νεοφιλελεύθερο Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας (Anavatan Partisi) ή σε διάφορα ισλαμικά κόμματα. Το μέλος του κόμματος Agâh Oktay Güner σημείωσε ότι η ιδεολογία του κόμματος βρισκόταν στην εξουσία ενώ τα μέλη του βρίσκονταν στη φυλακή. Το κόμμα αναμορφώθηκε το 1983 με τον τίτλο Συντηρητικό Κόμμα (MP – Muhafazakar Parti). Μετά το 1985, ωστόσο, το όνομα άλλαξε σε Εθνικιστικό Κόμμα Δράσης

⁴ <https://www.ulkuocaklari.org.tr/>

(MÇP – Milliyetçi Çalışma Partisi) και στη συνέχεια επανήλθε στο αρχικό του τίτλο το 1992. Το 1993, ο Muhsin Yazıcıoğlu και πέντε άλλοι βουλευτές αποχώρησαν από το MHP και ίδρυσαν το Κόμμα της Μεγάλης Ένωσης (BBP – Büyük Birlik Partisi), το οποίο είναι ένα κόμμα με ισλαμιστική ιδεολογία (Sullivan, 2011).

Μετά το θάνατο του Türkeş και την εκλογή του Devlet Bahçeli ως διαδόχου του, το κόμμα κέρδισε το 18% των ψήφων και 129 έδρες στις γενικές εκλογές του 1999, το καλύτερο αποτέλεσμά του, και ήρθε δεύτερο μετά το Δημοκρατικό Αριστερό Κόμμα (DSP – Dev Sol Partisi). Στη συνέχεια, ο Bahçeli έγινε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης μετά την είσοδό του σε συνασπισμό με το DSP και το Κόμμα της Μητέρας Πατρίδας (ANAP – Anavatan Partisi), αν και οι εκκλήσεις του για πρόωρες εκλογές είχαν ως αποτέλεσμα την κατάρρευση της κυβέρνησης το 2002. Στις γενικές εκλογές του 2002, το MHP έπεσε κάτω από το εκλογικό όριο του 10% και έχασε το σύνολο της κοινοβουλευτικής του εκπροσώπησης μετά τη νίκη του νεοσυστατού Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP – Adalet ve Kalkınma Partisi) που έλαβε και την απόλυτη πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο. Μετά τις γενικές εκλογές του 2007, στις οποίες το MHP ξανακέρδισε την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση με 14,27% των ψήφων και 71 έδρες, το κόμμα εναντιώθηκε σθεναρά στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις μεταξύ της κυβέρνησης και του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK - Partiya Karkerên Kurdistanê) και έχει επικρίνει έντονα το κυβερνών AKP για την κυβερνητική διαφθορά και τον αυταρχισμό. Παρ' όλες τις επικρίσεις το MHP έχει συχνά αποτελέσει «σανίδα σωτηρίας του AKP», έχοντας βοηθήσει είτε ανοιχτά είτε κρυφά το AKP σε καταστάσεις όπως οι προεδρικές εκλογές του 2007, η κατάργηση της απαγόρευσης της μαντίλας και οι κοινοβουλευτικές εκλογές Ιουνίου-Ιουλίου 2015 (Gök, 2015). Στις γενικές εκλογές του 2011, η δύναμη του κόμματος στο εκλογικό σώμα έπεσε στο 13% και κέρδισε 53 έδρες, αν και αυξήθηκε σε 16,3% και 80 έδρες στις γενικές εκλογές του Ιουνίου του 2015. Έχοντας διατηρήσει σταθερά το καθεστώς του τρίτου κόμματος στο Κοινοβούλιο από το 2007, το MHP μείωσε κατά το ήμισυ την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση για να κερδίσει 40 έδρες με 11,9% των ψήφων στις γενικές εκλογές του Νοεμβρίου 2015, αποτελώντας το τέταρτο μεγαλύτερο κόμμα στο Κοινοβούλιο πίσω από το Δημοκρατικό Κόμμα των Λαών (HDP - Halkların Demokratik Partisi). Το MHP υποστήριξε την ψήφο του «Ναι» στο δημοψήφισμα του 2017 και σχημάτισε το εκλογικό σύμφωνο της Λαϊκής Συμμαχίας με το AKP για τις τουρκικές γενικές εκλογές του 2018 (Reuters⁵, 2018).

⁵ <https://www.reuters.com/article/us-turkey-election-regulation/erdogans-akp-says-to-ally-with-nationalists-for-2019-elections-idUSKCN1G52DP>

3.2 Σύμβολα και ιδεολογία των Γκρίζων Λύκων

Η οργάνωση των Γκρίζων Λύκων ιδρύθηκε επίσης από τον συνταγματάρχη Alparslan Türkeş στα τέλη της δεκαετίας του 1960 ως παραστρατιωτική πτέρυγα του MHP. Το 1968, ιδρύθηκαν πάνω από εκατό στρατόπεδα για την ιδεολογική και παραστρατιωτική εκπαίδευση των νέων σε ολόκληρη την Τουρκία (Jenkins, 2008). Οι Canefe και Bora το περιγράφουν τους Γκρίζους Λύκους ως ένα λαϊκό φασιστικό δίκτυο, το οποίο είχε ενεργό ρόλο στην οικονομία, την εκπαίδευση και τις γειτονιές (Canefe & Bora, 2004). Ο Nasuh Uslu το χαρακτήρισε ως μια καλά πειθαρχημένη παραστρατιωτική οργάνωση (Uslu, 2003), ενώ ο Joshua D. Hendrick συνέκρινε την οργάνωσή με το ναζιστικό Schutzstaffel (SS) (Hendrick, 2013). Νέοι άνδρες φοιτητές και οικονομικοί μετανάστες από αγροτικές περιοχές που εγκαταστάθηκαν στην Κωνσταντινούπολη και την Άγκυρα αποτελούσαν την πλειοψηφία των μελών της (Sullivan, 2011). Το 1973 ο Ισραηλινός μελετητής Jacob M. Landau έγραψε ότι η σημασία των Γκρίζων Λύκων «πιστοποιείται από το γεγονός ότι ο Türkeş ο ίδιος ανέλαβε την ευθύνη για το σχηματισμό αυτών των ομάδων νεολαίας και ανέθεσε την επίβλεψη της εκπαίδευσής τους σε δύο από τους στενούς συνεργάτες του» (Landau, 1973).

Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων είναι γνωστά ως Ülkücüler, που κυριολεκτικά σημαίνει «Ιδεαλιστές» (Idiz, 2013). Το άτυπο όνομά της οργάνωσης είναι εμπνευσμένο από τον αρχαίο μύθο Asena, μία λύκαινα στο Ergenekon (Unver, 2009), ένας μύθος που συνδέεται με την τουρκική εθνική προέλευση στις κέντρο-ασιατικές στέπες (Zaman, 1999). Σύμφωνα με το μύθο, ένας λύκος στους προ-ισλαμικούς χρόνους οδήγησε και έσωσε τις απειλούμενες τουρκικές φυλές από τα βουνά Altay στην Κεντρική Ασία. Ο γκρίζος λύκος θεωρείται ένας ισχυρός κυνηγός που περιπλανιέται στη χώρα ελεύθερα και ανεξάρτητα. Δεδομένου ότι ζει από το κυνήγι, ποτέ δεν θα αναγνωρίσει τους άλλους ως ελεύθερους και ανεξάρτητους. Το κίνημα των Γκρίζων Λύκων ακολουθεί αυτή την εικόνα: Όλα τα μη τουρκικά τμήματα του πληθυσμού, ειδικά οι μειονότητες στη χώρα τους, διώκονται «φυλετικά». Η προπαγάνδα χρησιμοποιείται εναντίον αριστερών, σοσιαλιστών και κομμουνιστών. Ο δεδηλωμένος στόχος του κινήματος είναι η ίδρυση ενός παντουρανικού έθνους που εκτείνεται από τα Βαλκάνια μέσω της Κεντρικής Ασίας στην Κίνα και ενώνει όλους τους λεγόμενους «τουρκικούς λαούς» σε μια «Μεγάλη Τουρκική Αυτοκρατορία». Ο μυθικός λύκος είναι ο αρχηγός της αγέλης του και στην σύγχρονη Τουρκία, συμβολίζει επίσης την τιμή.⁶ Οι Γκρίζοι Λύκοι δίνουν έντονη

⁶<https://web.archive.org/web/20140901132635/http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/turkey-cyprus/turkey/227-crying-wolf-why-turkish-fears-need-not-block-kurdish-reform>

έμφαση στην ηγεσία και την ιεραρχική, στρατιωτικού τύπου οργάνωση⁷ (Europe Report N°227). Οι Γκρίζοι Λύκοι χρησιμοποιούν επίσης αυτό που ο μελετητής Ahmet Insel περιγράφει ως «φασιστικά συνθήματα που εισάγονται από την Αμερική», όπως «Αγαπήστε την ή εγκαταλείψτε την» (Ya Sev Ya Terk Et!) και «Κομμουνιστές στη Μόσχα» (Komünistler Moskova'ya) (Insel, 2007). Ο χαιρετισμός των Γκρίζων Λύκων είναι μία χειρονομία με το χέρι όπου «μια γροθιά με το μικρό δάχτυλο και το δείκτη υψωμένο» συμβολίζει το λύκο (Østergaard-Nielse, 2003). Ο χαιρετισμός αυτός απαγορεύτηκε στην Αυστρία τον Φεβρουάριο του 2019.⁸ Στη Γερμανία, η Χριστιανοδημοκρατική Ένωση (CDU) και το Αριστερό Κόμμα πρότειναν την απαγόρευση του χαιρετισμού τον Οκτώβριο του 2018, χαρακτηρίζοντάς τον φασιστικό.⁹

Εικόνα 3 – Ο χαιρετισμός των Γκρίζων Λύκων¹⁰

Οι Γκρίζοι Λύκοι πρεσβεύουν μια ακραία μορφή τουρκικού εθνικισμού. Έχουν χαρακτηριστεί από τους μελετητές (Sullivan, 2011, Karapasan, 1989, Aslan & Bozay, 2012, Canefe & Bora, 2012, Colley, 2002) τα MME (Apple, 1981, Erdemi & Tahiroglu, 2015, Starr, 2016) και αριστερές πηγές (Dixon, 1999, Maass & Gagne, 2016) ως ένα νεοφασιστικό μόρφωμα. Ο R. W. Apple Jr., γράφοντας στους New York Times το 1981, περιέγραψε το MHP και τις δορυφορικές ομάδες του ως ένα «ξενοφοβικό, φανατικά εθνικιστικό, νεοφασιστικό δίκτυο εμποτισμένο με βία» (Apple, 1981). Η ιδεολογία της οργάνωσης τονίζει την πρώιμη ιστορία των τουρκικών κρατών στην Κεντρική Ασία και την συνδυάζει με το Ισλάμ. Η σύνθεση της τουρκικής ταυτότητας και του Ισλάμ είναι ευρέως διαδεδομένη στη ρητορική και τις δραστηριότητές τους. Ένα από τα σλόγκαν τους είναι «Ο γιατρός σας θα είναι Τούρκος και το

⁷<https://web.archive.org/web/20140901132635/http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/turkey-cyprus/turkey/227-crying-wolf-why-turkish-fears-need-not-block-kurdish-reform>

⁸ <http://www.hurriyetdailynews.com/turkey-condemns-austrias-ban-on-grey-wolves-salute-141230>

⁹ <https://www.dw.com/en/germany-seeks-to-ban-turkish-gray-wolves-far-right-symbols/a-45809792>

¹⁰ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a8/Wolfsgru%C3%9F_Graue_Woelfe.jpg

φάρμακό σας θα είναι το Ισλάμ» (Koutroubas, Voeberghs & Yanasmayan, 2009). Άλλες πηγές τους έχουν περιγράψει ως μία κοσμική οργάνωση (Bale, 2013).

Η ιδεολογία των Γκρίζων Λύκων βασίζεται στην «ανωτερότητα» της τουρκικής «φυλής» και του τουρκικού έθνους. Σύμφωνα με τον Peters, μάχονται για ένα «ιδανικό» τουρκικό έθνος, το οποίο ορίζουν ως «σουνιτικό-ισλαμικό και μόνο-εθνικό, που κατοικείται μόνο από «αληθινούς» Τούρκους» (Peters, 2010). Ένας Τούρκος ορίζεται ως κάποιος που ζει στο τουρκικό έδαφος, αισθάνεται Τούρκος και αυτοαποκαλείται Τούρκος (Peters, 2010). Στην ιδεολογία και τις δραστηριότητές τους, είναι εχθρικοί σχεδόν σε όλα τα μη-τουρκικά ή μη σουνιτικά στοιχεία μέσα στην Τουρκία, συμπεριλαμβανομένων των Κούρδων (Humer, 2015), των Αλεβίδων (Jego, 1999) των Αρμένιων, των Ελλήνων, των Χριστιανών, και των Εβραίων.¹¹ (Baumgärtner & Diehl, 2014). Αγκαλιάζουν τις αντισημιτικές θεωρίες συνωμοσίας όπως αυτές που προβάλλονται από τα πρωτόκολλα των πρεσβυτέρων της Σιών, και έχουν διανείμει την τουρκική μετάφραση του Mein Kampf (Ο Αγώνας μου) του Αδόλφου Χίτλερ (Vermaat, 2010).

Οι Γκρίζοι Λύκοι είναι Παντουρκιστές και επιδιώκουν να ενώσουν τους τουρκικούς λαούς σε ένα κράτος που εκτείνεται από τα Βαλκάνια μέχρι την Κεντρική Ασία (Hunter, 2010, Østergaard-Nielsen, 2003, Baumgärtner & Diehl, 2014). Μετά από τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, οι Γκρίζοι Λύκοι επιδίωξαν την εγκαθίδρυση «μιας αναβιωμένης τουρκικής αυτοκρατορίας που αγκαλιάζει τα πρόσφατα ανεξάρτητα κράτη της Κεντρικής Ασίας της πρώην Σοβιετικής Ένωσης» (Zaman, 1999). Έχουν προτείνει «μια παντουρκική επέκταση του τουρκικού έθνους-κράτους» (Tunander, 1995). Λόγω της παντουρκικής ατζέντας τους είναι εχθρικοί προς το Ιράν (Hunter, 2010) και τη Ρωσία (Nuriyev, 2012). Οι Γκρίζοι Λύκοι είναι σθεναρά αντί-κομμουνιστές και έχουν ιστορικό βίας προς τους αριστερούς (Atkins, 2004, Europe Report N°227, 2014). Ο χάρτης που ακολουθεί δείχνει τμήματα της Ευρασίας που σύμφωνα με τους Γκρίζους Λύκους κατοικούνται από τουρκογενείς λαούς.

¹¹ <https://web.archive.org/web/20141107183211/http://www.verfassungsschutz.de/embed/annual-report-2013-summary.pdf>

Εικόνα 4 – Χάρτης που σύμφωνα με του Γκρίζους Λύκους παρουσιάζει τους τουρκογενείς πληθυσμούς ¹²

Σύμφωνα με τον αναλυτή Ankarali Jan, οι Γκρίζοι Λύκοι έχουν σε μεγάλο βαθμό ανεπίσημη παρουσία στα μεγάλα πανεπιστήμια της Τουρκίας, αλλά «η πραγματική τους δύναμη είναι στους δρόμους, μεταξύ των απογοητευμένων φτωχών ανθρώπων σε κυρίως τουρκικές σουνιτικές γειτονιές» (McDonald, 2015). Ο Norm Dixon έγραψε το 1999 ότι οι Γκρίζοι Λύκοι «διατηρούν μια ισχυρή υποστήριξη εντός του στρατού» (Dixon, 1999) Το 2018, ο Tom Stevenson τους περιέγραψε ως «κίνημα δρόμου» (Stevenson, 2018).

Μετά από μια αποτυχημένη προσπάθεια κατάληψης της εξουσίας στο Αζερμπαϊτζάν το 1995, απαγορεύτηκαν στη χώρα αυτή (Kaymal, 2014) Το 2005, το Καζακστάν απαγόρευσε επίσης την οργάνωση, ταξινομώντας την ως τρομοκρατική ομάδα.¹³ Το 2020 η Γαλλία απαγόρευσε την ομάδα.

Εκτός από τη στρατιωτική εκπαίδευση, το Ülkü Ocakları ασχολείται με την ηθική ομογενοποίηση της ιδεολογικής βάσης της νεολαίας, η οποία αναφέρεται στο καταστατικό της. Σύμφωνα με το καταστατικό, ο στόχος της οργάνωσης είναι να αυξήσει τους Τούρκους εθνικιστές, οι οποίοι είναι προσκολλημένοι στο Θεό, τον Τουρκισμό και τη Μητέρα Πατρίδα, που γνωρίζουν την ιστορία, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την καταγωγή, την εθνική μοίρα τους, που εκτελούν πλήρως τα εθνικά τους καθήκοντα, και οι οποίοι διεξάγουν πόλεμο κατά ιδεολογιών που είναι κατά της εθνικής ενότητας (Turhan, 2016:357). Αυτό πρέσβευε και η ισλαμική ιδεολογία του Necmettin Erbakan, που απέρριπτε το μιμητισμό των δυτικών προτύπων, και έδειχνε αποστροφή για τις αθλητικές λέσχες, τις όπερες και τα στάδια, τα οποία

¹² https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3f/Turkic_language_map-present_range.png

¹³ https://web.archive.org/web/20141025060442/http://www.din.gov.kz/eng/press-sluzhba/spisok_zaprexennyx_organizaci/

συγκρούονταν με την πραγματικότητα της Τουρκίας (Turhan, 2016:6) Η ίδρυση της Κοινής Αγοράς με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δυσφημίστηκε ως μία νέα συνθηκολόγηση και νέα Συνθήκη των Σεβρών που θα ωφελούσαν τις ιμπεριαλιστικές χώρες (Turhan, 2016:6). Συνολικά, το Ülkü Ocakları ήταν πάντα πιο ριζοσπαστικό από το MHP όσον αφορά την προσήλωση στον Παντουρκισμό, την απόρριψη του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, καθώς και τον αγώνα κατά του κομμουνισμού (Turhan, 2016:26).

3.3 Ιδεολογία και πολιτική δράση του MHP

Η ιδεολογία του MHP βασίζεται στο δόγμα των Εννέα Φώτων, και σχετίζεται με τον τουρκικό εθνικισμό που διαμορφώνεται από το Ισλάμ. Τα «Εννέα Φώτα» ή οι αρχές του κόμματος είναι οι εξής: εθνικισμός, ιδεαλισμός, ηθική, επιστημονικότητα, σοσιαλισμός, φροντίδα αγροτών, ελευθερία και προσωπικότητα, ανάπτυξη και δημοκρατία, βιομηχανία και τεχνολογία (Türkes 2010:20-24.).

Το MHP χαρακτηρίζεται ως ένα νεοφασιστικό κόμμα (Arikan, 1999, Jacoby, 2012) που συνδέεται με τις εξτρεμιστικές και βίαιες πολιτοφυλακές (Sullivan, 2011). Από τη δεκαετία του 1990, υπό την ηγεσία του Devlet Bahçeli, το πρόγραμμά του έχει γίνει πιο μετριοπαθές, μετατοπιζόμενο από τον εθνικό στον πολιτιστικό εθνικισμό και τον συντηρητισμό και έμφαση στην ενιαία φύση του τουρκικού κράτους. Συγκεκριμένα, έχει περάσει από τον αυστηρό, κεμαλιστικό κοσμικό χαρακτήρα σε μια πιο φίλο-ισλαμική στάση, και έχει – τουλάχιστον σε δημόσιες δηλώσεις – αποδεχθεί τους κανόνες της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Ωστόσο, πολλοί αμφιβάλλουν για την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία αυτής της μεταστροφής και υποσιάζονται ότι το κόμμα εξακολουθεί να επιδιώκει μια φασιστική ατζέντα πίσω από μια πιο μετριοπαθή και φιλοδημοκρατική βιτρίνα. Εντούτοις, η νέα προσέγγιση έχει αυξήσει έντονα την επιρροή του στους ψηφοφόρους και έχει αναδειχθεί στον τρίτο ισχυρότερο εταίρο της χώρας (Davies & Jackson. 2008), που αντιπροσωπεύεται συνεχώς στην Εθνοσυνέλευση από το 2007 με ποσοστό ψήφων πολύ επάνω από το όριο του 10%.

Λόγω των ιδεολογικών διαφορών τους, το MHP αντιτίθεται σθεναρά σε οποιαδήποτε μορφή διαλόγου με το αριστερό φίλο-κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα των Λαών (HDP), στο οποίο ο Devlet Bahçeli έχει συχνά αντιταχθεί καταψηφίζοντας στο Κοινοβούλιο. Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα ήταν στις κοινοβουλευτικές εκλογές Ιουνίου-Ιουλίου 2015, όπου το MHP δήλωσε ότι δεν θα στηρίζει κανέναν υποψήφιο και θα ψηφίσει άκυρο μετά την ανακοίνωση της υποστήριξης του υποψηφίου του CHP Deniz Baykal. Το MHP απέκλεισε επίσης οποιαδήποτε προοπτική μιας κυβέρνησης συνασπισμού που λαμβάνει στήριξη από το HDP μετά τις γενικές

εκλογές του Ιουνίου του 2015, με αποτέλεσμα την αναστολή της λειτουργίας του κοινοβουλίου, απορρίπτοντας ακόμη και την προσφορά του ηγέτη του CHP Kemal Kılıçdaroğlu να γίνει πρωθυπουργός ο Bahçeli σε έναν τέτοιο συνασπισμό.¹⁴ Ο αναπληρωτής ηγέτης του MHP Celal Adan ισχυρίστηκε ότι «ακόμη και η χρήση του ονόματος του κόμματός μας στην ίδια πρόταση με το HDP θα υπολογίζονταν ως εκτροπή από εμάς».¹⁵

Στις αρχές Σεπτεμβρίου του 2015, το MHP και το HDP καταψήφισαν και οι δύο τους νέους υπουργούς της προσωρινής εκλογικής κυβέρνησης πριν ορκιστούν, προκαλώντας εικασίες για το αν το MHP αποσύρει τη σκληρή στάση του εναντίον του HDP.¹⁶ Εντούτοις, ο Semih Yalçın υποβάθμισε οποιεσδήποτε ιδέες περί συμμαχίας μεταξύ των δύο συμβαλλόμενων μερών, δηλώνοντας ότι «ένα σπασμένο ρολόι θα παρουσιάσει ακόμα τη σωστή ώρα μια φορά ημερησίως, το HDP μπορεί μερικές φορές να λάβει μια σωστή απόφαση στο Κοινοβούλιο. Το να το δείξουμε αυτό ως «συνασπισμό MHP-HDP» είναι εσκεμμένη εκτροπή».¹⁷

Κατά τη διάρκεια των τουρκικών γενικών εκλογών του Ιουνίου 2015, το MHP ανακοίνωσε ένα νέο οικονομικό μανιφέστο. Το MHP υποσχέθηκε να βελτιώσει την κατάσταση των φτωχών εργαζομένων της Τουρκίας με την άρση των φόρων για το ντίτζελ και τα λιπάσματα, αυξάνοντας τον καθαρό κατώτατο μισθό στα \$518, δίνοντας μια επίδομα μετακινήσεων \$37 σε κάθε εργαζόμενο με κατώτατο μισθό, και δίνοντας σε όσους δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οικονομικά ένα επιπλέον επίδομα στέγασης \$92 το μήνα. Το MHP είπε ότι αυτές οι πολιτικές θα επιτρέψουν σε έναν υπάλληλο με κατώτατο μισθό που ζει σε μια μεγάλη πόλη να λάβει ένα πρόσθετο εισόδημα \$646 ετησίως. Το MHP δήλωσε ότι οι οικονομικές πολιτικές τους θα δημιουργήσουν 700.000 θέσεις εργασίας, θα αυξήσουν το εθνικό εισόδημα ανά άτομο στα \$13,3 εκατομμύρια και θα αυξήσουν τις εξαγωγές στα \$238 δισεκατομμύρια, διατηρώντας παράλληλα την ετήσια ανάπτυξη στο 5,2% μεταξύ 2016 και 2019.

3.4 Παραστρατιωτική δράση των Γκρίζων Λύκων εντός της Τουρκίας

Το MHP έχει ιδρύσει πολυάριθμες οργανώσεις νεολαίας στην Τουρκία από το 1965. Η απλή αναφορά στη εκπαίδευση και άθληση της νεολαίας κρύβει την παραστρατιωτικού τύπου οργάνωση και τις ομάδες κρούσης και μάχης που θέλουν να επιβάλουν την ιδεολογία και τους στόχους του κόμματος μέσω προπαγάνδας και βίας. Τα παραστρατιωτικά στρατόπεδα εκπαίδευσης έχουν στηθεί για να εκπαιδεύσουν τους νέους. Ήδη από το 1969, υπήρχαν 34

¹⁴ <http://t24.com.tr/haber/kilicdaroglundan-bahceliye-akpnin-koltuk-degnekci,301539>

¹⁵ <https://www.cihan.com.tr/tr/partimiz-ile-hdpnin-ayni-cumle-icin-de-kullanilmasini-bile-zul-sayariz-1806290.htm>

¹⁶ <http://www.radikal.com.tr/politika/chp-mhp-ve-hdp-ayni-oyu-verdi-tbmmde-yemin-krizi-cikti-1427432/>

¹⁷ <http://www.yeniakit.com.tr/haber/mhpden-hdp-ile-ilgili-ittifak-aciklamasi-91744.html>

στρατόπεδα διοίκησης στα οποία εκπαιδεύτηκαν 100.000 νέοι Γκρίζοι Λύκοι. Οι παραστρατιωτικές ομάδες, κατά κύριο λόγο ομάδες θανάτου που, παρεμπιπτόντως, σχεδιάστηκαν σκόπιμα σύμφωνα με τις γραμμές της SA και των SS, πολέμησαν άγρια στην Τουρκία με πολιτικούς αντιπάλους. Τι σημαίνει άγριες μάχες; Εν προκειμένω σημαίνει ότι έχουν διαπράξει στοχευμένες επιθέσεις σε πολιτικούς αντιπάλους.

Η εξωκοινοβουλευτική και παραστρατιωτική δράση των Γκρίζων Λύκων ξεκίνησε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και ήρθε στο προσκήνιο κατά τη διάρκεια της πολιτικής βίας που επικράτησε στη χώρα στα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν τα μέλη της οργάνωσης συμμετείχαν σε αστικό ανταρτοπόλεμο με αριστερούς ακτιβιστές και μαχητές. Στην περίοδο μεταξύ 1975 και του στρατιωτικού πραξικοπήματος του 1980, υπήρξαν περίπου 5.000 θάνατοι στην ένοπλη σύγκρουση. Οι περισσότεροι από αυτούς τους θανάτους ήταν σοσιαλδημοκράτες, σοσιαλιστές, συνδικαλιστικές ή μέλη εθνικών, θρησκευτικών μειονοτήτων όπως οι Αλεβί και οι Κούρδοι. Περιστασιακά, οι υποστηρικτές του κινήματος πήραν επίσης τα όπλα στη Γερμανία για να εξαλείψουν τους πολιτικούς αντιπάλους.

Μετά το πραξικόπημα του 1980, οι Γκρίζοι Λύκοι αναδιοργανώθηκαν. Άρχισαν να κατευθύνουν τις προσπάθειές τους κατά των Κούρδων στην Τουρκία, καθώς και να ασκούν πιέσεις για επιθετική άρνηση της Γενοκτονίας των Αρμενίων και υποστήριξη της τουρκικής κατοχής της Κύπρου (Celikkan, 2003). Μεταξύ των πρωταρχικών στόχων των Γκρίζων Λύκων είναι οι μη-τουρκικές χριστιανικές εθνικές μειονότητες όπως οι Έλληνες και οι Αρμένιοι (Venkat, 2002), αλλά οι μη-τουρκικές μουσουλμανικές εθνικές μειονότητες όπως οι Αλεβίδες και οι Κούρδοι. Αρκετές πολιτικές δολοφονίες στην Τουρκία τα τελευταία χρόνια αποδίδονται σε υποστηρικτές της ακόμα πιο ριζοσπαστικής απόσχισης από το MHP. Έτσι μεθοδεύτηκε η δολοφονία του Τουρκό-Αρμένιου δημοσιογράφου Hrant Dink το 2007 στην Κωνσταντινούπολη. Η οργάνωση είναι από καιρό ένας βασικός ύποπτος στις έρευνες για το τουρκικό «βαθύ κράτος», και είναι ύποπτη επίσης για στενές σχέσεις στο παρελθόν με το Kontrgerilla, το τουρκικό παράρτημα της επιχείρησης Gladio του NATO, καθώς επίσης και την τουρκική μαφία (Gkosedef, 2018).

3.4.1 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αριστερών

Τη δεκαετία του 1970 οι Γκρίζοι Λύκοι εγκαθίδρυσαν ένα κράτος τρόμου και δολοφόνησαν πολλούς ανθρώπους που δεν είχαν καμία σχέση με τη βίαιη πλευρά της αριστερής αντιπολίτευσης: μαθητές, δασκάλους, συνδικαλιστικές, βιβλιοπώλες και πολιτικούς. Ήταν μια εξαιρετικά άνιση μάχη, δεδομένου ότι η άκρα δεξιά πτέρυγα είχε προφανώς την υποστήριξη

του κράτους. Μέσω σκόπιμης πρόκλησης, το MHP προκάλεσε συγκρούσεις μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του πληθυσμού και ενίσχυσε το μίσος έναντι των μειονοτήτων. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970 οι οργανώσεις είχαν δεκάδες χιλιάδες μέλη (Sullivan, 2011), και σύμφωνα με την Amberin Zaman, οι τουρκικές αρχές είχαν χάσει τον έλεγχό τους (Kotroubas et al., 2014). Κατά τη διάρκεια της πολιτικής βίας μεταξύ 1976 και 1980, τα μέλη των Γκρίζων Λύκων συμμετείχαν σε πολυάριθμες δολοφονίες αριστερών και φιλελεύθερων ακτιβιστών, διανοουμένων, συνδικαλιστών, Κούρδων, κρατικών αξιωματούχων, και δημοσιογράφων (Lee, 1998, Idiz, 2013). Οι μελετητές αναφέρονται σε ομάδες θανάτου, που ήταν υπεύθυνες για τις περισσότερες βιαιοπραγίες και δολοφονίες που διαπράχθηκαν την περίοδο αυτή. Σύμφωνα με τις αρχές, 220 μέλη των Γκρίζων Λύκων πραγματοποίησαν 694 δολοφονίες (Sloan & Anderson, 2009, Ganser, 2005) αριστερών και φιλελεύθερων ακτιβιστών και διανοουμένων (Idiz, 2013). Συνολικά, περίπου 5.000 έως 6.000 άνθρωποι σκοτώθηκαν στη βία.¹⁸ Ωστόσο, οι αριστεροί πέρασαν στην αντεπίθεση και στις 27 Μαΐου 1980, ο αναπληρωτής αρχηγός του κόμματος και πρώην υπουργός της κυβέρνησης Gün Sazak δολοφονήθηκε από μέλη της μαρξιστικής-λενινιστικής τρομοκρατικής οργάνωσης Επαναστατική Αριστερά (Devrimci Sol ή Dev Sol) μπροστά από το σπίτι του (Insel, 2007).

Η σύγκρουση μεταξύ αριστερών και δεξιών ομάδων οδήγησε τελικά σε στρατιωτική επέμβαση τον Σεπτέμβριο του 1980, όταν ο στρατηγός Kenan Evren ηγήθηκε ενός πραξικοπήματος (Zaman, 1999). Σύμφωνα με Daniele Ganser (2005), κατά τη στιγμή του πραξικοπήματος, υπήρχαν περίπου 1.700 οργανώσεις των Γκρίζων Λύκων, με περίπου 200.000 εγγεγραμμένα μέλη και ένα εκατομμύριο συμπαθούντες. Μετά από το πραξικόπημα του 1980, οι Γκρίζοι Λύκοι και το MHP απαγορεύτηκαν και η δραστηριότητά τους μειώθηκε (Sayari, 2001). Τούρκοι εθνικιστές και άλλοι υποστηρίζουν ότι οι Γκρίζοι Λύκοι «χρησιμοποιήθηκαν και στη συνέχεια απορρίφθηκαν» από το βαθύ κράτος στην Τουρκία (Unver, 2009). Τέλος, το Δεκέμβριο του 1996, οι Γκρίζοι Λύκοι επιτέθηκαν σε αριστερούς φοιτητές και καθηγητές στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης (Ayik & Yoruk, 1996). Η συμμετοχή τους στα γεγονότα του Πάρκου Gezi αμφισβητείται (Sullivan, 2011).

3.4.2 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αλεβίδων

Η πιο διαβόητη επίθεσή των Γκρίζων Λύκων, η οποία σκότωσε πάνω από 100 Αλεβίδες, έλαβε χώρα στην πόλη Μάρας το Δεκέμβριο του 1978 (Sullivan, 2011, Marcus, 2007, Cengiz, 2012,

¹⁸ <http://www.economist.com/node/201182>

Rabasa & Larrabee, 2008). Κατηγορούνται επίσης ότι βρίσκονται πίσω από τη σφαγή της πλατείας Ταξίμ την 1^η Μαΐου 1977 (Sullivan, 2011).

3.4.3 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης

Στις 18 Ιουνίου 1988 ο Kartal Demirağ, ανώτερο μέλος των Γκρίζων Λύκων, αποπειράθηκε να δολοφονήσει τον Πρωθυπουργό Turgut Özal's στο συνέδριο του Κόμματος της Πατρίδας (Cohen, 1988). Ο Özal συνέδεσε το γεγονός με την επίσκεψή του στην Ελλάδα τρεις ημέρες νωρίτερα, αναφέροντας ότι η προσπάθεια πραγματοποιήθηκε «από ομάδα που αντιτίθεται στις προσπάθειές του να βελτιώσει τις σχέσεις με την Ελλάδα».¹⁹

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2005 μια ομάδα εθνικιστών, με επικεφαλής τον ηγέτη των Γκρίζων Λύκων Levent Temiz²⁰, εισέβαλε σε μια έκθεση της Κωνσταντινούπολης προς τιμήν του αντιελληνικού πογκρόμ του 1955. Έριξαν αυγά και έσκισαν φωτογραφίες.²¹ Οι Γκρίζοι Λύκοι, ωστόσο, εξέδωσαν μια δήλωση με την οποία αρνήθηκαν τη συμμετοχή.²²

Οι Γκρίζοι Λύκοι διαδηλώνουν συχνά έξω από το Οικουμενικό Πατριαρχείο στο Φανάρι της Κωνσταντινούπολης και καίνε το ομοίωμα του Πατριάρχη.²³ Τον Οκτώβριο του 2005 οργάνωσαν συγκέντρωση και προχώρησαν προς την πύλη όπου κατέθεσαν μαύρο στεφάνι, φωνάζοντας «Πατριάρχη φύγε!» και «το Πατριαρχείο στην Ελλάδα!», εγκαινιάζοντας την εκστρατεία για τη συλλογή υπογραφών για την εκδίωξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου από την Κωνσταντινούπολη (Alexopoulos, 2005). Το 2006 οι Γκρίζοι Λύκοι ισχυρίστηκαν ότι έχουν συλλέξει περισσότερες από 5 εκατομμύρια υπογραφές για την απομάκρυνση του Πατριάρχη (Spyroglou, 2006) και κάλεσαν την Τουρκική Κυβέρνηση να απελάσει τον πατριάρχη στην Ελλάδα (Rodoumetof, 2013).

Τον Δεκέμβριο του 2017 μέλη των Γκρίζων Λύκων, σε συνεργασία μία φίλα προσκείμενη οργάνωση, την Alperen Ocakları, εισέβαλαν στην Αγία Σοφία και προσευχήθηκαν εκεί σε ένδειξη διαμαρτυρίας κατά της αναγνώρισης της Ιερουσαλήμ από τις Ηνωμένες Πολιτείες ως πρωτεύουσας του Ισραήλ (Ιοαννου, 2017).

¹⁹ <http://archives.chicagotribune.com/1988/06/20/page/4/article/turkish-leader-links-shooting-greek-trip>

²⁰ <http://bianet.org/english/politics/109807-eleven-taken-into-custody-for-ergenekon-investigation>

²¹ <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/09/29/AR2005092902240.html>

²² https://en.wikipedia.org/wiki/H%C3%BCrriyet_Daily_News

²³ https://web.archive.org/web/20141111222658/http://www.cpolitian.gr/wp-content/uploads/2010/04/The_Constantinopolitan_Society_booklet_low.pdf

3.4.4 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Αρμενίων της Τουρκίας

Τον Ιανουάριο του 2004 οι Γκρίζοι Λύκοι εμπόδισαν την προβολή της ταινίας Αραράτ, που αναφέρεται στη Γενοκτονία των Αρμενίων, από την Οθωμανική Αυτοκρατορία (Landau, 1973). Στις 24 Απριλίου 2011, η δολοφονία του Sevag Balıkcı, στρατιώτη αρμενικής καταγωγής στον τουρκικό στρατό, διαπράχθηκε από τον Κινας Ağaloglu, ο οποίος ήταν θιασώτης του Abdullah Çatlı, παλαιού ηγέτη των Γκρίζων Λύκων. Σύμφωνα με τον Ruben Melkonyan, Αρμένιο ειδικό στις τουρκικές σπουδές, ο Ağaloglu, ήταν μέλος των Γκρίζων Λύκων.²⁴ Στις 24 Απριλίου 2012, ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των Αρμενίων, εθνικιστικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των Γκρίζων Λύκων, διαδήλωσαν κατά της μνήμης της γενοκτονίας στην πλατεία Ταξίμ της Κωνσταντινούπολης (Moral, 2012). Τον Ιούνιο του 2015, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Αρμένιου πιανίστα Tigran Hamasyan στη μεσαιωνική αρμενική πόλη Ανί στην επαρχία Καρς, ο τοπικός ηγέτης των Γκρίζων Λύκων αναρωτήθηκε φωναχτά αν οι οπαδοί του πρέπει να «πάνε σε κυνήγι των Αρμενίων».²⁵

3.4.5 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον των Κούρδων της Τουρκίας

Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων εμπλέκονται συχνά σε επιθέσεις και συγκρούσεις με Κούρδους. (O'Connor & Baser, 2018). Τη δεκαετία του 1990, οι Γκρίζοι Λύκοι στράφηκαν εναντίον των Κούρδων και συμμετείχαν στην τουρκό-κουρδική σύγκρουση στο τουρκικό Κουρδιστάν (Amrchanf, 2008). Το 1999, η Hürriyet Daily News περιέγραψε την οργάνωση ως «τον πιο ένθερμο αντίπαλο του κουρδικού αγώνα στην Τουρκία».²⁶

Τον Μάιο του 1998, οι Γκρίζοι Λύκοι συμμετείχαν σε δύο φόνους. Στις 3 Μαΐου, μια ομάδα Γκρίζων Λύκων επιτέθηκε σε δύο μαθητές στο Bolu που περνούσαν από το κτίριο της οργάνωσης. Ο Kenan Mak, ένας από τους μαθητές, σκοτώθηκε. Στις 5 Μαΐου, ένας εργαζόμενος που ονομάζεται Bilal Vural σκοτώθηκε στην περιοχή Şişli της Κωνσταντινούπολης, σύμφωνα με ισχυρισμούς των Γκρίζων Λύκων. Η οικογένειά του ισχυρίστηκε ότι «μεταφέρθηκε αρκετές φορές στο κτίριο Ülkü Ocakları, όπου οι υπερεθνικιστές τον ανάγκασαν να γίνει μέλος». Είπαν ότι σκοτώθηκε επειδή ήταν μέλος του φιλοκουρδικού Λαϊκού Κόμματος Δημοκρατίας (HADEP). Ως αποτέλεσμα αυτών των δολοφονιών, ο αντιπρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP) Sinan

²⁴ <http://www.panarmenian.net/eng/news/70221/>

²⁵ <https://web.archive.org/web/20150807092051/http://www.taraf.com.tr/guncel-haber/ulkucu-baskandan-tehdit-sokaklarda-ermeni-avina-mi-cikalim/>

²⁶ <https://web.archive.org/web/20141109075705/http://www.hurriyetdailynews.com/grey-wolves-in-charge-for-ocalan.aspx?pageID=438&n=grey-wolves-in-charge-for-ocalan-1999-01-30>

Gerlikaya και το Κόμμα Ελευθερίας και Αλληλεγγύης (ÖDP) ζήτησαν να απαγορευτούν οι Γκρίζοι Λύκοι από τις αρχές.²⁷

Κατά τη διάρκεια των γενικών εκλογών του 1999, οι Γκρίζοι Λύκοι επιτέθηκαν σε μέλη του HADEP, σύμφωνα με ισχυρισμούς, χωρίς να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη (Dixon, 1999).

Τον Αύγουστο του 2002, οι Γκρίζοι Λύκοι έκαψαν το ομοίωμα του Masut Barzani σε διαδήλωση στην Άγκυρα, αφού διεκδίκησε τους εν μέρει κατοικημένους από τους Τούρκους ιρακινούς θύλακες του Κιρκούκ και της Μοσούλης ως τμήμα του Ιρακινού Κουρδιστάν.²⁸

Στις 9 Νοεμβρίου 2010, ο Hasan Şimşek, μέλος των Γκρίζων Λύκων και φοιτητής, σκοτώθηκε στο Πανεπιστήμιο Kütahya Dumlupınar κατά τη διάρκεια μιας μάχης μεταξύ κουρδικών εθνικιστικών και τουρκικών εθνικιστικών φοιτητικών ομάδων. Στην κηδεία του, ο αρχηγός του MHP Bahçeli δήλωσε ότι: «Αναμένουμε κάθε είδους μέτρο να ληφθεί για να αποτραπεί η επέκταση του όχλου του PKK, ο οποίος έχει την τάση να αναπτύσσεται στα πανεπιστήμια».²⁹ Βία μεταξύ Τούρκων και Κούρδων φοιτητών ξέσπασε επίσης στο Πανεπιστήμιο Μαρμαρά της Κωνσταντινούπολης στις 12 Νοεμβρίου 2010.³⁰

Τον Σεπτέμβριο του 2011, το Αστυνομικό Τμήμα της Άγκυρας πραγματοποίησε 40 έρευνες σε ολόκληρη την Άγκυρα, σε τοποθεσίες που ανήκουν στους Γκρίζους Λύκους. Συνέλαβαν 36 άτομα και κατάσχεςαν πολλά όπλα και μαχαίρια. Σύμφωνα με την αστυνομία, οι Γκρίζοι Λύκοι σχεδίαζαν επίθεση εναντίον του φιλοκουρδικού Δημοκρατικού Κόμματος Περιφερειών (BDP).³¹

Τον Οκτώβριο του 2013, οι Γκρίζοι Λύκοι διαδήλωσαν σε ολόκληρη την Τουρκία κατά της τουρκό-κουρδικής ειρηνευτικής διαδικασίας.³²

Τον Οκτώβριο του 2014, οι Γκρίζοι Λύκοι συμμετείχαν σε θανατηφόρες συγκρούσεις κατά τη διάρκεια των κουρδικών ταραχών του 2014 στην Τουρκία εναντίον της προφανούς

²⁷

<https://web.archive.org/web/2014112013141/http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=ultranationalist-attacks-viewed-with-concern-1998-05-15>

²⁸ <https://web.archive.org/web/20141129021141/http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=47516>

²⁹

<https://web.archive.org/web/20141129014826/http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=mhp-leader-visits-slain-students-grave-2010-11-14>

³⁰

<https://web.archive.org/web/20141129014828/http://www.hurriyetdailynews.com/default.aspx?pageid=438&n=tension-spread-to-marmara-university-2010-11-12>

³¹ https://web.archive.org/web/20141117110048/http://www.todayszaman.com/national_ankara-police-detain-36-in-mhp-youth-branch-raid_256514.html

³² <https://web.archive.org/web/20141025082459/http://www.hurriyetdailynews.com/nationalists-stage-protests-against-package-across-turkey-.aspx?pageID=238&nid=55559>

συνεργασίας της τουρκικής κυβέρνησης με το ISIL (Ισλαμικό Κράτος) κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της πόλης Kobani (Dettmer, 2014). Μια ομάδα Γκρίζων Λύκων στο Sancaktepe της Κωνσταντινούπολης, προσπάθησε να λυντσάρει έναν νεαρό άνδρα.³³

Στις 20 Φεβρουαρίου 2015, ο Firat Yılmaz Çakiroğlu, αρχηγός της οργάνωσης Γκρίζοι Λύκοι στο Πανεπιστήμιο Ege, μαχαιρώθηκε μέχρι θανάτου από αριστερούς εξτρεμιστές και σύμφωνα με ορισμένες αναφορές, Κούρδους εθνικιστές φοιτητές.³⁴

Στις 7-8 Σεπτεμβρίου 2015, Τούρκοι εθνικιστές, συμπεριλαμβανομένων μελών των Γκρίζων Λύκων, επιτέθηκαν σε 128 γραφεία του φιλοκουρδικού Λαϊκού Δημοκρατικού Κόμματος (HDP) σε ολόκληρη την Τουρκία σε προφανή αντίποινα για τις αντικυβερνητικές επιθέσεις του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος (PKK) (McDonald, 2015). Μερικοί ισχυρίστηκαν ότι μερικές από τις επιθέσεις πραγματοποιήθηκαν από τα μέλη του AKP «που μεταμφιέζονται ως Γκρίζοι Λύκοι» (Ellis, 2015) ή ότι οι Γκρίζοι Λύκοι συνεργάστηκαν με τα μέλη AKP στις επιθέσεις στα γραφεία του HDP και τους αριστερούς που είναι ύποπτοι για συμπάθεια προς τους Κούρδους (Cross, 2015).

3.4.6 Δράση των Γκρίζων Λύκων εναντίον ξένων στόχων

Στα τέλη Νοεμβρίου του 2006 οι Γκρίζοι Λύκοι πραγματοποίησαν διαδηλώσεις κατά της επίσκεψης του Πάπα Βενέδικτου XVI στην Τουρκία (Wilkinson, 2006). Τον Ιούλιο του 2014 περίπου χίλιοι άνθρωποι διαδήλωσαν στην Kahramanmaraş κατά της παρουσίας Σύρων προσφύγων που εγκατέλειψαν τη Συρία κατά τον εμφύλιο πόλεμο που διεξάγεται εκεί.³⁵ Τον Ιούλιο του 2015 οι Γκρίζοι Λύκοι πραγματοποίησαν διαδηλώσεις σε όλη την Τουρκία, έκαψαν σημαίες της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, επιτέθηκαν σε κινεζικά εστιατόρια και Νοτιοκορεάτες τουρίστες που είχαν εκκληφθεί ως Κινέζοι στην πλατεία Sultanahmet της Κωνσταντινούπολης ως απάντηση στην απαγόρευση της κινεζικής κυβέρνησης να επιτρέψει στους μουσουλμάνους Ουιγούρους να τηρήσουν τη νηστεία κατά τη διάρκεια του ιερού μήνα του Ραμαζανιού (Girit, 2015, Erdemir & Tahiroglu, 2015). Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων επιτέθηκαν στο προξενείο της Ταϊλάνδης στην Κωνσταντινούπολη σε προφανή αντίποινα για την απέλαση εκατοντάδων Ουιγούρων από την Ταϊλάνδη. Σε μια συνέντευξη στον Τούρκο αρθρογράφο Ahmet Hakan, ο ηγέτης του MHP Devlet Bahçeli υποβάθμισε τις επιθέσεις (Dixon, 1999), δηλώνοντας ότι «Αυτά είναι μικρά παιδιά. Μπορεί να τους προκάλεσαν.

³³ <http://www.milliyet.com.tr/uc-buyuk-kent-de-karisti-gundem-1951452/>

³⁴ <http://www.milliyet.com.tr/uc-buyuk-kent-de-karisti-gundem-1951452/>

³⁵ <http://www.hurriyetdailynews.com/hundreds-march-against-syrian-refugees.aspx?pageID=238&nID=69122&NewsCatID=341>

Επιπλέον, πώς θα κάνεις διάκριση μεταξύ Κορεατών και Κινέζων; Και οι δύο έχουν λοξά μάτια. Έχει πραγματικά σημασία;» (Maas & Gagne, 2016) Τα σχόλια του Bahçeli θεωρήθηκαν ευρέως ρατσιστικά, και μαζί με ένα πανό που έγραφε «Ποθούμε κινέζικο αίμα» στα κεντρικά γραφεία του Ülkü Ocakları στην Κωνσταντινούπολη, η υπόθεση προκάλεσε σάλο τόσο στα τουρκικά όσο και στα διεθνή μέσα ενημέρωσης (Maas & Gagne, 2016).

Τον Νοέμβριο του 2015, οι Γκρίζοι Λύκοι διαμαρτυρήθηκαν για τη ρωσική εμπλοκή στον Εμφύλιο Πόλεμο της Συρίας κοντά στο ρωσικό προξενείο της Κωνσταντινούπολης, την Άγκυρα, και τα Άδανα, κατηγορώντας τη Ρωσία ότι σφάζει Σύρους Τούρκους (Aydin, 2015).

3.4.7 Δράση των Γκρίζων Λύκων που σχετίζεται με Τουρκικό Κράτος και το NATO

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970, ο πρώην στρατιωτικός εισαγγελέας και τούρκος δικαστής του Ανώτατου Δικαστηρίου Emin Değer απέδειξε τη συνεργασία μεταξύ των Γκρίζων Λύκων, της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ (CIA) και της τουρκικής οργάνωσης Kontrgerilla, μιας αντικομμουνιστικής οργάνωσης που οργανώθηκε στο πλαίσιο της Επιχείρησης Gladio του NATO, ενός σχεδίου ανταρτοπόλεμου σε περίπτωση κομμουνιστικής κατάληψης. Ο Martin Lee γράφει ότι η οργάνωση Kontrgerilla παρείχε τα όπλα στους Γκρίζους Λύκους (Lee, 1998), ενώ σύμφωνα με Tim Jacoby, η CIA μετέφερε τα πυροβόλα όπλα και τα εκρηκτικά στις μονάδες των Γκρίζων Λύκων μέσω ενός πράκτορα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 (Jacoby, 2014).

Κατά τη διάρκεια του σκανδάλου Susurluk του 1996, οι Γκρίζοι Λύκοι κατηγορήθηκαν ότι ήταν μέλη της Kontrgerilla (Pacal, 1997). Ο Abdullah Çatlı, δεύτερος στη διοίκηση της ηγεσίας των Γκρίζων Λύκων (Lee, 1998), σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια μιας σύγκρουσης αυτοκινήτων στο Susurluk, η οποία πυροδότησε το σκάνδαλο. Η έκθεση της ερευνητικής επιτροπής της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης του Απριλίου του 1997 «προσέφερε σημαντικές αποδείξεις για στενούς δεσμούς μεταξύ των κρατικών αρχών και των εγκληματικών συμμοριών, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης των Γκρίζων Λύκων στη διεξαγωγή παράνομων δραστηριοτήτων» (Park, 2008). Στις δίκες του 2008, ένα δικαστικό έγγραφο αποκάλυψε ότι η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών της Τουρκίας (MIT) εξόπλισε και χρηματοδότησε μέλη των Γκρίζων Λύκων για να πραγματοποιήσουν πολιτικές δολοφονίες. Στόχευαν συνήθως τα μέλη του Αρμενικού Μυστικού Στρατού για την Απελευθέρωση της Αρμενίας (ASALA),³⁶ που επιτίθονταν στις τουρκικές πρεσβείες στο εξωτερικό σε αντίποινα για τη συνεχή άρνηση του

³⁶https://web.archive.org/web/20141025065709/http://www.todayszaman.com/columnist-240183-on-%3Cb%3Ecrucifixes%3C/machete-attacks-raise-fears-over-widespread-violence_320660.html

τουρκικού κράτους ως προς την αναγνώριση της αρμενικής γενοκτονίας. Οι τουρκικές υπηρεσίες πληροφοριών έκαναν επίσης χρήση των Γκρίζων Λύκων στην κουρδό-τουρκική σύγκρουση, προσφέροντάς τους αμνηστία για τα εγκλήματά τους ως αντάλλαγμα (Lee, 2000).

3.5 Παραστρατιωτική δράση των Γκρίζων Λύκων εκτός Τουρκίας

Μια σθεναρά παντουρκιστική οργάνωση, στις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι Γκρίζοι Λύκοι επέκτειναν την περιοχή δράσης τους στα μετασοβιετικά κράτη με τους τουρκικούς και μουσουλμανικούς πληθυσμούς. Πολλές χιλιάδες μέλη τους πολέμησαν στον πρώτο πόλεμο του Ναγκόρνο-Καραμπάχ από την πλευρά του Αζερμπαϊτζάν, και στον πρώτο και δεύτερο πόλεμο της Τσετσενίας από την πλευρά της Τσετσενίας. Οι Γκρίζοι Λύκοι δραστηριοποιούνται σε πολλά μέρη της Ασίας, όπως το Αζερμπαϊτζάν, η Κίνα (Xinjiang), η Ρωσία, η Τσετσενία, η Κριμαία, η Συρία και η Ταϊλάνδη, αλλά και χώρες της Δυτικής Ευρώπης με σημαντικές τουρκικές κοινότητες, όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Σουηδία, αλλά και σε άλλες χώρες όπως το Βατικανό, και η Κύπρος (τόσο στην ελεύθερη όσο και στο κατεχόμενο από την Τουρκία τμήμα της). Θεωρείται η μεγαλύτερη δεξιά εξτρεμιστική οργάνωση στη Γερμανία.³⁷

3.5.1. Αζερμπαϊτζάν

Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Πολέμου του Ναγκόρνο-Καραμπάχ (1988-1994), τα μέλη των Γκρίζων Λύκων πολέμησαν στο πλευρό του Αζερμπαϊτζάν εναντίον των Αρμενίων, αλλά πολλοί σύμφωνα με πληροφορίες επέστρεψαν στην Τουρκία στα τέλη του 1992 (Chorbajian & Mutafian, 1994). Περίπου 200 μέλη των Γκρίζων Λύκων ήταν ακόμα στη ζώνη σύγκρουσης το Σεπτεμβρίου 1994 για να εκπαιδεύσουν τις μονάδες του Αζερμπαϊτζάν (Brzezinski & Sullivan, 1997).

Το 1993, ο υπουργός Εσωτερικών του Αζερμπαϊτζάν Isgandar Hamidov ίδρυσε το Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα, το οποίο ήταν γνωστό ως Boz Qurd («Γκρίζοι Λύκοι») (Fuller, 2007). Σύμφωνα με το ρωσικό πολιτικό επιστήμονα Stanislav Cherniavsky, οι Γκρίζοι Λύκοι του Αζερμπαϊτζάν προήλθαν από το εθνικιστικό Λαϊκό Μέτωπο το 1992 και «θεωρούσαν τον εαυτό τους έναν κλάδο των τουρκικών Γκρίζων Λύκων» (Cherniavskii, 2002) Καταχωρήθηκαν ως κόμμα από το Υπουργείο Δικαιοσύνης το 1994. Σε συνεντεύξεις το 1992-93, ο Hamidov ανέφερε ότι δεν υπάρχει οργανωτική σύνδεση με την Τουρκική οργάνωση,

³⁷

<https://web.archive.org/web/20200722040831/https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/260333/graue-woelfe-die-groesste-rechtsextreme-organisation-in-deutschland>

δηλώνοντας ότι οι «Γκρίζοι Λύκοι του Αζερμπαϊτζάν δεν είναι υποομάδα της τουρκικής οργάνωσης». ³⁸

Τον Μάρτιο του 1995, μια απόπειρα πραξικοπήματος εναντίον του προέδρου Heydar Aliyev πραγματοποιήθηκε στο Μπακού από τον αρχηγό της παραστρατιωτικής αστυνομίας Rovshan Javadov, τις τουρκικές οργανώσεις της άκρας δεξιάς (συμπεριλαμβανομένων των Γκρίζων Λύκων) και την αντιπολίτευση του Αζερμπαϊτζάν (Murinson, 2009). Σύμφωνα με Thomas de Waal, οι «σκιάδεις υποστηρικτές αυτής της εξέγερσης δεν αναγνωρίστηκαν ποτέ αλλά φαίνονται να έχουν περιλάβει εγκληματικά στοιχεία από την Τουρκία και μέλη των Γκρίζων Λύκων» (de Waal, 2003). Μετά από την απόπειρα πραξικοπήματος, ο Hamidov φυλακίστηκε, ενώ το Ανώτατο Δικαστήριο του Αζερμπαϊτζάν κατήργησε επίσημα το Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα λόγω των δεσμών που αυτό είχε με τους Γκρίζους Λύκους της Τουρκίας, τους οποίους θεώρησε μια τρομοκρατική οργάνωση. Το 2004, ο Hamidov απελευθερώθηκε με αμνηστία που του χορηγήθηκε από τον Πρόεδρο Ilham Aliyev. Το 2008, ο Hamidov αποσύρθηκε από την πολιτική, αλλά και από πρόεδρος του κόμματος, το οποίο παραμένει ανενεργό από τότε (Kyamal, 2014). Σύμφωνα με ένα άρθρο των Mahammad Imanli και Shahin Nasrullayev το 2007, οι Γκρίζοι Λύκοι δεν δρουν πλέον στο Αζερμπαϊτζάν (Imanli & Nasrullayev, 2007).

3.5.2 Κίνα (Xinjiang)

Οι Γκρίζοι Λύκοι, μετά τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης, «έστησαν στρατόπεδα εκπαίδευσης στην Κεντρική Ασία για νέους από τουρκόφωνες ομάδες» (Shimatsu, 2009). Αποτυγχάνοντας να βρουν την υποστήριξη στις μετασοβιετικές κέντρο-ασιατικές δημοκρατίες, στόχευσαν στους Ουιγούρους, που ζουν κυρίως στην κινεζική επαρχία Xinjiang και άρχισαν ενεργά να υποστηρίζουν το κίνημα ανεξαρτησίας του «Ανατολικού Τουρκεστάν». Στο πλαίσιο αυτό, οι ευρωπαϊκές παραφυάδες των Γκρίζων Λύκων επιτέθηκαν σε Κινέζους τουρίστες στις Κάτω Χώρες (Shimatsu, 2009). Το Ινστιτούτο Μελετών Ειρήνης και Συγκρούσεων ανέφερε το 2012 ότι οι οργανώσεις αυτές είναι «εξαιρετικά περιορισμένες ως προς την εμβέλεια και τη βάση υποστήριξής τους» (Singh, 2012). Τον Μάρτιο του 2020, αρκετά κινεζικά κρατικά μέσα δημοσίευσαν ένα άρθρο, το οποίο ισχυρίστηκε ότι το Παγκόσμιο Συνέδριο των Ουιγούρων (WUC) και «τα παρακλάδια του έχουν σφυρηλατήσει δεσμούς με τους Γκρίζους Λύκους» και ότι ο ιδρυτής του WUC Erkin Alptekin, είχαν συναντηθεί με τον Alpaslan Türkeş πολλές φορές πριν τον θάνατο του.³⁹

³⁸ <https://archive.vn/SFdiW>

³⁹ <http://en.people.cn/n3/2020/0316/c98649-9668832.html>

3.5.3 Ρωσία

Τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2015, το μέλος του Συμβουλίου της Ομοσπονδίας Andrey Klipash και δύο μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος της Κρατικής Δούμας πρότειναν την απαγόρευση των Γκρίζων Λύκων στη Ρωσία.⁴⁰ Τον Αύγουστο του 2020, το Ρωσικό Συμβούλιο Διεθνών Υποθέσεων, μια κυβερνητική δεξαμενή σκέψης, ταξινόμησε τους Γκρίζους Λύκους ως εξτρεμιστική οργάνωση.⁴¹

3.5.4 Τσετσενία

Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων πολέμησαν στην τσετσενική αυτονομιστική πλευρά κατά τη διάρκεια του Πρώτου Πολέμου της Τσετσενίας (1994-96) (Roy, Antoine, & King, 2007) και του Δεύτερου Πολέμου της Τσετσενίας (1999-2000) (Goltz, 2003, Isingor, 2000). Το CNN ανέφερε το 2000 ότι οι Γκρίζοι Λύκοι ήταν υπέρ των Τσετσένων αυτονομιστών και συνδέονταν με το Κόμμα της Μεγάλης Ένωσης (BBP), το οποίο είχε διασπαστεί από το MHP το 1993. Το άρθρο ανέφερε ότι «διευθύνουν τα τζαμιά και τις εμπορικές δραστηριότητες σε ορισμένα μέρη της Κωνσταντινούπολης. Σε αυτά τα τζαμιά, στα προάστια της πόλης, συλλέγονται οι προσφορές για τους Τσετσένους πρόσφυγες και αυτονομιστές μετά από καθημερινές προσευχές. Είναι χρήματα που πιθανότατα πηγαίνουν και σε στρατιώτες στην πρώτη γραμμή» (Isingor, 2000). Σύμφωνα με Svante Cornell είναι «ευρέως γνωστό ότι οι Γκρίζοι Λύκοι οργάνωσαν τις αποστολές όπλων στην Τσετσενία, πιθανότατα με γνώση, έστω και αποσπασματική, των τουρκικών αρχών» (Cornell, 1999). Ρωσικά μέσα ενημέρωσης ισχυρίστηκαν ότι η Τουρκική Κυβέρνηση γνώριζε και ενδεχομένως υποστήριξε, ή τουλάχιστον δεν εμπόδισε, τις δραστηριότητες των Γκρίζων Λύκων στην Τσετσενία (Balmason, 2011). Ο γεωργιανός υπουργός κρατικής ασφάλειας Valery Khaburdania δήλωσε το 2002 ότι οι Γκρίζοι Λύκοι αποτέλεσαν «αγωγό βοήθειας» των Τσετσένων μαχητών (Cohen, 2002).

Οι Γκρίζοι Λύκοι του Αζερμπαϊτζάν συμμετείχαν επίσης στον αγώνα κατά της Ρωσίας (Cornell, 2005). Τον Ιανουάριο του 1995, ο Kommersant αναφέρθηκε στην Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Αντικατασκοπείας (FSK) δηλώνοντας ότι οι Γκρίζοι Λύκοι του Αζερμπαϊτζάν έστειλαν 80 μαχητές στην Τσετσενία.⁴² Άλλοι 270 μαχητές πήγαν στην Τσετσενία το Δεκέμβριο του εν λόγω έτους (Evangelista, 2003)

⁴⁰ <http://www.rbc.ru/rbcfreenews/565c79a49a794730072e5723>

⁴¹ <https://archive.vn/UUXHY>

⁴² <https://archive.vn/QZONy>

3.5.5. Κριμαία

Σύμφωνα με έκθεση του Δεκεμβρίου του 2015 της ανεξάρτητης ρωσικής διαδικτυακής εφημερίδας Svobodnaya Pressa, οι Τατάροι εθνικιστές της Κριμαίας προφανώς άρχισαν να συνεργάζονται με τους Γκρίζους Λύκους (Ivanov, 2015). Σύμφωνα με το ρωσικό κρατικό πρακτορείο ειδήσεων Sputnik οι Γκρίζοι Λύκοι εδραίωσαν την παρουσία τους στη νότια Ουκρανία, ιδιαίτερα στο Kherson Oblast.⁴³

3.5.6 Συρία

Τα μέλη των Γκρίζων Λύκων πολέμησαν στον εμφύλιο πόλεμο της Συρίας (Tastekin, 2016) για να υποστηρίξουν τους Τούρκους της Συρίας, τους οποίους θεωρούν συγγενείς (Xudosi, 2019). Το MHP και οι Γκρίζοι Λύκοι έχουν παράσχει στη συριακή συνέλευση Τούρκων χρηματικά ποσά και μαχητές (Heller & Grimaldi, 2016)

3.5.7 Γερμανία

Οι Τούρκοι υπερεθνικιστές ήταν πάντα σχεδόν εντελώς απαρατήρητοι από το κοινό. Ο Alparslan Türkeş που το γνώριζε αυτό, προχωράει ένα βήμα παραπέρα: ένα χρόνο πριν από το θάνατό του το 1996, καλεί τους υποστηρικτές του να ενταχθούν στο CDU στην ετήσια γενική συνέλευση στο Grugahalle του Essen (Hunter, 2010). Πρέπει οι Γκρίζοι Λύκοι να διεισδύσουν στην πολιτική σκηνή της Γερμανίας. Η σημαντικότερη τουρκική οργάνωση που συνδέεται με τους Γκρίζους Λύκους στη Γερμανία είναι Türk Federasyon (Avrupa Demokratik Ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu, ADÜTFF), η οποία έχει περίπου 200 οργανώσεις υπό την αιγίδα της. Ιδρύθηκε το 1978 από 64 εθνικιστικές οργανώσεις, η επιρροή της μειώθηκε τη δεκαετία του 1980, αλλά αναβίωσε τη δεκαετία του 1990 και ισχυρίστηκε ότι έχει διπλασιάσει τα μέλη της μετά την εμπρηστική επίθεση στο Solingen το 1993. Αρνείται οποιαδήποτε άμεση σχέση με τους Γκρίζους Λύκους στην Τουρκία ή το MHP, ωστόσο, το μηνιαίο περιοδικό της δημοσιεύει άρθρα επαινώντας το MHP και καταγγέλλοντας αριστερές και κουρδικές οργανώσεις στην Τουρκία και τη Γερμανία. Επιπλέον, το Μάιο του 1998 ο αρχηγός του MHP Devlet Bahçeli μίλησε σε πλήθος 15.000 Γερμανών Τούρκων στην ετήσια συνάντηση της Türk Federasyon (Østergaard-Nielsen, 2003). Ο υπουργός Εσωτερικών της Βάδης-Βυρτεμβέργης Reinhold Gall δήλωσε ότι το Türk Federasyon είναι ένα «χωνευτήρι ακραίων εθνικιστών με τουρκικό προέλευσης μεταναστών». (Kolbl, 2012). Η Türk Federasyon έχει 7.000 ενεργά μέλη (σε σύγκριση, το νεοναζιστικό Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα (NPD) έχει 5.000 μέλη) (Meier,

⁴³ <https://archive.vn/7hxp2>

2013). Σύμφωνα με τον εκπαιδευτικό Kemal Bozai, η επιρροή τους στην τρίτη γενιά Τούρκων νέων – οι οποίοι «αναζητούν ταυτότητα», έχει «αυξηθεί σημαντικά» (Bergs, 2011).

Η ετήσια έκθεση του 2013 για την προστασία του Συντάγματος από το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εσωτερικών ανέφερε ότι ως αποτέλεσμα έρευνας από την αστυνομία τον Ιούνιο του 2013 σε τρία γερμανικά ομοσπονδιακά κρατίδια βρέθηκαν και κατασχέθηκαν από μέλη των Γκρίζων Λύκων «δύο όπλα με πυρομαχικά, πυροβόλα όπλα, γκλομπ, ηλεκτρικά όπλα αναισθητοποίησης και σπαθιά Σαμουράι».⁴⁴

Το Υπουργείο Εσωτερικών της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, το πολυπληθέστερο κράτος της Γερμανίας όπου εδρεύουν 70 οργανώσεις Γκρίζων Λύκων με περισσότερα από 2.000 μέλη (Bergs, 2011), παρακολουθεί επίσης την οργάνωση από το 2011.⁴⁵ Εντούτοις, ο Serdar Yüksel, σοσιαλδημοκρατικής που συμμετέχει στην κυβέρνηση συνεργασίας, δήλωσε σε μια συνέντευξη του 2011 ότι η απειλή των Γκρίζων Λύκων στη Γερμανία υποτιμάται. Είπε: «Όταν χιλιάδες Τούρκοι δεξιοί ριζοσπάστες συγκεντρώνονται στο Essen, δεν ανησυχούμε. Αλλά αν 100 μέλη του NPD παρελαύνουν, οργανώνουμε αμέσως μια αντί-διαδήλωση”” (Bergs, 2011). Ο Olaf Lehne, μέλος της Χριστιανοδημοκρατικής Ένωσης στο κρατικό κοινοβούλιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας, δήλωσε σε συνέντευξη ότι οι Γκρίζοι Λύκοι «βρίσκονται σε αυτή τη χώρα, δυστυχώς, και πολύ συχνά αγνοούνται». Πρόσθεσε επίσης ότι έχουν μεγάλο αριθμό υποστηρικτών μεταξύ των νέων (Stoldt, 2011). Μια άλλη σημαντική οργάνωση που συνδέεται με τους Γκρίζους Λύκους είναι το ATIB (Avrupa Türk-İslam Birliği – Union der Türkisch-Islamischen Kulturvereine in Europa).⁴⁶

Σύμφωνα με την κρατική κυβέρνηση της Βάδης-Βυρτεμβέργης, από το 2012 υπάρχουν 45 σύλλογοι και οργανώσεις Γκρίζων Λύκων στο κράτος αυτό. Στις οργανώσεις αυτές συχνά δίνονται μη πολιτικά ονόματα (συνήθως πολιτιστικά και αθλητικά) για να αποκρύψουν την ταυτότητά τους (Kolbl, 2012).

3.5.8 Αυστρία

Πρόσφατες ταραχές στην πρωτεύουσα της Αυστρίας Βιέννη αποδεικνύουν, ότι η νεότερη γενιά του τουρκικού δεξιού εξτρεμισμού εξαπλώνεται και πάλι, σε μια γενιά νέων τουρκικών οικογενειών που ζουν στην Αυστρία, στη δεύτερη ή τρίτη γενιά των μελών τους. Στις 22

⁴⁴ <https://web.archive.org/web/20141107183211/http://www.verfassungsschutz.de/embed/annual-report-2013-summary.pdf>

⁴⁵ https://web.archive.org/web/20141102021247/http://www.mik.nrw.de/uploads/media/UEl kuecue-Broschuere_01.pdf

⁴⁶ <https://web.archive.org/web/20200823070519/http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/18/093/1809353.pdf>

Ιουνίου 2019, Τούρκοι εθνικιστές εξτρεμιστές επιτέθηκαν σε συγκέντρωση γυναικών στη Βιέννη. Για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν υπήρχε ειρήνη στους δρόμους της συνοικίας Favoritern της Βιέννης, όπου ζει μεγάλος αριθμός της τουρκικής κοινότητας. Όλα ξεκίνησαν με μια συγκέντρωση από κουρδική οργάνωση γυναικών. Οι συμμετέχουσες θέλησαν να επισημάνουν τον αυξανόμενο αριθμό δολοφονιών γυναικών στην Τουρκία και την Αυστρία. Στη συνέχεια, οι γυναίκες δέχθηκαν επίθεση από μια ομάδα Τούρκων ανδρών που ήταν μέλη των Γκρίζων Λύκων. Περίπου εκατό δεξιοί εξτρεμιστές εμφανίστηκαν μέσα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, και η αστυνομία αναπτύχθηκε σε μεγάλη κλίμακα. Οι γυναίκες κατέφυγαν σε ένα κοντινό κτίριο και έπρεπε να περιμένουν εκεί για ώρες για λόγους ασφαλείας. Η αντίδραση του κομματικού κατεστημένου της Αυστρίας δείχνει ότι δεν έχουν απάντηση στο ερώτημα, το οποίο βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής ένταξης για μεγάλο χρονικό διάστημα: «Θα πρέπει οι Αυστριακοί, με όλη τη νομική εξουσία, να αμφισβητήσουμε αυτές τις απειλές, να αντιμετωπίσουμε την τουρκική κυβέρνηση με ένα αίτημα να σταματήσει η προπαγάνδα του AKP και τη χάραξη πολιτικής υπέρ της ιδεολογίας του Erdoğan εδώ στην Ευρώπη, ή θα πρέπει να παραμείνουμε ήρεμοι;» Το ρητορικό αυτό ερώτημα δεν έχει ακόμα απαντηθεί (Nur Duz, 2019).

3.5.9 Βέλγιο

Η Belçika Türk Federasyonu (BTF) θεωρείται ότι είναι «συνδεδεμένη» ή τρέφει συμπάθεια για τους Γκρίζους Λύκους (Koutroubas et al., 2009). Σύμφωνα με μια μελέτη, ο στόχος της οργάνωσης είναι «να προωθήσει την πίστη μεταξύ των νέων τουρκικής καταγωγής στον προγονικό πολιτισμό, τη θρησκεία και την ιστορία τους και να κρατήσει ζωντανή την τουρκική ταυτότητα στην Ευρώπη». Η BTF ισχυρίζεται ότι δεν αντιτίθεται στην ενσωμάτωση των Βέλγων-Τούρκων στην κοινωνία υποδοχής τους, αλλά μάλλον στην αφομοίωση τους από αυτήν. Οι δραστηριότητές της επικεντρώνονται κυρίως σε «ζητήματα που σχετίζονται με τις εθνικές ευαισθησίες της Τουρκίας». Για παράδειγμα, έχει διαδηλώσει κατά της ανέγερσης ενός μνημείου γενοκτονίας των Αρμενίων στις Βρυξέλλες (Koutroubas et al., 2009). Κατά τη διάρκεια των δημοτικών εκλογών του 2006 δύο μέλη του BTF ήρθαν στην προσοχή των ΜΜΕ: ο Fuat Korkmazer στον κατάλογο των Φλαμανδών Χριστιανοδημοκρατών (CD&V) στη Γάνδη και ο Murat Denizli στον κατάλογο του Γαλλόφωνου Σοσιαλιστικού Κόμματος (PS) στο Schaerbeek, μια κοινότητα στην περιοχή των Βρυξελλών. Και στις δύο περιπτώσεις, οι πολιτικοί παρατηρητές θεώρησαν ότι ήταν μια προσπάθεια των βελγικών κομμάτων να προσελκύσουν δεξιούς Τούρκους ψηφοφόρους σε κοινότητες όπου υπάρχουν πολλοί Τούρκοι, με ή χωρίς βελγική υπηκοότητα. Ο Korkmazer έλαβε πολύ χαμηλό αριθμό ψήφων, ενώ ο

Denizli εξελέγη αλλά αναγκάστηκε να παραιτηθεί επειδή ανακαλύφθηκε ότι είχε ψευδή διεύθυνση και ζούσε σε άλλη κοινότητα⁴⁷ (Hugues, 2006).

Το Türk Ocağı (TO), ένας πολιτιστικός οργανισμός στη Γάνδη συνδέεται επίσης με τους Γκρίζους Λύκους (Dorzee, 2006). Ο πρόεδρος του, Mehmet Özcelik, είναι μέλος της κοινοβουλευτικής ομάδας του Φλαμανδικού Σοσιαλιστικού Κόμματος στο Berchem. Αρνείται τη Γενοκτονία των Αρμενίων και είναι γνωστό ότι συμμετείχε σε συνεδρίαση των Βρυξελλών προς τιμήν του Alparslan Türkeş (Belien, 2006).

Σύμφωνα με τον Πολ Paul Beliën, οι Γκρίζοι Λύκοι «λέγεται ότι οργάνωσαν τις αντικουρδικές ταραχές και επιδρομές σε κουρδικά καταστήματα στις Βρυξέλλες το 1994 και το 1998» (Belien, 2006).

3.5.10 Ολλανδία

Το 1979, το Ολλανδικό Επιστημονικό Συμβούλιο Κυβερνητικής Πολιτικής ανέφερε ότι οι συγκρούσεις μεταξύ των Γκρίζων Λύκων και της Ολλανδικής-Τουρκικής Ένωσης Εργαζομένων (HTIB) είχαν λάβει χώρα στους εορτασμούς της Πρωτομαγιάς (Pennix, 1979). Οργανώσεις όπως η Τουρκική Ομοσπονδία Ολλανδίας (Turkse Federtie Nederland, TFN)⁴⁸ και η Τουρκική Ισλαμική Ομοσπονδία (Τούρκοι Islamitische Federtie) έχουν δεσμούς με τους Γκρίζους Λύκους (Anci, 2004). Σύμφωνα με Wangmo και Yazilitas, οι Γκρίζοι Λύκοι στις Κάτω Χώρες έχουν συμμετάσχει σε ποικίλες δραστηριότητες, που κυμαίνονται από εγκληματικές και εθνικιστική προπαγάνδα έως την υποστήριξη σε ομάδες ποδοσφαίρου. Η οργάνωση είχε μεγαλύτερη επιρροή τη δεκαετία του 1990, όταν πολλοί Τούρκοι μετανάστες πρώτης γενιάς «διατηρούσαν ένα βαθύ ενδιαφέρον για την τουρκική πολιτική και οι οποίοι είχαν μια βαθιά αίσθηση της τουρκικής τους ταυτότητας» (Wangmo & Yazilitas, 2004). Οι ακτιβιστές των Γκρίζων Λύκων συμμετείχαν – με διάφορα επίπεδα επιτυχίας – στις τοπικές πολιτικές οργανώσεις αρκετών ολλανδικών δήμων (Haffmans, 2011). Τον Νοέμβριο του 2020, ο βουλευτής του VVD Bente Becker_κατέθεσε πρόταση για την απαγόρευση των Γκρίζων Λύκων. Η πρόταση υποστηρίχθηκε από 147 μέλη του κοινοβουλίου με 3 μέλη να την καταψηφίζουν. Και οι τρεις ψήφοι κατά της πρότασης προήλθαν από το Denk.⁴⁹

⁴⁷ <https://web.archive.org/web/20141031034106/http://www.standaard.be/cnt/g1j11c1cn>

⁴⁸ <http://www.atour.com/~aahgn/news/20020110a.html>

⁴⁹ <https://www.nieuwson.nl/nederland-wil-een-verbod-op-organisatie-grijze-wolven/>

3.5.11 Γαλλία

Τον Μάιο του 1984, ο ηγέτης των Γκρίζων Λύκων Abdullah Çatli πραγματοποίησε βομβιστική επίθεση εναντίον μνημείου της Γενοκτονίας των Αρμενίων στο Alfortville, προάστιο του Παρισιού (Grosscup, 1991).

Σύμφωνα με την Direction générale de la sécurité intérieure τα μέλη των Γκρίζων Λύκων συμμετείχαν σε διαδήλωση της 21ης Ιανουαρίου 2012 στο Παρίσι κατά της έγκρισης του νομοσχεδίου που ποινικοποιεί την άρνηση της Γενοκτονίας των Αρμενίων στη Γαλλία (Meynial, 2012). Σύμφωνα με το δημοσιογράφο Jean Eckian, ένας από τους «υποκινητές», ο Yusuf Ziya Arpacik, είχε αγωνιστεί στον πόλεμο του Nagorno-Karabakh και ενάντια στις αμερικανικές δυνάμεις κατά τη διάρκεια των εξεγέρσεων μετά την εισβολή στο Ιράκ.⁵⁰

3.5.12 Σουηδία

Στις 13 Σεπτεμβρίου 2015 σημειώθηκε έκρηξη σε κουρδικό πολιτικό κέντρο στη Στοκχόλμη της Σουηδίας, έπειτα από συγκρούσεις μεταξύ Τούρκων, Κούρδων και αντιφασιστικών ομάδων σε συγκέντρωση που διοργάνωσαν οι Σουηδοί Γκρίζοι Λύκοι (McDonald, 2015).

Το Σουηδικό Πράσινο Κόμμα επλήγη από πολιτικό σκάνδαλο τον Απρίλιο του 2016, καθώς εμφανίστηκαν εικόνες του Υπουργού Στέγασης και μέλους του κόμματος Mehmet Kaplan που συμμετείχε σε δείπνο με ηγετικά μέλη των Γκρίζων Λύκων.⁵¹ Ο Kaplan παραιτήθηκε όταν ένα βίντεο του 2009 δόθηκε στη δημοσιότητα στο οποίο συνέκρινε τη μεταχείριση των Παλαιστινίων από το Ισραήλ με εκείνη των Εβραίων από τη ναζιστική Γερμανία.⁵²

3.5.13 Βατικανό

Στις 13 Μαΐου 1981 ο Mehmet Ali Ağca, μέλος των Γκρίζων Λύκων, αποπειράθηκε να δολοφονήσει τον Πάπα Ιωάννη Παύλο Β' στην πλατεία του Αγίου Πέτρου στο Βατικανό. Οι εγέφαλοι της υπόθεσης δολοφονίας δεν αναγνωρίστηκαν και ο ρόλος της οργάνωσης παραμένει ασαφής. Σύμφωνα με τους Daniel Pipes και Khalid Duran οι Γκρίζοι Λύκοι φαίνεται να έχουν εμπλακεί στην απόπειρα δολοφονίας και αναφέρουν ότι ο Ağca «με τον δικό του συγκεχυμένο τρόπο μπερδεψε τα τουρκικά εθνικιστικά αισθήματα με το φονταμενταλιστικό Ισλάμ» (Pipes & Duran, 1993). Εντούτοις, οι Ιταλοί ερευνητές δεν μπόρεσαν να αποδείξουν τη σύνδεσή του με τους Γκρίζους Λύκους (Prabha, 2008).

⁵⁰ <http://www.panarmenian.net/eng/news/100991/>

⁵¹ <http://www.aljazeera.com/news/2016/04/sweden-green-party-infiltrated-islamists-160426130534157.html>

⁵² <http://www.thelocal.se/20160425/green-party-sweden-crisis-romson-fridolin>

3.5.14 Κύπρος

Μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974, οι Γκρίζοι Λύκοι «συνέχισαν να διαδραματίζουν ρόλο στη ριζοσπαστικοποίηση της διαμάχης με τους Ελληνοκύπριους, συμμετέχοντας ενεργά στη βία στο νησί» (Pearlman & Cunnigham, 2012). Υποστήριξαν ενεργά τον Rauf Denktaş, τον πρόεδρο της μη-αναγνωρισμένης «Βόρειας Κύπρου» κατά την περίοδο 1983 και 2005, και συμμετείχαν, σύμφωνα με Χάρη Αναστασίου, στον κρατικό εκφοβισμό των πολιτών (Anastasiou, 2008). Στις 20 Μαρτίου του 1994 δολοφονείται έξω από το σπίτι του στη Λευκωσία, πιθανόν με εντολή των Τουρκικών μυστικών υπηρεσιών και των Γκρίζων Λύκων, ο Θεόφιλος Γεωργιάδης, Ελληνοκύπριος εθνικιστής, πολιτικός επιστήμονας και εθνικός αγωνιστής.⁵³ Τον Ιούλιο του 1996, σύμφωνα με κάποιες πηγές, ο Kutlu Adali, Τουρκοκύπριος δημοσιογράφος που είχε επικρίνει τον Denktaş και τις πολιτικές του, σκοτώθηκε από τους Γκρίζους Λύκους (Anastasiou, 2008).

Τον Αύγουστο του 1996, οι Γκρίζοι Λύκοι συμμετείχαν σε επίθεση εναντίον μιας διαδήλωσης Ελληνοκυπρίων κατά της Τουρκικής κατοχής της Βόρειας Κύπρου. Ο Τάσος Ισαάκ, Έλληνας διαδηλωτής, ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου από τους Γκρίζους Λύκους στη Ζώνη Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (Johnson, 2007).

Τον Ιούλιο του 1997 οι Γκρίζοι Λύκοι συγκρούστηκαν στη Βόρεια Κύπρο με Κούρδους φοιτητές πανεπιστημίου οι οποίοι διαδήλωναν κατά της εισβολής της Τουρκίας στο βόρειο Ιράκ σε αναζήτηση του PKK.⁵⁴

Στις 17 Οκτωβρίου 2003 ο Murat Kanatlı, Τουρκοκύπριος δημοσιογράφος και εκδότης της αντιπολιτευόμενης εφημερίδας *Yeniçağ*, «δέχθηκε επίθεση από ομάδα 20-30 ατόμων που ανήκουν στους Γκρίζους Λύκους» σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Τύπου (IPI). Ο Kanatlı είχε καλύψει τη διαδήλωση των Γκρίζων Λύκων κατά της «παρέμβασης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών στις εκλογές στη Βόρεια Κύπρο (Fritz, 2003)

Κατά τη διάρκεια του δημοψηφίσματος του 2004 για το Σχέδιο Ανάν, οι Γκρίζοι Λύκοι έκαναν εκστρατεία για το «όχι». Κατά τη διάρκεια της περιόδου πριν το δημοψήφισμα, τουλάχιστον 50 ακτιβιστές των Γκρίζων Λύκων έφτασαν στη Βόρεια Κύπρο και προκάλεσαν ταραχές εναντίον υποστηρικτών υπέρ της επικύρωσης (Sayin, 2009). Ήταν ύποπτοι για την επίθεση σε μοτοσικλετιστές που έφεραν πανό που έγραφε «ναι στην ψηφοφορία» (Anastasiou, 2008).

⁵³ <http://www.scribd.com/document/72937494/Θεόφιλος-Γεωργιάδης-Πορεία-προς-το-Θάνατο>

⁵⁴ <http://www.refworld.org/docid/469f387d1e.html>

Τον Οκτώβριο του 2013, οι Γκρίζοι Λύκοι άνοιξαν νέα έδρα στη συνοικία Köşklüçiftlik της βόρειας Λευκωσίας. Κατά τη διάρκεια της τελετής των εγκαινίων, ο Adem Yurdagül, ο πρόεδρος των Γκρίζων Λύκων στην Κύπρο εκφώνησε ομιλία, ενώ οι οπαδοί φώναζαν συνθήματα όπως «Η πεδιάδα της Λευκωσίας είναι το σπίτι των Γκρίζων Λύκων», «Η Κύπρος είναι τουρκική και θα παραμείνει τουρκική», "Είμαστε στρατιώτες του [Alparslan] Türkeş», «Το Κίνημα των Γκρίζων Λύκων δεν μπορεί να αποτραπεί».⁵⁵

Τον Νοέμβριο του 2013 ξέσπασε μία μάχη μεταξύ μελών των Γκρίζων Λύκων και Κούρδων φοιτητών του Πανεπιστημίου της Εγγύς Ανατολής στη Βόρεια Λευκωσία με αποτέλεσμα τη σύλληψη 23 ατόμων. Σύμφωνα με την εφημερίδα Havadis, «η αιτία της μάχης ήταν οι ισχυρισμοί της οργάνωσης των Γκρίζων λύκων ότι κάποιοι Κούρδοι φοιτητές έσπασαν τα παράθυρα του κτιρίου της οργάνωσης Γκρίζων λύκων. Περίπου 500 μαθητές βγήκαν στους δρόμους κρατώντας ρόπαλα και πέτρες και η αστυνομία ζήτησε ενίσχυση για να τους θέσει υπό έλεγχο».⁵⁶

3.6 Τρόπος δράσης των Γκρίζων Λύκων στα πλαίσια της τουρκικής διασποράς

Οι χώρες της ΕΕ – ιδίως η Γερμανία – είναι ο αγαπημένος προορισμός για μουσουλμάνους πρόσφυγες και Τούρκους που αναζητούν ευκαιρίες απασχόλησης. Από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι τουρκικές κοινότητες έχουν εξαπλωθεί σε όλη την Ευρώπη, αλλά η πλειοψηφία τους συγκεντρώνεται στη Γερμανία και την Αυστρία, όπου οι Τούρκοι συμμετείχαν στην ανοικοδόμηση της οικονομίας των δύο αυτών χωρών. Τα κατά προσέγγιση στοιχεία είναι τα εξής: στη Γερμανία υπάρχουν πιθανότατα γύρω στα 2,5 εκατομμύρια Τούρκοι, στη Γαλλία, 400.000, στις Κάτω Χώρες, 350.000, στην Αυστρία, 200.000, στο Ηνωμένο Βασίλειο, 200.000, στο Βέλγιο, 100.000, στην Ελβετία, 80.000, στη Σουηδία 40.000, στη Δανία, 40.000, στη Νορβηγία, 20.000, στην Ιταλία, 10.000, και πιθανότατα μερικές χιλιάδες στην Ισπανία, τη Φινλανδία και σε άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης (Kettani, 1986; Gerholm & Yngve, 1988, Bruneau, 1994; Tapia, 1994, Canaran, 1995, Nonneman, 1996, Cohen 1997, Hear 1998). Από ένα σύνολο περίπου τεσσάρων εκατομμυρίων, σχεδόν τα δύο τρίτα ζουν στη Γερμανία, κυρίως στο Βερολίνο (Ashkenazi, 1990, Greve & Çinar, 1998) και άλλες πόλεις. Η κοινότητα του Βερολίνου αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία των Τούρκων μεταναστών στη Δυτική και Βόρεια Ευρώπη. Είναι σημαντικό ότι η τουρκική κοινότητα

55

<http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/36F52905DC4DBE3EC2257C140044B20B?OpenDocument&print>

56

<http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/d2f0876e1500506ac2257076004d01cb/124f3fe8b670f019c2257c1d00496b33?OpenDocument>

αποτελεί περίπου το ένα τρίτο του συνόλου των αλλοδαπών στη Γερμανία που αριθμούν περίπου 7,5 εκατομμύρια. Η κοινότητα έχει υψηλό ποσοστό γεννήσεων (2,6% ετησίως, περισσότερο από το ποσοστό στην Ανατολία που είναι περίπου 2,3% ετησίως). Πρόκειται για έναν νεαρό πληθυσμό, το ένα τρίτο του οποίου είναι κάτω των 18 ετών, με περίπου το 80% αυτών των νέων να έχουν γεννηθεί και να έχουν πάει σχολείο στην Ευρώπη.

Οι Γκρίζοι Λύκοι δεν είναι πλέον οργανωμένοι μόνο στην Τουρκία, υπάρχουν επίσης τουλάχιστον 20.000 Τούρκοι υπερεθνικιστές στη Γερμανία και περίπου 5.000 στην Αυστρία, αλλά ο αριθμός των υποστηρικτών τους αυξάνεται. Μεταμφιεσμένοι σε αβλαβείς δομές, αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, υπονομεύουν τη γερμανική και την αυστριακή κομματική πολιτική εδώ και χρόνια, ενώ παραμένουν σχεδόν απαρατήρητες από το ευρύτερο κοινό. Τα ιδρύματα νεολαίας που προσφέρουν ελεύθερα μαθήματα Κορανίου και εκπαίδευση στις πολεμικές τέχνες φροντίζουν τους νέους. Προωθούν μια ριζοσπαστική νεολαία όπου τα σύνορα θολώνουν. Μερικοί νέοι λύκοι από την Ευρώπη μετακόμισαν ακόμη και στη Συρία ως «πολεμιστές του Θεού».

Οι περίπου 270 σύλλογοι του Türk Federasyon στη Γερμανία και την Αυστρία τηρούν την αρχή της νομιμότητας και δεν ζητούν τη βίαιη υλοποίηση των πολιτικών τους στόχων. Ωστόσο, η δεξιά εξτρεμιστική ιδεολογία τους εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα για την εσωτερική ασφάλεια των χωρών και την ενσωμάτωση των κοινοτήτων αυτών. Ειδικότερα, τα μέλη των συλλόγων αυτών εργάζονται με μεθοδικότητα έτσι ώστε οι νέοι της διασποράς να ακολουθήσουν πιστά τον τουρκισμό και να διατηρήσουν την τουρκική ως την εθνική τους ταυτότητα. Αυτό συμβαδίζει με την υποτίμηση άλλων εθνοτικών ομάδων όπως οι Κούρδοι, οι Αρμένιοι ή οι Εβραίοι. Το έργο των συλλόγων δεν παραμένει χωρίς συνέπειες. Οι νέοι που είναι δικτυωμένοι, ιδίως μέσω του διαδικτύου, διαδίδουν τον ρατσισμό τους με προσβλητικό τρόπο και, για παράδειγμα, ζητούν προφορικά βία ή αντίσταση. Ως κόμμα που στηρίζει την πλειοψηφία του ΑΚΡ στη σημερινή τουρκική κυβέρνηση, οι Γκρίζοι Λύκοι έχουν πρόσβαση σε γραφεία και θέσεις στον μηχανισμό ασφαλείας και το δικαστικό σώμα. Σύμφωνα με τον Ali Ertan Toprak, πρόεδρο της Κουρδικής Κοινότητας της Γερμανίας. «Οι οπαδοί του Gülen στον τουρκικό κρατικό μηχανισμό αντικαθίσταται όλο και περισσότερο από στελέχη των Γκρίζων Λύκων». Οι Γκρίζοι Λύκοι είναι ο νέος στρατηγικός εταίρος του Erdoğan, και έχουν την ευκαιρία να επεκτείνουν την εξουσία και την επιρροή τους, όπως ακριβώς έκανε παλαιότερα και το κίνημα του ισλαμιστή ιεροκήρυκα Fetullah Gülen. Ο Toprak προειδοποιεί επίσης: «Τα στελέχη του κόμματος θα χρησιμοποιήσουν την αυξανόμενη δύναμή τους για να αποτρέψουν την ειρηνική συνύπαρξη διαφορετικών εθνοτικών ομάδων στη Γερμανία και την Αυστρία.»

4. ΟΙ ΓΚΡΙΖΟΙ ΛΥΚΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΜΕ

Πλέον είναι σαφές ότι η τουρκική παρουσία και η δράση των Γκρίζων Λύκων, ιδίως στη Γαλλία, την Αυστρία και τη Γερμανία προκαλεί ανησυχία. Έχει γίνει απειλή για την ευρωπαϊκή ταυτότητα και πρόκληση για τις αξίες της. Και αυτό θεωρείται ζήτημα εθνικής ασφάλειας που δεν μπορεί να παραμεριστεί, ιδίως εφόσον οι συνταγματικοί νόμοι της ΕΕ θεωρούν ότι οποιαδήποτε συμπεριφορά ή προσέγγιση που έρχεται σε αντίθεση με τις ευρωπαϊκές αξίες είναι ένα θέμα, το οποίο τιμωρείται από το νόμο. Σε αυτά τα πλαίσια, με επερώτηση που κατέθεσαν οι ευρωβουλευτές Marco Zanni, Anna Bonfrisco, Paolo Borchia και Susanna Ceccardi στις 10 Νοεμβρίου 2020 (E-006101/2020 - Rule 138) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλείται να συζητήσει και να αποφασίσει αν θα εντάξει τους Γκρίζους Λύκους στη λίστα με τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Το σκεπτικό της απαγόρευσης βασίζεται στο γεγονός ότι οι ευρωβουλευτές θεωρούν τους Γκρίζους Λύκους μία οργάνωση «που συνδέεται με την ακροδεξιά στην Τουρκία και το ριζοσπαστικό Ισλάμ, και ότι μερικά από τα μέλη τους έχουν λάβει μέρος σε αποσταθεροποιητικές δράσεις και αποσχιστικά κινήματα εντός του ευρωπαϊκού εδάφους».⁵⁷

Τον Νοέμβριο του 2020, η Γαλλία απαγόρευσε το γαλλικό παράρτημα της οργάνωσης των Γκρίζων Λύκων⁵⁸ μετά την καταστροφή ενός Μνημείου Γενοκτονίας των Αρμενίων, την οργάνωση στρατοπέδων εκπαίδευσης μάχης στην περιοχή Ardèche το 2019, της υποκίνησης βίας εναντίον των Κούρδων και των Αρμενίων ⁵⁹ και της διοργάνωσης πορειών με στόχο Αρμένιους κοντά στη Λυών.⁶⁰ Το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας επέκρινε την απαγόρευση και δήλωσε: «θα υπάρχουν αντίποινα σε αυτή την απόφαση με τον ισχυρότερο τρόπο». Επιπλέον, κατηγόρησε τη γαλλική κυβέρνηση ότι ανέχεται τις ενώσεις που συνδέονται με το PKK και το FETÖ.⁶¹

Είναι σημαντικό να δει κανείς πως τα διάφορα ευρωπαϊκά ΜΜΕ παρουσίασαν την απαγόρευση. Το BBC (Παράρτημα B1 – Άρθρο 1) αναφέρεται στους Γκρίζους Λύκους ως ακροδεξιά οργάνωση που συμμαχεί με τον πρόεδρο της Τουρκίας Recep Tağir Erdoğan, και ότι ενώ η απαγόρευση σχετίζεται με τα προαναφερθέντα γεγονότα, είναι απόρροια των κακών σχέσεων μεταξύ Γαλλίας και Τουρκίας. Το άρθρο αναφέρει ότι η απαγόρευση περιορίζεται

⁵⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-006101_EN.html

⁵⁸ <https://www.aljazeera.com/news/2020/11/2/france-to-ban-turkish-ultra-nationalist-grey-wolves-group>

⁵⁹ https://www.lemonde.fr/politique/article/2020/11/04/en-france-le-mouvement-ultranationaliste-turc-des-loups-gris-officiellement-dissous_6058483_823448.html

⁶⁰ <https://www.vice.com/en/article/epddna/turkey-france-armenia-grey-wolves-lyon>

⁶¹ https://web.archive.org/web/20201211102429/http://www.mfa.gov.tr/no_-276_-bozkurtlar-hareketinin-kapatilmasina-iliskin-bakanlar-kurulu-karari-hk.en.mfa

στο έδαφος της Γαλλίας, καθώς η οργάνωση είναι διεθνής, και ότι δραστηριότητες και συναθροίσεις των μελών της επισείουν χρηματικές ποινές ή ακόμη και φυλάκιση. Το Reuters (Παράρτημα B1 – Άρθρο 2) αναφέρεται στους Γκρίζους Λύκους ως ακροδεξιά εθνικιστική οργάνωση που είναι ιδιαίτερα επιθετική. Σκόπιμο είναι να αναφέρει κανείς ότι οι επιθέσεις των Γκρίζων Λύκων εντάσσονται και συζητούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της βίας που προέρχεται από ισλαμικά στοιχεία χωρίς ωστόσο να γίνεται χρήση του όρου τρομοκρατία. Η DW (Παράρτημα B1 – Άρθρο 3) αναφέρεται στους Γκρίζους Λύκους ως παραστρατιωτική πτέρυγα του ακροδεξιού MHP, και εντάσσει την απαγόρευση στο ευρύτερο πλαίσιο αντιπαράθεσης της Άγκυρας με το Παρίσι. Αναφέρεται στη Γενοκτονία των Αρμενίων, τις μάχες στο Nagorno-Karabakh και παραθέτει ένα σύντομο ιστορικό της οργάνωσης. Τέλος, σύμφωνα με την εφημερίδα Independent (Παράρτημα B1 – Άρθρο 4) οι Γκρίζοι Λύκοι αναφέρονται ως μία υπερεθνικιστική οργάνωση που ευθύνεται για βίαιες πράξεις και χρήση λόγου μίσους στη Γαλλία, δίνοντας έμφαση στις επιθέσεις εναντίον των Αρμενίων στη Γαλλία. Τους συνδέει επίσης με τον πρόεδρο της Τουρκίας Recep Tayyip Erdoğan και την ένταση μεταξύ Τουρκίας και Γαλλίας, και την ανάκληση του Τούρκου Πρέσβη για διαβουλεύσεις στην Άγκυρα.

Στην Αυστρία, ο χαιρετισμός των Γκρίζων Λύκων καθώς και τα σύμβολά τους απαγορεύτηκαν νόμιμα από την 1η Μαρτίου 2019. Η χρήση τους τιμωρείται με πρόστιμα έως 4.000 ευρώ.⁶² Το υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας καταδίκασε την απαγόρευση. «Είναι σκανδαλώδες το γεγονός ότι ο χαιρετισμός των Γκρίζων Λύκων, ο οποίος είναι το σύμβολο ενός νόμιμου πολιτικού κόμματος στην Τουρκία, βρίσκεται στον ίδιο κατάλογο με το σύμβολο του PKK, μιας αιματηρής τρομοκρατικής οργάνωσης». Η Τουρκία κάλεσε επίσης την Αυστρία να «διορθώσει αυτό το λάθος», καθώς «προσβάλλει βαθιά τις διμερείς σχέσεις μεταξύ Τουρκίας και Αυστρίας» (Nur Duz, 2019). Στις αρχές Μαρτίου 2019, οι υποστηρικτές των Γκρίζων Λύκων ξεκίνησαν εκστρατεία στο Twitter στέλνοντας στον καγκελάριο Sebastian Kurz εκατοντάδες φωτογραφίες ανθρώπων που έδειχναν τον χαιρετισμό. Ο Kurz υπεραμύνθηκε της απαγόρευσης που δηλώνει ότι άνθρωποι και οργανώσεις που δεν αποδέχονται τις δημοκρατικές αξίες, ή αγωνίζονται ενάντια σε αυτές τις αξίες, δεν έχουν θέση στην Αυστρία.⁶³ Τον Ιανουάριο του 2020 τέσσερις Τούρκοι οδηγοί λεωφορείων απολύθηκαν στη Βιέννη επειδή

⁶²<https://web.archive.org/web/20200728193817/https://www.heute.at/s/diese-13-extremistischen-symbolen-werden-verboten-55522543>

⁶³<https://web.archive.org/web/20200728194300/https://www.heute.at/s/kurz-sagt-rechten-wolfsgrussen-den-kampf-an-41838218>

χαιρέτησαν όπως οι Γκρίζοι Λύκοι.⁶⁴ Στις 26 Ιουνίου 2020 τουρκικές εθνικιστικές ομάδες, που αναγνωρίστηκαν από τον δημοσιογράφο Jake Hanrahan ως μέλη των Γκρίζων Λύκων, επιτέθηκαν σε κουρδικές διαδηλώσεις στη Βιέννη διαμαρτυρόμενοι για την τουρκική επιχείρηση στο Ιρακινό Κουρδιστάν.⁶⁵ Η Τουρκία επέκρινε τη χρήση βίας από την αυστριακή αστυνομία και υποστήριξε ότι η διαδήλωση οργανώθηκε από τους υποστηρικτές του PKK.⁶⁶

Σήμερα, ως ακροδεξιά εξτρεμιστική ομάδα, οι Γκρίζοι Λύκοι παρακολουθούνται από τις γερμανικές αρχές.⁶⁷ Η ομάδα μεταφέρει τις συγκρούσεις με τους Κούρδους και τους Αρμενίους, καθώς επίσης και την αριστερά, από τη μητέρα πατρίδα τους την Τουρκία στη Γερμανία.⁶⁸ Σύμφωνα με Neues Deutschland οι Γκρίζοι Λύκοι είναι η μεγαλύτερη ακροδεξιά οργάνωση στη Γερμανία – με ιδιότητα μέλους – από το 2013 (Meier, 2013). Ένα άρθρο του Der Spiegel του 2014 εκτίμησε ότι η συμμετοχή τους φτάνει τα τουλάχιστον 10.000 άτομα. (Baumgärtner & Diehl, 2014). Ένα άρθρο του 2017 που δημοσιεύθηκε από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για την Αγωγή του Πολίτη εκτίμησε ότι έχουν πάνω από 18.000 μέλη (Wolfe, 2017). Τα μέλη τους έχουν εμπλακεί ενεργά σε επιθέσεις (Baumgärtner & Diehl, 2014) και σε συγκρούσεις με Κούρδους στη Γερμανία.⁶⁹ Τον Οκτώβριο του 2018 η DW (Παράρτημα B2- Άρθρο 1) αναφέρεται στην πιθανότητα απαγόρευσης των Γκρίζων Λύκων στη Γερμανία. Αναφέρει ότι οι Γκρίζοι Λύκοι είναι μια υπερεθνικιστική οργάνωση με βίαιη συμπεριφορά που προωθεί το φασισμό. Η δράση της θεωρείται από μέλη του CDU αντισυνταγματική. Σύμφωνα με τη DW οι Γερμανοί πολιτικοί σχεδιάζουν να απαγορέψουν τα σύμβολα και τους χαιρετισμούς των Γκρίζων Λύκων καθώς προσομοιάζουν αυτά των Ναζί. Γίνεται επίσης αναφορά στη δράση των Γκρίζων Λύκων που περιλαμβάνουν σφαγές και δολοφονίες, με ειδική αναφορά στην απόπειρα δολοφονίας του Πάπα Ιωάννη Παύλου του Β'. Σε μεταγενέστερο άρθρο της η DW (Παράρτημα B2- Άρθρο 2), τον Νοέμβριο του 2020, επανέρχεται στην απαγόρευση των Γκρίζων Λύκων στη Γερμανία, στη σκιά των εξελίξεων στην Γαλλία. Αναφορά γίνεται στο τουρκικής καταγωγής μέλος του CDU το οποίο αναφέρει ότι η οργάνωση στη Γερμανία αριθμεί 20.000 μέλη και ότι οι Γκρίζοι Λύκοι ευθύνονται για

⁶⁴ <https://web.archive.org/web/20200728213820/https://www.dailysabah.com/politics/2020/01/31/4-turkish-bus-drivers-fired-over-gray-wolf-sign-in-vienna>

⁶⁵ <https://web.archive.org/web/20200731134913/https://ahvalnews.com/turks-austria/turkish-ultranationalists-attack-kurdish-rallies-vienna>

⁶⁶ <https://web.archive.org/web/20200715134551/https://www.reuters.com/article/us-turkey-austria/turkey-austria-trade-barbs-over-kurdish-turkish-clashes-in-vienna-idUSKBN240193>

⁶⁷ <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2014-06/nrw-cdu-extremisten>

⁶⁸ <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2014-06/nrw-cdu-extremisten>

⁶⁹

https://web.archive.org/web/20141107183722/http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Downloads/EN/Broschuere/n/2013/vsb_kurzfassung_engl_2012.pdf?__blob=publicationFile

εκατοντάδες δολοφονίες στην Τουρκία και το εξωτερικό. Το άρθρο παρουσιάζει συνοπτικά την ιστορία της οργάνωσης και τη σχέση που έχει με τον Recep Tağip Erdoğan, θεωρώντας την το μακρύ χέρι του προέδρου.

Σε ένα πρόσφατο άρθρο της Enlightenment and Extremism Research Unit που δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 2020, ο ερευνητής καταγράφει τη μαρτυρία ενός μέλους των Γκρίζων Λύκων στη Γερμανία (Παράρτημα B3). Η συνέντευξη βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει πως γίνεται η μύηση των νέων μελών στις οργανώσεις που τελούν υπό την αιγίδα των Γκρίζων Λύκων στις χώρες με τουρκική διασπορά και πως τα μέλη τους δρουν στη συνέχεια. Η συνέντευξη δείχνει πως οι ηγετικές ομάδες των Γκρίζων Λύκων προσηλυτίζουν νέους, ακόμη και από αριστερές οικογένειες, πως τους μεταδίδουν την ιδεολογία της οργάνωσης τόσο ως προς τον τουρκισμό όσο και το Ισλάμ, πως τους στρατολογούν στη συνέχεια στις διάφορες πολιτοφυλακές, και την εκπαίδευση που λαμβάνουν πριν αναλάβουν δράση εναντίον των Κούρδων, των Αρμενίων και άλλων στόχων. Αναφορά γίνεται επίσης στον τρόπο με τον οποίο χρηματοδοτούνται οι επιχειρήσεις, μέσω εκβιασμών και παροχής προστασίας. Ειδική αναφορά γίνεται στη συμμετοχή των μελών της οργάνωσης στα διάφορα κόμματα που παίρνουν μέρος στις εκλογές στη Γερμανία (π.χ., CDU, SPD). Το άρθρο εμφανώς στοχεύει να καταδείξει ότι η Γκρίζοι Λύκοι λειτουργούν ως μία παραστρατιωτική οργάνωση.

Είναι σημαντικό να αναφέρει κανείς ότι σε κάθε περίπτωση απαγόρευσης των Γκρίζων Λύκων από μία χώρα, η Τουρκία και ο πρόεδρος της Τουρκίας Recep Tağip Erdoğan σπεύδουν να καταδικάσουν την απαγόρευση, και απειλούν τις χώρες που προβαίνουν σε αυτές με αντίποινα (π.χ., μποϊκοτάζ προϊόντων, ανάκληση πρεσβευτών, κλπ.)

Από τα άρθρα που παρουσιάστηκαν διαπιστώνει κανείς ότι σε γενικές γραμμές τα MME ακολουθούν ένα συγκεκριμένο τρόπο παρουσίασης της απαγόρευσης των Γκρίζων Λύκων στη Γαλλία και τη Αυστρία, ως μίας ακροδεξιάς και υπερεθνικιστικής οργάνωσης, χωρίς ωστόσο πουθενά να αναφέρεται ο όρος τρομοκρατία ή τρομοκρατική οργάνωση. Με το ίδιο περίπου τρόπο παρουσιάζεται η πιθανότητα απαγόρευσης στη Γερμανία. Επίσης γίνεται προσεκτική αναφορά στις επιθέσεις των Γκρίζων Λύκων με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφευχθούν περιπτώσεις κατά την οποία γίνεται προώθηση της ιδεολογίας τους. Η δράση των Γκρίζων Λύκων πλέον συνδέεται άμεσα με τον Τούρκο πρόεδρο Recep Tağip Erdoğan. Η συνοπτική αναφορά στα γεγονότα, χωρίς λεπτομέρειες στοχεύει στην αποτροπή της μετάδοσης ή του μιμητισμού των μεθόδων που υιοθετούν οι Γκρίζοι Λύκοι όταν διαπράττουν τις βίαιες επιθέσεις τους, καθώς τα MME προσπαθούν να μην συμβάλλουν στην περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση, τη στρατολόγηση, την κινητοποίηση στη βία και την μίμηση μεθόδων

τρομοκρατικής επίθεσης από άλλους. Γίνεται επίσης προσπάθεια να μην γίνει διάχυση του φόβου και να μειωθεί στο ελάχιστο ο αρνητικός αντίκτυπος της αναφοράς στην τρομοκρατία, στη προκειμένη περίπτωση μέσω της χρήσης άλλων όρων (π.χ., ακροδεξιός εξτρεμισμός, κλπ.). Επίσης, η παρουσίαση των γεγονότων και της δράσης των Γκρίζων Λύκων δεν φαίνεται να ενθαρρύνει ούτε τη διαιώνιση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων που συνδέονται με τον ισλαμισμό.

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως γίνεται κατανοητό από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, υπάρχουν πολλές εκτιμήσεις όσον αφορά των ρόλο των ΜΜΕ στην αντιμετώπιση της απειλής της τρομοκρατίας, την ενίσχυση του φόβου, ή την ακούσια προώθηση των στόχων των τρομοκρατών. Ένας από τους τομείς που προαναφέρθηκαν είναι η συζήτηση σχετικά με τρόπο που τα ΜΜΕ αναφέρονται και περιγράφουν τρομοκρατικές ενέργειες και κατά πόσο αυτό μπορεί να οδηγήσει στην κοινωνική μετάδοση της τρομοκρατίας ή το μιμητισμό. Η θεωρία της κοινωνικής μετάδοσης έχει χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο οι συμπεριφορές μπορούν να μεταφερθούν εντός μιας ομάδα ομοϊδεατών ατόμων ή κοινοτήτων, με τον ίδιο τρόπο που μεταφέρεται ένας ιός στην επιδημιολογία. Ωστόσο, η έννοια της μετάδοσης παραμένει πιο αμφιλεγόμενη από τη μιμητική θεωρία. Η παρούσα ανάλυση βρίσκει ότι η θεωρία της μίμησης παρέχει μια πιο τεκμηριωμένη άποψη από τη θεωρία της μετάδοσης, με τα ΜΜΕ να έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στην μίμηση των μεθόδων ή να ενθαρρύνουν τις επιθέσεις λόγω της επιθυμίας ορισμένων ατόμων να αποκτήσουν παρόμοια φήμη. Σχετικά λίγοι άνθρωποι επηρεάζονται άμεσα από μια τρομοκρατική επίθεση, έτσι οι περισσότεροι άνθρωποι μαθαίνουν για τα γεγονότα από την προβολή της τρομοκρατίας μέσω κάποιας έκδοσης των ΜΜΕ. Ωστόσο, η σχέση των ΜΜΕ με την τρομοκρατία περιορίζεται στην συνεισφορά. Αυτό οφείλεται στον περίπλοκο και μη-γραμμικό χαρακτήρα της ριζοσπαστικοποίησης, συμπεριλαμβανομένης μιας ποικιλίας παραγόντων επιρροής, καθώς και στην έλλειψη συνέπειας των επιπτώσεων μεταξύ των ατόμων ή του χρόνου.

Εν ολίγοις, ενώ υπάρχει διαφωνία εντός της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής τόσο της θεωρίας κοινωνικής μετάδοσης όσο και των μιμητικών θεωριών στην τρομοκρατία, υπάρχουν σημαντικά εμπειρικά στοιχεία στη βιβλιογραφία που δείχνουν ότι τα ΜΜΕ μπορούν και μερικές φορές συμβάλλουν στη ριζοσπαστικοποίηση, τη στρατολόγηση, την κινητοποίηση στη βία και την μίμηση μεθόδων τρομοκρατικής επίθεσης. Ωστόσο, αν και η αναφορά των ΜΜΕ για την τρομοκρατία μπορεί να συμβάλει στην απειλή από ορισμένα άτομα, δεν επηρεάζει όλους όλη την ώρα ή με τον ίδιο τρόπο. Επιπλέον, τα παραδοσιακά ΜΜΕ μπορούν να συμβάλουν στις αρνητικές συνέπειες της τρομοκρατίας, καθώς έχουν τη δύναμη να ενισχύσουν ή/και να καταστείλουν τις κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της τρομοκρατίας (για παράδειγμα, επίπεδα φόβου ή κοινωνικής συνοχής) – αλλά δεν είναι σταθερά υπεύθυνα για καμία από τις δύο επιπτώσεις.

Η κάλυψη της τρομοκρατίας από τα ΜΜΕ σε οποιαδήποτε μορφή ενισχύει τις συνέπειες της τρομοκρατίας, επειδή μεταδίδει επιθέσεις σε μεγαλύτερο ακροατήριο από ό,τι θα επηρεαζόταν

άμεσα. Ωστόσο, τα στοιχεία του λόγου και της διαμόρφωσης μπορούν να μειώσουν τον αρνητικό αντίκτυπο της αναφοράς στην τρομοκρατία. Η ανάλυση δείχνει επίσης ότι η ακούσια προώθηση συμβαίνει, λόγω της επικοινωνίας που αποκτούν οι τρομοκράτες μέσω της κάλυψης των γεγονότων από τα ΜΜΕ. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η χρήση υπεύθυνων και ηθικών πρακτικών από τα ΜΜΕ κατά την κάλυψη τρομοκρατικών ενεργειών. Τέτοιες πρακτικές μπορούν να συμβάλουν στο να διασφαλιστεί ότι οι ανακριβείς πληροφορίες, οι οποίες διαδίδουν δυσανάλογο φόβο, δεν αναπαράγονται και ότι η διαμόρφωση τρομοκρατικών συμβάντων από τα ΜΜΕ δεν ενθαρρύνει τη διαιώνιση προκαταλήψεων και στερεοτύπων.

Υπάρχει μια συνέχεια απόψεων που τοποθετούν τα ΜΜΕ κάπου μεταξύ ένοχου και θύματος της τρομοκρατίας. Ωστόσο, η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Υπάρχει μια συμβιωτική σχέση μεταξύ των ΜΜΕ και της τρομοκρατίας, και υπάρχει ένας συνεχής αγώνας μεταξύ παραγόντων που επηρεάζουν (όπως τα κυβερνητικά μηνύματα, τρομοκρατικοί στόχοι, και ο δημόσιος καταναλωτισμός), οι οποίοι πιέζουν τα παραδοσιακά ΜΜΕ ενημέρωσης να αναφέρονται στην τρομοκρατία με συγκεκριμένους τρόπους. Οι επιλογές που κάνουν τα ΜΜΕ στην κάλυψη τρομοκρατικών ενεργειών όσον αφορά το λόγο και την εικόνα έχουν επιπτώσεις στον αντίκτυπο που έχουν όσον αφορά την ενίσχυση του φόβου, την αναπαραγωγή των προκαταλήψεων και την ακούσια προώθηση των στόχων των τρομοκρατών στόχων. Το κλειδί είναι να βρεθεί μια ισορροπημένη προσέγγιση για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων, την αύξηση του θετικού αντίκτυπου και το σεβασμό της ανεξαρτησίας των ΜΜΕ.

Όσον αφορά την μελέτη περίπτωσης ο εθνικισμός και οι ακραίες παντουρκικές ιδέες του οργανώθηκαν ως ιδεολογία από το Κόμμα Εθνικιστικής Δράσης ΜΗΡ στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Οι ιδέες αυτές έγιναν η ιδεολογική βάση του κόμματος, ως εκ τούτου ήταν ένα μέρος του πολιτικού προγράμματος. Ο Παντουρκισμός ως ιδεολογία ενός κόμματος είχε υποστεί κάποιους μετασχηματισμούς, με την εισαγωγή του παράγοντα Ισλάμ. Αλλά το Ισλάμ δεν έρχεται σε αντίθεση με τις παντουρκικές ιδέες και υιοθέτησε μέρος του τουρκικού πολιτισμού και της ταυτότητας. Η δραστηριότητα του ΜΗΡ απαγορεύτηκε μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1980, αλλά σύντομα ξεκίνησε η διαδικασία της ανοικοδόμησης του. Με την απελευθέρωση των τουρκικών ανεξάρτητων κρατών στην Κεντρική Ασία από την ΕΣΣΔ, οι παντουρκικές ιδέες και τα προγράμματα ενισχύθηκαν στην Τουρκία. Από την άποψη αυτή, ο ρόλος του ΜΗΡ είναι σημαντικός στην Τουρκία και αυτό μαρτυρείται στην πολιτική της δραστηριότητα. Μπορούμε να σημειώσουμε ότι υπό την ηγεσία του Devlet Bahçeli δεν έγιναν σημαντικές αλλαγές στην ιδεολογία του κόμματος. Σήμερα, οι κύριες αρχές και οι απόψεις του Alpasan Türkeş και, ως εκ τούτου, ο Παντουρκισμός αποτελούν την ιδεολογική βάση του

κόμματος. Από την άλλη, στις παντουρκικές ιδέες εισάγονται νέες προσεγγίσεις που αντιστοιχούν στις σύγχρονες εξελίξεις. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην καθιέρωση στενότερων σχέσεων συνεργασίας μεταξύ της Τουρκίας και των δημοκρατιών αυτών. Στο μέλλον η Τουρκία θα επιδιώξει να δημιουργήσει μιας κάποιας μορφής ένωση των τουρκόφωνων κρατών βάση των ιστορικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών και εθνοτικών τους ομοιοτήτων. Οι κυβερνήσεις της Τουρκίας και ο πρόεδρος της Recep Tağip Erdoğan θα επιδιώξουν τη διείσδυση στις κοινωνίες των γειτονικών κρατών, αλλά και ευρύτερα της ευρωπαϊκής ηπείρου, μέσω των Γκρίζων Λύκων για να αποσταθεροποιήσουν τα κράτη αυτά με στόχο να επιβάλουν την παντουρκική και ισλαμική ιδεολογία τους, στα πλαίσια αυτών των επιδιώξεων που η Τουρκία ανοιχτά πλέον παρουσιάζει ως «Γαλάζια Πατρίδα».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Alver, A. (2013). Postmodern Responses to the September 12th 1980 Military Coup D'Etat in Turkish Literature Search within citing articles. *Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi*. Istanbul University: 6.

Anastasiou, H. (2008). *The Broken Olive Branch: Nationalism, Ethnic Conflict, and the Quest for Peace in Cyprus*. Syracuse, New York: Syracuse University Press.

Arıkan, E. B. (1999). *The Programme of the Nationalist Action Party: An Iron Hand in a Velvet Glove?. Turkey Before and After Atatürk*. Frank Cass.

Ashkenazi, A. (1990). The Turkish Minority in Germany and Berlin. *Immigrants and Minorities* 9(3): 303–16.

Aslan, F., Bozay, K.. (2012). *Graue Wölfe heulen wieder: Türkische Faschisten und ihre Vernetzung in Deutschland* [Grey wolves howl again: Turkish fascists and their networks in Germany] 3rd Edition. Unrast Verlag.

Atkins, S. E. (2004). Grey Wolves (Turkey). *Encyclopedia of Modern Worldwide Extremists and Extremist Groups* (pg. 110–111). Westport, Connecticut: Greenwood Press..

Avcı, G. (2004). Religion, Transnationalism and Turks in Europe. In Çarkoğlu, A., Rubin, B. (eds.). *Turkey and the European Union: Domestic Politics, Economic Integration and International Dynamics*. Routledge. .

Beckett, C. (2016) . Fanning the Flames: Reporting Terror in a Networked World. Tow Center for Digital Journalism, 22 September 2016, [Πρόσβαση: https://www.cjr.org/tow_center_reports/coverage_terrorism_social_media.php - Προσπέλαση: 06.-01.2021]

Benam, C. (2017). Restricted access An Intellectual History of Turkish Nationalism: Between Turkish Ethnicity and Islamic Identity by Umut Uzer. *The Middle East Journal*. **71** (1): 165–166.

Brown, K., Koehler, D., Patel, N., Gering, J. (2017). Lost for Words: Questioning the Relationship between Trauma and Radicalisation. Dart Center for Journalism & Trauma, 15 September 2017. [Πρόσβαση: <https://dartcenter.org/resources/lost-words-questioning-relationship-between-trauma-and-radicalisation> - Προσπέλαση: 06.-01.2021]

Bruneau, M. 1994. Espaces et territoires de diasporas. *L'Espace Géographique* 23(1): 5–19.

- Brzezinski, Z., Sullivan, P. (1997). *Russia and the Commonwealth of Independent States: Documents, Data, and Analysis*. Washington, D.C.: M. E. Sharpe.
- Canaran, K. (1995). *Avrupa'da Müslüman azınlıklar*. Istanbul: İnsan.
- Canefe, N., Bora, T. (2004). Intellectual Roots of Anti-European Sentiments in Turkish Politics: The Case of Radical Turkish Nationalism. In Çarkoğlu, A., Rubin, B. (eds.). *Turkey and the European Union: Domestic Politics, Economic Integration and International Dynamics*. London: Routledge.
- Chorbajian, L., Mutafian, C., Donabedian, Patrick (1994). *The Caucasian Knot: The History and Geopolitics of Nagorno-Karabagh*. Zed Books. p. 34.
- Cohen, R. (1997). *Global Diasporas: An Introduction*. Seattle: University of Washington Press.
- Combs, C.C. (2017). *Terrorism in the Twenty-First Century*. Abingdon: Routledge, 2017.
- Combs, C.C., Slann, M. (2007). "Grey Wolves". *Encyclopedia of terrorism*. New York: Facts On File.
- Cooley, J.K. (2002). *Unholy Wars: Afghanistan, America and International Terrorism*. 3rd Edition). London: Pluto Press.
- Cornell, S. (2005). *Small Nations and Great Powers: A Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus*. Routledge.
- Cornell, S. E. (1999). International Reactions to Massive Human Rights Violations: The Case of Chechnya" *Europe-Asia Studies*. 51 (1): 92
- de Waal, T. (2003). *Black Garden: Armenia and Azerbaijan Through Peace and War*. New York: New York University Press.
- Değer, M. E. (1978). CIA, Kontrgerilla ve Türkiye (in Turkish). Ankara: Kendi Yayını.
- Duran, K. (1993). *Muslims in the West: Can Conflict Be Averted?*. Philadelphia and Washington: United States Institute of Peace.
- European Commission (2019). STRIVE for Development: Strengthening Resilience to Violent Extremism. Brussels: European Commission.
- Evangelista, M. (2003). *The Chechen Wars: Will Russia Go the Way of the Soviet Union?*. Washington: Brookings Institution Press.

- Fijnaut, CC. F. (2016). *The Containment of Organised Crime and Terrorism: Thirty-Five Years of Research on Police*. Judicial and Administrative Cooperation. BRILL.
- Ganser, D. (2005). *NATO's Secret Armies: Operation GLADIO and Terrorism in Western Europe*. London: Routledge.
- Gerholm, T., Yngve L. (1988). *The New Islamic Presence in Western Europe*. London: Mansell.
- Gingeras, R. (2014). *Heroin, Organized Crime, and the Making of Modern Turkey*. Oxford University Press.
- Goltz, T. (2003). *Chechnya Diary: A War Correspondent's Story of Surviving the War in Chechnya*. New York: Thomas Dunne Books.
- Greve, M., Çinar T. (1998). *Das türkische Berlin*. Berlin: Ausländerbeauftragte des Senats.
- Grosscup, B. (1991). *The new explosion of terrorism*. Far Hills, NJ: New Horizon Pr.
- Hear, N. (1998). *New Diasporas*. London: UCL Press.
- Heinz, D. (2015). *Global Secret and Intelligence Services*. London: Routledge.
- Hendrick, J.D. (2013). *Gülen: The Ambiguous Politics of Market Islam in Turkey and the World*. New York: New York University Press.
- Heper, M., Sayari, S. (2001). *Political Leaders and Democracy in Turkey*. Lanham, Maryland: Lexington
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*. New York, NY: Columbia University Press.
- Hunter, S. T. (2010). *Iran's Foreign Policy in the Post-Soviet Era: Resisting the New International Order*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.
- Imanli, M. Nasrullayev, S. (2007). Fight Against Terrorist Financing. *Crime & Justice International. National Criminal Justice Reference Service*. 23 (99): 35–37.
- Jackson, R., Smyth, M.B., Gunning, J. (2009). *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*. Abingdon: Routledge.
- Jacob, L. (1981). *Pan-Turkism in Turkey. A study in irredentism*. London: C. Hurst & Co. Ltd.
- Jacoby, T. (2015). *Political Violence, the 'War on Terror' and the Turkish State*. University of St Andrews.

- Jacoby, T.(2012). *Fascism, Civility and the Crisis of the Turkish State. Political Civility in the Middle East*. Routledge. .
- Jenkins, G. (2008). *Political Islam in Turkey*. New York: Palgrave Macmillan.
- Johnson, W. (2007). *Balkan inferno: betrayal, war and intervention, 1990–2005*. Enigma Books, 2007
- Karasapan, O.(1989). Turkey and US Strategy in the Age of Glasnost. *Middle East Report*. 17 (160): 587–606.
- Kettani, A. (1986). *Muslim Minorities in the World Today*. London: Mansell.
- Koutroubas, T., Vloeberghs, W., Yanasmayan, Z. (2009). *Political, Religious and Ethnic Radicalisation Among Muslims in Belgium*. MICROCON Policy Working Paper 5, Brighton: MICROCON.
- Landau, J. M. (1973). *Middle Eastern Themes: Papers in History and Politics*. London: Frank Cass.
- Lee, M.A. (2000). *The Beast Reawakens: Fascism's resurgence from Hitler's Spymasters to Today's Neo-Nazi Groups and Right Wing Extremists*. New York: Routledge.
- Mani, B. V. (2002). *On the Question, "what is Turkish-German?" Minority Literatures and the Dialectics of Exclusion*. Stanford University.
- Marcus, A. (2007). *Blood and Belief: The PKK and the Kurdish Fight for Independence*. New York University Press.
- Martin, G. (2017). *Understanding Terrorism: Challenges, Perspectives, and Issues*. London: Sage. 240–41.
- Matusitz, J. (2013). *Terrorism and Communication: A Critical Introduction*. London: Sage.
- Murinson, A. (2009). *Turkey's Entente with Israel and Azerbaijan: State Identity and Security in the Middle East and Caucasus*. London: Routledge.
- Naylor, R.T. (1999). *Economic Warfare: Sanctions, Embargo Busting, and Their Human Cost*. Boston: Northeastern University Press
- Nonneman, G. (1996). *Muslim Communities in the New Europe*. Reading: Ithaca Press.

- O'Connor, F., Baser, B. (2018). "Communal violence and ethnic polarization before and after the 2015 elections in Turkey: attacks against the HDP and the Kurdish population. *Southeast European and Black Sea Studies*. 18 (1): 9–10.
- Østergaard-Nielsen, E. (2003). *Transnational Politics: The Case of Turks and Kurds in Germany* (pg.51-52). London: Routledge.
- Park, B. (2008). Turkey's Deep State: Ergenekon and the Threat to Democratisation in the Republic. *Royal United Services Institute*: 54.
- Pearlman, W., Cunningham, K.G. (2012). Nonstate Actors, Fragmentation, and Conflict Processes. *Journal of Conflict Resolution*. 56 (3): 11.
- Peters, L.S. (2010). *The big world experiment: the mobilization of social capital in migrant communities*. FMG: Amsterdam Institute for Social Science Research (AISSR).
- Pipes P., (1979). *Ethnic minorities*. Netherlands Scientific Council for Government Policy.
- Prabha, K. (2008). *Defining Terrorism*. New Delhi, India: Institute for Defence Studies and Analyses.
- Rabasa, A., Larrabee, F. S. (2008). *The Rise of Political Islam in Turkey*. Santa Monica: RAND Corporation.
- Rabasa, A., Larrabee, F. S.(2008). *The Rise of Political Islam in Turkey*. Defense Technical Information Center.
- Roudometof V. (2013). *Globalization and Orthodox Christianity: The Transformations of a Religious Tradition*. Routledge.
- Roy, O., Sfeir, A., King, (2007). *The Columbia World Dictionary of Islamism*. New York: Columbia University Press.
- Sedgwick, M. (2010). The Concept of Radicalization as a Source of Confusion. *Terrorism and Political Violence*, 22(4): 479–94.
- Sloan, S., Anderson, S. K. (2009). *"Gray Wolves". Historical Dictionary of Terrorism*. Lanham, Maryland: Scarecrow Press.
- Slomp, H. (2011). *Europe, a Political Profile: An American Companion to European Politics*. Volume 1. Santa Barbara, California: ABC-CLIO.

Spyroglou, V. (2006) A Populist Surge Splits Turkey From Its Traditional Allies. Defense & Foreign Affairs Strategic Policy. *International Strategic Studies Association*: 13.

Sullivan, C. (2011). Grey Wolves. In Martin, Gus (eds.). *The SAGE Encyclopedia of Terrorism* (pg. 236–7). 2nd Edition. Sage Publications.

Tapia, S. (2005). *Migrations et diasporas turques. Circulation migratoire et continuité territoriale (1957–2004)*. Paris: Maisonneuve et Larose.

Tunander, O. (1995). A New Ottoman Empire? The Choice for Turkey: Euro-Asian Centre vs National Fortress. *Security Dialogue*. 26 (4): 413–427.

Turhan, M. (2016) *Ülkü Ocakları: 1966-1980*. Ankara: Panama.

Türkeş A. (1975). *Temel Görüşler*. İstanbul.

Türkeş A. (2010). *Milli Doktrin Dokuz Işık*, İstanbul.

Uslu, N. (2003). *The Turkish-American Relationship Between 1947 and 2003: The History of a Distinctive Alliance*. New York: Nova Science.

Wangmo, T., Yazilitas, D. (2004). *Turkish and Kurdish Identity and Nationalism in the Netherlands*. New York: Humanity In Action..

White, J. (2020). *Terrorism and the Mass Media*. London: Royal United Services Institute.

Zulaika, J., Douglass, W. (1996). *Terror and Taboo: The Follies, Fables, and Faces of Terrorism*. Abingdon: Routledge.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Afeyan, B. "Compressing Time, Expanding Horizons: The Armenian Film Festival of San Francisco in February 2004". Armenian News Network / Groong. University of Southern California. 1 March 2004

Akin Ünver. "Turkey's "Deep-State" and the Ergenekon Conundrum" (PDF). Middle East Institute. April 2009.

Alexopoulos, D. "By the Grey Wolves Tension at the Patriarchate". The Hellenic Radio (ERA). 28 October 2005

Apple Jr, R. W. . (). "Trial of Mehmet Ali Agca: 6 years of neofascist ties". The New York Times. 25 May 1981

Aydin, Armagan (). "Ülkü Ocakları ve Alperen Ocakları'ndan 'Türkmen Dağı' protestosu". Zaman 21 November 2015

Ayik, Z., Yoruk, Z.F. "Istanbul University: Alleged Police-Ulkucu Collaboration Escalates Tensions". Hürriyet 13 December 1996.

Bale, J. M. "Definition of Terrorism". Monterey Terrorism & Research Education Program. Middlebury Institute of International Studies at Monterey. 7 January 2013.

Balmasov, S. "Шторм в "тихой гавани" чеченских боевиков". pravda.ru 20 October 2011

Baumgärtner, M., Diehl, J. "Türkische Nationalisten in Deutschland: Die unheimlichen Grauen Wölfe [Turkish nationalists in Germany: The Uncanny Grey Wolves]". Der Spiegel 15 February 2014

Beauchamp, Z.. "Syria's Turkmen: who they are, and what they have to do with Russia's downed plane". Vox. 24 November 2015

Beliën, P. "Grey Wolves in Politics: The Immigrant Far-Right Joins the European Left". The Brussels Journal. 10 September 2006

Bergs, M. "Wie die rechtsradikalen "Grauen Wölfe" junge Türken ködern". Westdeutsche Allgemeine Zeitung 28 February 2011

Birand, M.A. "You reap what you sow". Hürriyet Daily News. 19 May 2006.

Broadhurst, C. "Uighur deportation sparks anger in Turkey". Radio France Internationale. 9 July 2015

Butler, D. "Police detain Turks protesting Pope at Aya Sofya". Reuters. 22 November 2006

Çelikkan, M. "Ülkü Ocakları". Radikal. 18 December 2003

Cohen, A (). "Moscow, Washington and Tbilisi Wrestle With Instability in the Pankisi". EurasiaNet. 19 February 2002

Cohen, S. "Ozal sees plot behind shooting". The Christian Science Monitor. 20 June 1988

Cross, T. "Tensions running high in Turkey as elections loom". Radio France Internationale. 26 October 2015

Cunningham, S. "Thailand's Shrine Bombing – The Case For Turkey's Grey Wolves". Forbes. 24 August 2015

CWI reporters in Istanbul. "Hundreds of thousands on Taksim Square on Mayday". Committee for a Workers' International. 2 May 2010

de Bellaigue, C. . "Obituary: Alpaslan Turkes". The Independent. 9 April 1997

Dettmer, J.. "Kobani is Falling to ISIS in Syria. Kurd Protests Explode in Turkey". The Daily Beast. 10 October 2014.

Dixon, Norm (). "Kurds defy repression with strong vote for HADEP". Green Left Weekly. 28 April 1999

Dorzée, H.. "Le loup gris du PS hante Schaerbeek". Le Soir 12 October 2006

Ellis, R. "Comment: Is President Erdogan behaving more like Bashar al-Assad?". Famagusta Gazette. 21 September 2015

Erdemir, A., Tahiroglu, M. "Turkish Grey Wolves target 'Chinese'". Politico Europe. 30 July 2015A

Erdemir, A., Tahiroglu, M. "Turkish Grey Wolves target 'Chinese'". Politico. 30 July 2015

Ergil, Doğu "Parties and political identities". Today's Zaman. 22 April 2014

Fritz, J.P.. "IPI expresses concern over brutal attack on Turkish Cypriot journalist". 23 October 2003

Fuller, Liz (). "Azerbaijan: Date For Presidential Ballot Confirmed". Radio Free Europe/Radio Liberty. 30 May 2007.

Girit, S "China-Turkey relationship strained over Uighurs". BBC News. 9 July 2015

Gök L. Levent Gök: MHP'nin, AKP'ye can simidi olduğuna herkes tanık oldu". 30 July 2015.

Goksedef, E. "The ultra-nationalist Turkish mob boss Erdogan can't touch". Middle East Eye. 15 August 2018.

Haffmans, E. "Belabberd resultaat Grijze Wolven bij gemeenteraadsverkiezingen 2006". Onderzoeksgroep Turks extreem-rechts (n 05 March 2010.

Heller, S., Grimaldi, S.G.. "A Cause for all Turks: Turkey and Syria's Turkmen Rebels". warontherocks.com. 21 January 2016

Humer, Stephan. "Turkish elections: Turkey's Kurd-hating Grey Wolves spreading neo-nazi poison across Europe". International Business Times. 5 June 2015.

Idiz, S.. "Turkey's Ultra-Nationalists Playing With Fire". Al-Monitor. 29 March 2013

İnsel, A. "Amerika'dan ithal faşist slogan". Radikal 7 October 2007.

Ioannou, T. "Turkish Nationalist Group Invaded İstanbul's Hagia Sophia Church to Pray (video)". Greek Reporter. December 11, 2017

Isingor, A. "Istanbul: Gateway to a holy war". CNN. 6 September 2000

Ivanov, A.. "Эрдоган отправляет в Крым "Серых волков"". svpressa.ru Svobodnaya Pressa. 8 December 2015.

Jakeman, J. "Empire of the Wolves, by Jean-Christophe Grangé, trans. Ian Monk". The Independent. 17 December 2004

Jégo, M. "Turquie: les différents masques du loup". Le Monde 30 April 1999

Kıvanç, Ü. (). "Rus uçağını düşürmek gerekli miydi?". Radikal 26 November 2015

Kölbl, A. "Graue Wölfe im Schafspelz". Zeitungsverlag Waiblingen 17 December 2012

Krikorian, K, A. Փանթոմիանական Երազանք կամ «Գորշ Գայլեր». Hairenik Weekly 3 October 2014

Kyamal A. "Серые волки" собрались на охоту. Azerbaijan News Network. 18 February 2014

Lee, M. A.. "Turkish Dirty War Revealed, but Papal Shooting Still Obscured". Los Angeles Times. 12 April 1998.

Lefevre, A.S., Dikmen, Y. "Thai PM defends decision to send Uighurs back to China". Reuters. 9 Jul 2015

Maass, A., Gagné, T. "The coup that followed the coup in Turkey". Socialist Worker. 11 August 2016

MacDonald, A. "Far-right activists attack HDP offices across Turkey after anti-PKK demos". Middle East Eye. 8 September 2015

MacDonald, A.. "Increasing tensions see resurgence of Turkey's far-right street movements". Middle East Eye. 14 September 2015

Maguid, M.A (). "Grey Wolves, Turkey's armed proxy in Syria". Egypt Today. 11 May 2017Ar

Marchand, L.. "En Turquie, les "Loups" sont de retour [In Turkey, the "Wolves" are returning]". Le Figaro 21 January 2008

Meier, M. "Graue Wölfe heulen in Oberhausen". Neues Deutschland 16 November 2013

Meynial, C. "Les Loups sont entrés dans Paris". Le Point 29 March 2012

Moral, E. "April 24th". The Globe Timesn 25 April 2012.

Murdoch, L. "Bangkok bombing: Who are the Turkish terrorist group the Grey Wolves?". The Sydney Morning Herald. 30 August 2015

Nur Duz, Z. "Turkey condemns Austria's ban on 'Grey Wolves' salute". Anadolu Agency. 14 February 2019

Nuriyev, Bulat. "Так будет ли у Т. Эрдогана достойный конкурент? [Will Erdogan have a worthy competitor?]" Echo of Moscow. 3 November 2012

Orhan K. C. "Why was the commemoration for the Maraş massacre banned?". Today's Zaman. 25 December 2012.

Sam H., Grimaldi S.G. "A Cause For All Turks: Turkey and Syria's Turkmen Rebels". 21 January 2016.

Sayın, F. M. (2009). "Cyprus Problem in the Integration of Turkey to the European Union" (PDF). Tbilisi State University. p. 98.

Sherwell, P. "Bangkok bombing: Was it the Grey Wolves of Turkey?". The Daily Telegraph. 29 August 2015

Shimatsu, Y. (). "Behind the China Riots -- Oil, Terrorism & 'Grey Wolves'". Dunhuang, China. New America Media. 13 July 2009A

Sidorchik, A. (). "След "Серых Волков". Кто убил российского пилота Су-24?". Argumenty i Fakty 26 November 2015.

Singh, B. (). "Separatism in Xinjiang: Between Local Problems and International Jihad?" (PDF). IPCS Special Report. New Delhi: Institute of Peace and Conflict Studies. April 2012

Sarr, S. "Turkey protective of ethnic Turkmens in Syria". The Irish Times. February 15, 2016

Sarr, S.. "Turkey protective of ethnic Turkmens in Syria". The Irish Times. 15 February 2016.

Stern, J. (2006). Talking about terrorism: Q and A with Jessica Stern. *IAEA Bulletin*, 48(1), 36-38.

Stevenson, T. "'Our bodies are Turkish, our souls Islamic!' The rise of Turkey's ultra-nationalists". Middle East Eye. 21 July 2018.

Stoldt, T.R.. "Der Schein trügt, die Grauen Wölfe sind gefährlich". Die Welt 25 November 2011

Tasch, B. "Anti-China sentiment is sweeping over Turkey". Business Insider. 22 July 2015

Taştekin, F. "Turkey's nationalist 'Gray Wolves' enter Syrian fray". Al-Monitor. 3 February 2016

Tremblay, P. "Attacks on Chinese escalate in Turkey". Al-Monitor. 20 July 2015

Türker, Y. "Asker Sevag'a ne oldu?". Radikal 9 May 2011.

Umar F. "Turks head to Syria to defend Turkmen 'brothers'". Middle East Eye. 16 February 2016.

Ünver, H. A. "Turkey's "Deep-State" and the Ergenekon Conundrum". Policy Brief. Middle East Institute: April 2009

Vermaat, E. "Resurgence of Anti-Semitism in Turkey and Amsterdam". Investigative Project on Terrorism. 19 July 2010

Vick, K. "In Turkey, a Clash of Nationalism and History". The Washington Post. 30 September 2005

Wilkinson, T. (). "A tense time for a papal visit". Los Angeles Times. 25 November 2006.

Xudosi, A. "Syrian Turkmen Groups in Latakia: An Overview". Bellingcat. 7 February 2019.

Yalçın, Z. "Anti-Syrian protests sign of growing tensions in southern Turkey". Daily abah 21 July 2014.

Zaman, A. "Turkey's Gray Wolves Nip at Heels of Power". Los Angeles Times. 20 April 1999

"10 people, including two police officers, killed in two Turkish provinces". Hürriyet Daily News. 9 October 2014.

"2013 Annual Report on the Protection of the Constitution" (PDF). German Federal Ministry of the Interior. p. 27.

"4 Turkish bus drivers fired over gray wolf sign in Vienna". Daily Sabah. 21 January 2020.

"A chance to get friendlier: The pope's controversial trip to Turkey". The Economist. 27 November 2006.

"AI Concerns in Europe". Amnesty International. July–December 1996.

"Ankara police detain 36 in MHP youth branch raid". Today's Zaman. 12 September 2011.

"Ararat'in ertelenmesine Egoyan'dan tepki". Radikal January 2004.

"Are Erdogan's Grey Wolves Terrorists Knocking on Crimea's Door?". Sputnik. 10 December 2015.

"Attack on Sept. 6-7 events photo exhibit condemned". Hürriyet Daily News. 9 September 2005.

"Chinese tourists in Turkey told to avoid anti-Beijing protests after attacks". South China Morning Post. 6 July 2015.

"Chronology for Turkish Cypriots in Cyprus". refworld.org. Minorities at Risk. 2004.

"Crying 'Wolf': Why Turkish Fears Need Not Block Kurdish Reform". Europe Report N°227. Brussels: International Crisis Group. 7 October 2013. pp. 9–10.

"Death of nationalist student stirs politics in Turkey". Hürriyet Daily News. 20 February 2015.

"Diese 13 extremistischen Symbole werden verboten". Heute 12 February 2019.

"Eleven Taken Into Custody For Ergenekon Investigation". Bianet. 18 September 2008.

"Erdogan's plans for power hinge on Turkish nationalist feud | DW | 15.05.2016". DW 15 May 2016

"Ethnic Armenian soldier in Turkey killed by Bozkurtlar member". PanARMENIAN.Net. 18 May 2011.

"France to ban Turkish 'Grey Wolves' after defacement of Armenian memorial". France_24. 2 November 2020.

"France to ban Turkish ultranationalist Grey Wolves group". Al_Jazeera. 2 November 2020.

"Fuat Korkmazer stapt op bij Turkse vereniging". De Standaard . 8 September 2006. Arc

"Germany seeks to ban Turkish 'Gray Wolves' far-right symbols". Deutsche Welle. 9 October 2018.

"Graue Wölfe – die größte rechtsextreme Organisation in Deutschland". Federal Agency for Civic Education. 24 November 2017.

"Green Party leaders: We have no plans to resign". The Local. 25 April 2016.

"Grey Wolves: Far-right group to be banned in France". BBC News. 2020-11-02.

"Housing minister, Turkish extremists dined together". Radio Sweden. 14 April 2016.

"Hundreds march against Syrian refugees". Hürriyet Daily News. 14 July 2014.

"Inside the World Uyghur Congress: The US-backed right-wing regime change network seeking the 'fall of China'". People's Daily. March 16, 2020.

"Le mouvement ultra-nationaliste turc des Loups gris officiellement dissous en France". Le Monde.fr 11 November 2020.

"Media: Jaish al-Fatah claims responsibility for murder of Russian ambassador". TASS. 21 December 2016.

"MHP leader visits slain student's grave". Hürriyet Daily News. 14 November 2010.

"MHP'nin iki ilçe başkanı Türkmen Dağı'nda savaşa katıldı". Radikal 30 November 2015.

"Murder in Anatolia: Christian missionaries and Turkish ultranationalism" Berlin: European Stability Initiative. 12 January 2011

"Grey Wolves in charge for Ocalan". Hürriyet Daily News. 30 January 1999.

"Nationalist violence spreads to Istanbul's Marmara University". Hürriyet Daily News. 12 November 2010.

"Nationalists stage protests against package across Turkey". Hürriyet Daily News. 2 October 2013.

"Pope reaches out to Islamic world". The Washington Times. 28 November 2006.

"Press Release Regarding the French Council of Ministers' Decision on the dissolution of the 'Grey Wolves' Movement". mfa.gov.tr. Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs. 4 November 2020.

"Protest in Den Bosch against Grey Wolves". Algemeen Nederlands Persbureau. 5 January 2002.

"Radikale sollen in der NRW-CDU aktiv sein". Die Zeit 1 June 2014.

"Siirt Ülkü Ocakları Başkanı Yeşilkök". Radikal. 2 November 2011.

"So kontert der Kanzler auf Wolfsgruß-Aktion". Heute 4 March 2019.

"Stellung der Avrupa Türk-Islam Birliği (ATIB) im Spektrum der Grauen Wölfe" (PDF). bundestag.de (in German). Bundestag. 5 August 2016.

"Sweden's Green Party hit by religious row". Al Jazeera. 27 April 2016.

"Sweden's housing minister Mehmet Kaplan quits after his Nazi comparison to Israel". International Business Times. 18 April 2016.

"Swedish cabinet member compared Israel with Nazi-Germany". Svenska Dagbladet. 17 April 2016.

"Thai police look into Turkish connection in Bangkok blast". Reuters. 27 August 2015.

"The Grey Wolves conquering Europe". MENA Research & Study Center. 30 June 2020.

"The list of prohibited on the territory of the RK foreign organizations". 25 October 2014.

"The Violations of the Human Rights of the Greek Minority in Turkey: Atrocities and persecutions 1923–2009" (PDF). Athens: The Constantinopolitan Society. 2009.

"Turkey condemns Austria's ban on 'Grey Wolves' salute". Anadolu Agency. 14 February 2019.

"Turkey condemns Austria's ban on 'Grey Wolves' salute". Hurriyet Daily News. 14 February 2019.

"Turkey" Nation and tribe the winners". The Economist. 22 April 1999.

"Turkey, Austria trade barbs over Kurdish-Turkish clashes in Vienna". Reuters. 29 June 2020.

"Turkish Cypriot and Turkish Media Review 08/11/2013". moi.gov.cy. Republic of Cyprus, Ministry of Interior, Press and Information Office. 08 November 2013.

"Turkish Cypriot and Turkish Media Review 30/10/2013". M.Republic of Cyprus, Ministry of Interior, Press and Information Office. 30 October 2013.

"Turkish Extremists Scuttle the Screening of "Ararat"". Asbarez. 7 January 2004.

"Turkish Grey Wolves penetrated into Paris to protest Genocide bill". PanARMENIAN.Net. 30 March 2012.

"Turkish leader links shooting, Greek trip". Chicago Tribune. 20 June 1988.

"Turkish nationalists protest pope, Vatican remains calm". Hürriyet Daily News. 24 November 2006.

"Turkish Prime Minister Turgut Ozal Escapes Assassination". Reuters. 18 June 1988.

"Turkish Radical Threatens to 'Hunt for Armenians' In Streets of Kars". Asbarez. 25 June 2015.

"Turkish Ultranationalist Group Linked to "Hunt For Armenians" in France". Vice Media. 29 October 2020.

"Turkish ultranationalists attack Kurdish rallies in Vienna". Ahval. 27 June 2020.

"Turkmen forces in Syria shot dead pilots of downed Russian jet – deputy commander". Reuters. 24 November 2015. "

"'Türkmen komutan' dedikleri kişi Elazığlı ülkücü çıktı!". SoL 24 November 2015.

"Turks protesting against China attack Koreans 'by mistake'". AFP. 4 July 2015.

"Üç büyük kent de karıştı". Sarıgazi’de ülkücü grup protestocu bir genci linç etmek istedi. Milliyet 8 October 2014.

"Ülkü Ocakları'na yeni başkan atandı". Milliyet (in Turkish). 7 July 2020

"Ülkü Ocakları'ndan Barzani protestosu". Radikal 23 August 2002.

"Ülkücü başkandan tehdit: 'Sokaklarda Ermeni avına mı çıkalım' !". Taraf 24 June 2015. Archived from the original 07 August 2015.

"Ülkücüler Türkmenler için sokaktaydı". Sözcü 21 November 2015.

"Ultrnationalist attacks viewed with concern". Hürriyet Daily News. 15 May 1998.

"Unmistakable US hand in Xinjiang". China Daily. 20 March 2020.

"Video shows Turkish police singing Grey Wolf march". Hürriyet Daily News. 25 April 2011.

"Why Erdogan must expand his ultranationalist alliances". Al-Monitor. 19 August 2020.

"Наемники в Чечне". Kommersant 18 January 1995.

"Найти и уничтожить" (in Russian). ntv.livejournal.com. 25 November 2015.

Immigration and Refugee Board of Canada (). "Information on the strength and activities of a group called the Grey Wolves, and on whether this group is related to the ultra right-wing group called the Grey Wolves in Turkey". European Country of Origin Information Network. 2 May 1995.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΡΘΡΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ MME

A1. Αποσπάσματα που σχετίζονται με την απαγόρευση των Γκρίζων Λύκων στη Γαλλία

Άρθρο 1 - Grey Wolves: Far-right group to be banned in France. BBC 02 November 2020⁷⁰

France is banning the far-right Turkish group Grey Wolves after a memorial to the Armenian genocide near Lyon was defaced with pro-Turkish slogans.

The Grey Wolves, an international organisation, is seen as allied to Turkish President Recep Tayyip Erdogan.

The memorial was daubed with yellow graffiti over the weekend that included Mr Erdogan's initials.

It comes amid growing tensions between France and Turkey over a territorial dispute in Nagorno-Karabakh.

Fighting between Armenia and Azerbaijan erupted over the mountainous territory of Nagorno-Karabakh in September. The region is internationally recognised as part of Azerbaijan, but it is controlled by ethnic Armenians.

Turkey has backed Azerbaijan in the conflict.

What are Armenia and Azerbaijan fighting over?

The move to ban the Grey Wolves will be put to the French cabinet on Wednesday.

The ban will mean that any activities or meetings by the group could lead to fines or imprisonment, French Interior Minister Gerald Darmanin said.

As the group is an international organisation, the ban will only restrict its activities in France.

Images of the memorial just outside Lyon showed yellow graffiti featuring the Grey Wolves' name alongside the letters "RTE" - for Recep Tayyip Erdogan.

Last week, four people outside Lyon were wounded in fights between suspected Turkish nationalists and Armenians protesting against Azerbaijan over the Nagorno-Karabakh conflict, according to AFP news agency.

⁷⁰ <https://www.bbc.com/news/world-europe-54787028>

Tensions between France and Turkey also intensified recently after French President Emmanuel Macron's pledge to defend secular values and fight radical Islam.

Responding to Mr Macron's comments, Mr Erdogan said the French president needed a mental health check.

It came after French teacher Samuel Paty was murdered after showing his students controversial images of the Prophet Muhammad.

Depictions of the Prophet Muhammad can cause serious offence to Muslims because Islamic tradition explicitly forbids images of Muhammad and Allah (God).

Last week, Turkey vowed to take "legal, diplomatic actions" over a cartoon of Mr Erdogan that appeared on the cover of French magazine Charlie Hebdo.

The cartoon depicted Turkey's president lifting the dress of a veiled woman.

Απόφο 2 - France to ban Turkish ultra-nationalist Grey Wolves group. Henri-Pierre Andre, Dominique Vidalon Reuters 02 November 2020.⁷¹

PARIS (Reuters) - France plans to ban Turkish far-right nationalist group the Grey Wolves, Interior Minister Gerald Darmanin said on Monday.

A ban on the “particularly aggressive” Grey Wolves would be submitted to the French Cabinet on Wednesday, Darmanin told a National Assembly hearing on France’s fight against Islamist militants.

The ban follows recent incidents in France involving the Grey Wolves group amid growing tensions between France and Turkey and over the Nagorno-Karabakh conflict.

In one incident last weekend, France 3 television reported that the Armenian memorial near Lyon was tagged with pro-Turkish slogans and inscriptions with the Grey Wolves’ name.

The ban also comes as France has been cracking down on militants following the murder of a French schoolteacher last month.

Samuel Paty was beheaded on Oct. 16 by an 18-year-old of Chechen origin seeking to avenge his victim’s use of caricatures of the Prophet Mohammad in a class on freedom of expression.

Following Paty’s murder, France banned an Islamist group named after the late Sheikh Yassin, a Palestinian Muslim leader and co-founder of the Hamas movement.

⁷¹ <https://www.reuters.com/article/us-france-turkey-ban-idUSKBN27I233>

Ap0po 3 - France bans Turkish ultra-nationalist Grey Wolves group. DW 04 November 2020⁷²

France has banned a far-right group that is seen as a militant wing of Turkey's Nationalist Movement Party. The ban on the Grey Wolves comes amid significant tensions between Ankara and Paris over handling extremism.

The French government on Wednesday banned the Grey Wolves, a far-right nationalist group accused of violent actions and inciting hate speech in France.

The ban was approved during a weekly Cabinet meeting, according to government spokesperson Gabriel Attal.

France accused the group of "extremely violent actions," spreading "extremely violent threats" and creating "incitement to hatred against authorities and Armenians," Attal said, citing an Armenian memorial near the eastern city of Lyon that was found defaced last weekend.

The 1915 Armenian genocide memorial had "Grey wolf" and "RTE," the initials of Turkish President Recep Tayyip Erdogan, written on it, as well as pro-Turkish slogans.

Armenians have long campaigned for the mass killings of their ancestors in the Ottoman Empire from 1915 to be recognized as genocide. France backs their call.

Who are the Grey Wolves?

The Grey Wolves group is linked to a top ally of the Turkish president and is seen as a militant wing of the Nationalist Movement Party (MHP), which is allied with Erdogan's Justice and Development Party (AKP) in the Turkish parliament.

The Grey Wolves was a nickname given to members of a fringe Turkish movement that emerged in the 1960s and 1970s.

The group used violence in the 1980s against leftist activists and ethnic minorities.

France and Turkey row

Wednesday's ban follows escalating tensions between Ankara and Paris over France's fight against extremism.

rdogan recently said French President Emmanuel Macron needed "mental treatment" for defending caricatures of the Prophet Muhammad.

⁷² <https://www.dw.com/en/france-bans-turkish-ultra-nationalist-grey-wolves-group/a-55503469>

France has been cracking down on militants after the beheading of schoolteacher Samuel Paty over the use of caricatures of the Prophet Muhammad as well as what French police have called a deadly Islamist attack at a church in Nice.

Tension between France and Turkey has also been growing over the Nagorno-Karabakh conflict.

Ankara has backed its ally Baku in the fighting. The region is a part of Azerbaijan but has been controlled by ethnic Armenian separatists since a 1990s war claimed 30,000 lives.

Read more: The French battle for freedom of speech: 'It's all about the principle'

Turkey hits back

In reaction to the ban on the Grey Wolves, Ankara vowed to "respond in the firmest way possible."

The Turkish Foreign Ministry denied the very existence of the group, saying France was "dealing with an imaginary formation."

In a statement, the ministry said the French government had to "protect the freedom of assembly and expression of Turks in France."

It accused the French government of ignoring "incitements, threats and attacks" against Turks in France.

The Foreign Ministry said banning the group showed, "The French government is now completely under Armenian influence." It accused France of "double standards" and "hypocrisy" because it allows the Kurdistan Workers' Party (PKK) and other groups to be active in France.

Turkey considers the PKK to be a terrorist organization.

Από 4 - France bans Turkish ultranationalist group Grey Wolves. Independent 04 November 2020.⁷³

The French government has banned a Turkish ultranationalist group that it accused of violent actions in France. The French government on Wednesday banned a Turkish ultranationalist group that it accused of leading violent actions and inciting hatred speech in France

The ban on the Grey Wolves, the militant wing of Turkey's far-right Nationalist Movement Party, was approved during a weekly Cabinet meeting, government spokesperson Gabriel Attal said.

The government accuses the group of "extremely violent actions, disseminating "extremely violent threats" and creating "incitement to hatred against authorities and Armenians," Attal said.

He cited an Armenian memorial near the French city of Lyon that was discovered defaced last weekend. The memorial, which honors victims of the 1915 Armenian genocide, had "Grey wolf" and "RTE" written on it. "RTE" is a reference to Turkish President Recep Tayyip Erdogan.

The ban on the group comes amid significant tensions between France and Turkey, which reached a peak in recent days after Erdogan said that French President Emmanuel Macron needed his head examined for defending caricatures of the Prophet Muhammad. In an unusual move, France last month recalled last month its ambassador to Turkey for consultations.

⁷³ <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/france-bans-turkish-ultranationalist-group-grey-wolves-france-grey-wolves-ap-actions-government-b1595774.html>

Α2. Αποσπάσματα που σχετίζονται με την απαγόρευση των Γκρίζων Λύκων στη Γερμανία

Άρθρο 1 - Germany seeks to ban Turkish 'Gray Wolves' far-right symbols. DW 09 October 2018⁷⁴

German politicians from both sides of the aisle want to ban the salute of the Gray Wolves, a far-right group. The Turkish ultranationalist organization is known for its violent behavior and for promoting fascism.

German politicians said on Tuesday that they would plan legislation to ban the symbols and gestures of the ultranationalist Turkish organization the Gray Wolves. Specifically, the "wolf" hand salute that lawmakers say is reminiscent of the Nazi salute.

"Any form of fascism is inhuman and a threat to our liberal society," said Christian Democrat (CDU) politician Christoph de Vries to the German daily Bild.

In a rare moment of agreement with Chancellor Angela Merkel's center-right CDU, the Left party also expressed a desire to ban the group's most obvious trappings.

"The greeting of the Gray Wolves, one of the largest right-wing extremist and anti-constitutional organizations in Germany, is quite comparable to the Hitler salute and should therefore be banned," Left party lawmaker Sevim Dagdelen also told Bild.

The government of Austria is also working concretely on a ban of the Gray Wolves' salute.

The gesture caused controversy last year when Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu used it while visiting Turkey's consulate in Hamburg.

The Gray Wolves gained notoriety as part of political violence in 1970s Turkey. They have been behind a number of massacres and killings both inside and outside Turkey's borders, as well as the 1981 assassination attempt against Pope John Paul II.

⁷⁴ <https://www.dw.com/en/germany-seeks-to-ban-turkish-gray-wolves-far-right-symbols/a-45809792>

Ap0po 2 - German lawmakers urge ban on extreme-right Turkish Gray Wolves. DW 07.11.2020⁷⁵

Opposition politicians have called for the ultranationalist Turkish Gray Wolves group to be banned. The call comes days after France proscribed the organization, claiming it helped foment hatred and violence.

Politicians from Germany's opposition parties are urging the government to follow the lead of Paris in banning the right-wing Turkish Gray Wolves organization.

The appeal came amid a diplomatic dispute between France and Turkey and growing concerns about the activities of the nationalist movement.

Green party lawmaker Cem Özdemir said he believed the group was the largest right-wing extremist organization in Germany, with up to 20,000 members. The largest Gray Wolves umbrella organization, according to Germany's domestic intelligence service, is the ADÜTF, with some 170 associations and 7,000 members.

Özdemir — a former co-leader of the Greens — said the Gray Wolves were responsible for hundreds of murders in Turkey but did not limit their activities to that country.

"They also threaten members of the Turkish opposition and minorities in Germany," Özdemir told German newspaper Die Welt. Surely it cannot be that Turkish right-wing extremists in the middle of Berlin, Dortmund or Hamburg intimidate, beat up or threaten the lives of peaceful citizens. The German state must protect these people."

Read more: The French-Turkish spat that could 'widen the civilizational divide'

The Gray Wolves — whose members are known for greeting one another with the "wolf" hand salute — was a moniker given to members of a fringe Turkish movement that emerged in the 1960s and 70s.

Closely aligned with the extremist right-wing MHP party, the group promoted a radical agenda and used violence against leftist activists and ethnic minorities in the 1980s. The man who shot and wounded Pope John Paul II in 1981, Mehmet Ali Agca, is known to have been a Gray Wolves member.

The MHP currently sits in coalition with President Recep Tayyip Erdogan's Justice and Development Party, the AKP.

⁷⁵ <https://www.dw.com/en/german-lawmakers-urge-ban-on-extreme-right-turkish-gray-wolves/a-55528032>

'Extended arm' of Erdogan

He and fellow lawmakers Irene Mihalic and Konstantin von Notz claimed the organization was "the extended arm" of the Turkish president. They said the group had "again and again stirred up hatred, threatened people and were also involved in violent actions."

Left party lawmaker Sevim Dagdelen made the same appeal on Thursday, demanding the dissolution of the ADÜTF in particular. Dagdelen said the umbrella group helped foster "discrimination and hatred" and was involved in acts of violence.

Meanwhile, the far-right Alternative for Germany's co-leader Alexander Gauland also urged a ban, calling the Gray Wolves "Erdogan's extremist brigade."

Gauland, whose party constitutes the largest opposition party in Germany's lower house, the Bundestag, said such a ban was overdue. "France is a role model here in the fight for freedom and democracy."

Turkey and France at loggerheads

Turkey threatened countermeasures when France banned the group on Wednesday, saying that the government there had a duty to "protect the freedom of assembly and expression of Turks in France."

French Interior Minister Gerald Darmanin announced the dissolution of the group, saying it incites discrimination and hatred and is implicated in violent actions.

Turkey and France have been increasingly at odds over several issues recently, most notably over French President Emmanuel Macron's vow to uphold secular values. It also comes against the backdrop of heightened tension between France's Armenian and Turkish communities over the conflict in the region of Nagorno-Karabakh.

A3. Απόσπασμα που σχετίζεται με την στρατολόγηση των Γκρίζων Λύκων στην Ευρώπη
Enlightenment and Extremism Research Unit. The Grey Wolves conquering Europe. 30
Ιουνίου 2020

«Μεγάλωσα σε έναν οικισμό. Κυρίως μετανάστες, Τούρκοι, Κούρδοι ζούσαν εκεί. 70-80% των ανθρώπων στον οικισμό ήταν αλλοδαποί. Οι γονείς ενός καλού φίλου ήταν μέλη του MHP. Δεν μπορούσα να κάνω τίποτα με αυτό στην αρχή. Οι γονείς μου είναι άθεοι, ήταν πάντα αριστεροί. Παρ' όλα αυτά, τσεκάρουμε το κέντρο νεολαίας με αυτούς. Στεγαζόταν δίπλα σε τζαμί, σε ένα οίκημα. Ήμουν 17 ετών τότε. Και πράγματι, ήταν διασκεδαστικό να είμαι εκεί. Μπορούσα να κάνω παρέες. Συναντούσες πολύ ωραίους τύπους εκεί. Οι περισσότεροι από αυτούς είχαν κακή φήμη όταν ήταν έφηβοι. Αυτό με εντυπωσίαζε. Με τον καιρό, μας δίδαξαν μερικά πράγματα. Για παράδειγμα, κάποιοι άνθρωποι κάποτε ήρθαν και μας ρώτησαν: Ποια είναι η προέλευση του ονόματος σας; Στη συνέχεια μου εξήγησαν ότι το δικό μου προέρχεται από κάποιο μέρος της Τουρκίας και φυσικά την τουρκική γλώσσα. Και ότι θα έπρεπε να είμαι περήφανος που είμαι Τούρκος. Κάποια στιγμή μου είπαν: Είσαι έξυπνος, θα μπορούσαμε να σου μάθουμε περισσότερα. Και μετά είχα ήδη εμπλακεί στο όλο σκηνικό. Υπάρχει ένα βιβλίο του κόμματος, το «Dokuz Isik», το «Δόγμα των Εννέα Φώτων». Αυτό ήταν το βιβλίο του ιδρυτή μας, του Alpaslan Türkeş. Έπρεπε να το διαβάσω αυτό. Η ακολουθία ήταν πάντα κάπως έτσι: έχεις βιβλία, τα διαβάζεις, τα φέρνεις πίσω και σε ρωτάνε ερωτήσεις για να δούνε αν τα διάβασες, τι κατάλαβες και τι κράτησες. Αυτά τα βιβλία ήταν πάντα για τον περήφανο Τούρκο. Οι ηλικιωμένοι μας δίδαξαν επίσης πώς λειτουργεί το κόμμα, πώς πρέπει να δράσουμε πολιτικά στην Τουρκία, πώς πρέπει να δράσουμε εδώ στη Γερμανία. Έλαβα επίσης μια θρησκευτική εκπαίδευση. Μου έμαθαν για το Ισλάμ. Γιατί ο τουρκισμός είναι αγκυροβολημένος στο Ισλάμ, ποια θέση έχει ο τουρκισμός στο Ισλάμ, γιατί είμαστε ένας περήφανος και περιούσιος λαός, ένα έθνος. Αυτό ήταν η πραγματική οδηγία. Ήταν ένα είδος πλύσης εγκεφάλου που μας έφτανε εκεί. Πήρες αυτά τα βιβλία, έπρεπε να πας σε εκδηλώσεις, ήσουν στον κλειστό κύκλο. Οι μεγαλύτεροι μας πρόσεχαν. Πάντα πρόσεχαν αυτό που κάνεις. Αυτός συμμορφώνεται με τις κατευθυντήριες γραμμές του κόμματος ή όχι. Για παράδειγμα, αν θα πήγαινε κανείς στο τζαμί για να προσευχηθεί. Ποτέ δεν είχα καμία σχέση με τη θρησκεία. Παρ' όλα αυτά, στεκόμουν μέσα στο τζαμί σε ένα σημείο και προσευχόμουν σχεδόν κάθε μέρα. Ο κύκλος έκλεινε όλο και περισσότερο. Οι έξυπνοι που ήταν πιστοί, που πέρναγαν όλες τις δοκιμασίες, ενθαρρύνονταν. Τα άτομα που δεν έκαναν πολλά αναγκάζονταν γρήγορα να φύγουν. Εγώ διορίστηκα εκπρόσωπος της νεολαίας μετά από ένα χρόνο. Ο τομέας ευθύνης μου ήταν τα μέλη κάτω των 18 ετών. Είχα την ευθύνη του συμβουλίου της νεολαίας. Ήμασταν αρχικά μια μικρή ομάδα, μόνο 20 με 30 νέους. Αυτό ήταν λίγο πριν τον

Solingen. Στη συνέχεια, μετά την επίθεση στο Solingen, είχαμε μια αύξηση των μελών μας, σίγουρα πάνω από 100 άτομα. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν νέοι κάτω των 20 ετών. Ένας από τους λόγους για τους οποίους ήρθαν σε εμάς ήταν ότι βοηθήσαμε όταν είχαν προβλήματα, για παράδειγμα σε συγκρούσεις με Κούρδους ή Γερμανούς. Για εμάς, το να βοηθάμε σήμαινε κινητοποίηση ανθρώπων, να πάμε εκεί και μετά να χτυπήσουμε τους άλλους. Κατά κάποιο τρόπο ήμασταν μία ομάδα κρούσης. Λάβαμε ακόμη και εκπαίδευση για μάχη. Για παράδειγμα, μία φορά την εβδομάδα κάναμε taekwondo, και μας δίδαξαν επίσης πυγμαχία και kickboxing. Αυτό χρησίμευσε ως εκπαίδευση μάχης εναντίον του PKK. Αργά και πον, 30 με 40 άτομα κάναμε επιθέσεις σε συνοικίες όπου κυριαρχούσε το PKK. Θέλαμε να τους προκαλέσουμε. Στη συνέχεια, νέοι από το PKK έρχονταν σε δικές μας συνοικίες. Πάντα υπήρχε ανταγωνισμός μεταξύ μας. Ήρθαν 20 άτομα, μετά κινητοποιούνταν 30 άτομα και έτσι συνεχίζονταν οι αντιπαραθέσεις μέχρι που συμμετείχαν οι μεγαλύτεροι. Οι αντιπαραθέσεις δεν κλιμακώθηκαν ποτέ σε επίπεδο ένοπλης σύγκρουσης, αλλά ήταν πάντα σαφές ότι οι μεγαλύτεροι είχαν όπλα, πυροβόλα όπλα. Οι ηλικιωμένοι ασχολούνταν επίσης συνεχώς με τον αγώνα μεταξύ του PKK και του MHP. Για παράδειγμα, υπήρχαν εκβιασμοί και χρήματα προστασίας. Οι καταστηματαρχές που πλήρωναν χρήματα προστασίας στο PKK ήρθαν σε εμάς και ζήτησαν προστασία και βοήθεια. Στη συνέχεια, οι παλαιότεροι έστειλαν ανθρώπους από εμάς, οι οποίοι κατέλαβαν το κατάστημα και προστάτευσαν τους ιδιοκτήτες καταστημάτων από το PKK. Ήταν ένας συνεχής αγώνας.»

Ο Μεχμέτ παρατηρεί επίσης ότι τα πρεσβύτερα μέλη του συλλόγου έλκονται όλο και περισσότερο από τα γερμανικά κόμματα:

«Εμείς τα αγόρια δεν ενδιαφερόμασταν για τη γερμανική πολιτική. Ξέραμε ότι υπήρχε το κόμμα μας, το MHP, και υπήρχε το PKK, ο εχθρός μας. Δεν μας άρεσε το CDU. Για μας, αυτοί ήταν Ναζί. Τα πρεσβύτερα μέλη μας από την άλλη, προσπαθούσαν ήδη να αποκτήσουν μια θέση στη γερμανική πολιτική κομμάτων. Λογικά, είχε να κάνει με τον επηρεασμό. Αν έχεις την ευκαιρία να διεισδύσεις σε ένα κόμμα, κάν'το, φυσικά. Γνωρίζω, για παράδειγμα, ότι υπάρχουν πολλοί στο SPD. Από τα 100 μέλη του κόμματος MHP, δύο με τρία είναι σίγουρα στο SPD. Αν δεν είχα παραιτηθεί, θα ήμουν επίσης ενεργός στην πολιτική των γερμανικών κομμάτων σήμερα, προκειμένου να εργαστώ σύμφωνα με τους στόχους του MHP – για παράδειγμα, για μια πολιτική σύμφωνη με αυτήν της Τουρκίας, για μια πολύ φιλελεύθερη πολιτική για τους αλλοδαπούς, ή για μια πολιτική εναντίον των κούρδων ή του PKK.»